

МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК

ЗА ЧЕТВРТО ОДДЕЛЕНИЕ

ОД ДЕВЕТГОДИШНОТО ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ

МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК

ЗА ЧЕТВРТО ОДДЕЛЕНИЕ
ОД ДЕВЕТГОДИШНОТО ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ

ДРАГ УЧЕНИКУ!

Добредојде во четврто одделение. Се радуваме што повторно се сретнуваме со иста цел: освојување на нови знаења. Нив ќе ги откриваш низ страниците на овој учебник, кој, веруваме дека ќе ти биде многу интересен. Во него ќе најдеш на разновидни и занимливи приказни, раскази, бајки, драмски игри, песни, народни мудрости... и сите тие нестрпливо те очекуваат да ти ги откријат своите тајни, своите пораки и да те упатат по вистинскиот пат на животот...

Во овој учебник избравме за тебе занимливи задачи, барања и јазични игри низ кои сам ќе ги откриваш новите знаења. Притоа ќе ги изучуваш и совладуваш правилата на македонскиот литературен јазик. Со неговата примена ќе покажеш колку ја сакаш својата татковина и македонскиот народ. Тоа ќе те направи горд и среќен.

Ние знаеме дека ти можеш да ги совладаш сите барања во овој учебник. Затоа сакај го него, работи вредно и упорно. Радоста ќе биде твојот постојан придружник. Среќно!

Авторите

Заеднички продолжувам

НОВИТЕ ДРУГАРИ

Август истече. Дојде и септември. Сите се вратија во училиштата. Беа поцрнети од сонцето. Но и одморени. Новата учебна година почна. А и време беше.

– Добредојдовте, ученици! – ги поздрави учителката Јана. – Се одморивте, ли? Колку сте пораснале за овие три месеци! Како да не сте четвртоодделенци!

Весела врева во одделението. Само две деца – девојче и момче, седеа сами во клупите и срамежливо молчеа. Девојчето имаше долга црна коса. И јадри црни очи. А момчето беше русо, со сини очи.

– Од овој ден со вас ќе учат Невена и Димитар – рече учителката. – Тие се вашите нови другари. Кој ќе сака да седи со нив?

Од сите клупи едногласно одекна: „Јас, јас, јас!!!“ Учителката Јана се смешкаше.

– Чекајте, чекајте... – ги смируваше. – Еве, вака... Секој од вас нека го запише своето име на парче хартија... Невена и Димитар сами ќе си одберат... На среќа...

Така и се случи. Од триесетте ливчиња на Невена ѝ падна да седи со Игор, а на Димитар со Ана.

– Колку сум среќна! – извика Ана.

– И јас! – се израдува и Игор.

Уште посреќни беа и Невена и Димитар. А и другите со учителката Јана.

Горјан Петревски

РАЗГОВАРАМЕ ЗА КРАЈОТ НА РАСКАЗОТ

- На крајот од расказот писателот ја истакнува радоста на сите: на Ана и Игор, Невена и Димитар, на учителката и сите ученици од паралелката.
- Во твојата тетратка објасни зошто се среќни:
  1. Ана и Игор;
  2. Невена и Димитар;
  3. учителката и
  4. останатите ученици.

СОРАБОТУВАЈ!

- Кое друго решение би ѝ го предложил ти на твојата учителка, ако таа побара мислење од тебе како да ги распореди новите ученици?

ИЗРАЗИ ЈА МИСЛАТА

Замисли да си ти Ана, ако си девојче, или Игор, ако си момче. Изрази го твоето задоволство што токму ти ја имаше таа среќа да добиеш ново другарче во клупата и да му покажеш дека е добредојдено. Напиши во твојата тетратка, а потоа прочитај им на твоите родители и на твоето ново другарче од клупата.

ГОРЈАН ПЕТРЕВСКИ

ПИСАТЕЛОТ - ПРИЈАТЕЛОТ ЗА ВАС И ЗА СЕБЕ

Никогаш не заминав од детството. Зашто, за да се биде писател за деца и млади, не е доволно само навраќање на детството, туку со еден свој дел, скриен и интимен, треба да се остане во него. А јас се обидов да останам, најпрво со книгата раскази „Гороцвет“, а потоа ве поведов и во „Земјата од сонот“. Но сепак, својата популарност како писател ја стекнав најмногу преку романите: „Споменка“, „Марта“, „Далечна љубов“, „Исти очи“, „Снеговите на Климентина Евин“, „Вечниот ветар“...

ПРЕПОРАКА ЗА ЧИТАЊЕ

Ние ти препорачуваме за читање една од збирките со раскази: „Татковата прва љубов“, „Рано дојде љубовта“ и „Мајчиниот споменар“. Ако ги прочиташ расказите од која било книга, нема да останеш рамнодушен и кон другите.

НАПРАВИ СВОЈ ГРОЗД ОД ЗБОРОВИ

- Напиши го зборот **татковина** во средината на листот, а околу него повеќе зборови и изрази со кои ќе искажеш што чувствуваш кон твојата татковина.
- Прочитај му на твоето другарче што си напишал и дополнете се.

ТАТКОВИНО

Секогаш сум те китела
со милни зборови;
најлична,
најслободна,
најсреќна,
најбогата,
најсакана,
и уште многу најубавини...
Прости ми, мила моја,
сум посакувала,
таква да си ми;
и сум верувала
дека е така –
зашто те сакам;
со љубов на дете
бескрајно
искрено
ТЕ САКАМ!

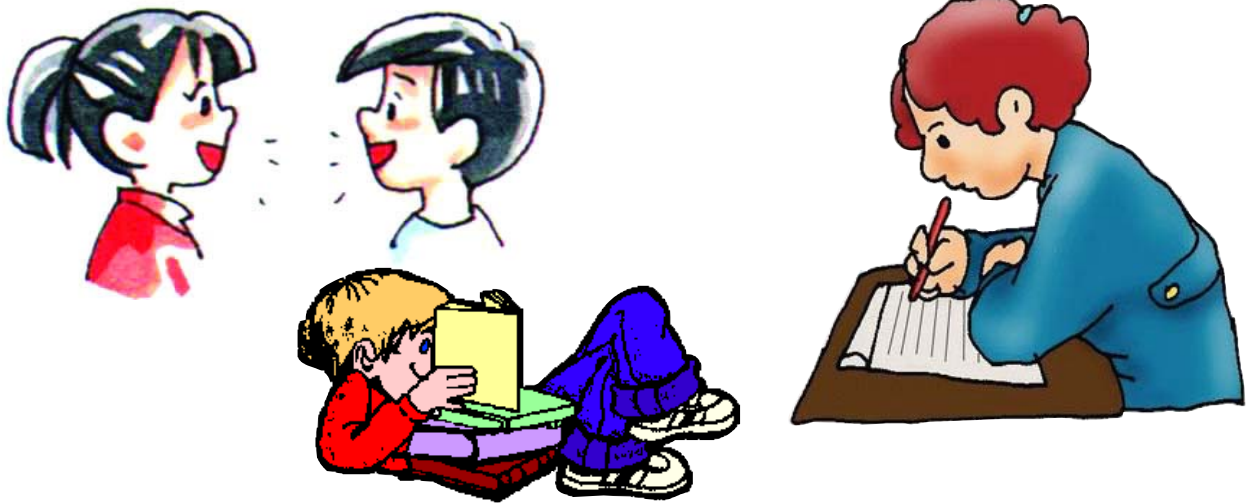

Бистрица Миркуловска

ИСКАЖИ ГИ СВОИТЕ ЧУВСТВА

- Што почувствува кога ја слушна оваа песна? Наброј најмалку три чувства!
- Кое е најсилното чувство што го излеала поетесата?
- Подвлечи ги со моливче зборовите со кои поетесата ја „накитила“ својата татковина.
- Направи споредба со зборовите и изразите што ги напиша ти во твојата тетратка. Колку од подвлечените ги напиша и ти?
- Објасни му на другарчето зошто ја сакаш својата татковина Македонија. Кажи го своето мислење и пред сите другарчиња.

УСТЕН И ПИСМЕН ГОВОР

СОГЛЕДАЈ И ЗАКЛУЧИ

- Што прават двете деца од првата слика?
- Што прават останатите две деца?

Луѓето меѓу себе комуницираат со помош на **говорот**.
Говорот може да биде устен и писмен.

НАПРАВИ РАЗЛИКА

- На часовите ти го користиш и усниот и писмениот говор. Кога ти е полесно да се изразуваш? Објасни зошто.
- Што сакаш повеќе: некој да ти раскаже усно некоја интересна случка или сам да ја прочиташ од книга? Објасни зошто тоа го сакаш.
- Зошто ти е полесно да опишуваш писмено?
- Зошто анегдотите се поинтересни кога ќе ги слушнеме од некого, отколку кога ќе ги прочитаеме?

ЗА ДОМА

- Размисли и напиши кога ти било полесно да комуницираш писмено со некој од твоите блиски, наместо усно. Зошто си го посакал тоа?

РАЗМИСЛИ

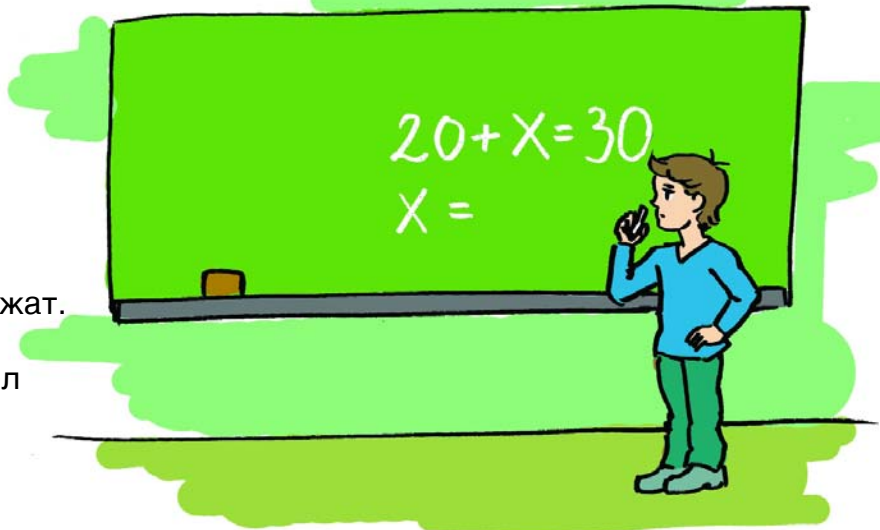
- За што сè служи училишната табла. Дополнете се со другарчето од клупата.

УЧИЛИШНАТА ТАБЛА ПОСТРОЈУВА

Училишната табла од кога опстојува пред неа неког постојано постројува. Пред неа стоеле за сезнајковци што важат но за жал и такви што немаат што да кажат.

Неоспорен е показател пред таблата стоел и секој претседател.

На училишната табла кој ќе ѝ го оспори значењето што го има во научните простори.

Стево Симски

ПРОЧИТАЈ И КАЖИ

- Како училишната табла ги постројува учениците?
- Зошто некои ученици немаат што да кажат кога се пред табла?
- Кои ученици се наречени **сезнајковци**. Посочи некое твое другарче што можеш да го наречеш **сезнајко**.
- Кога претседателите стоеле построени пред табла?
- Поетот во последниот стих заклучува дека никој не може да ѝ го оспори значењето на училишната табла за науката. Објасни зошто се сложуваш со него.

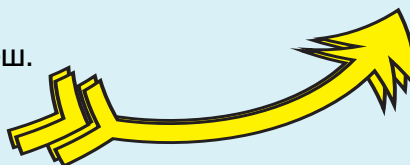
ИЗРАЗИ СЕ ПИСМЕНО

- **Раскажи** едно твое доживување поврзано со училишната табла, било на часот или за време на одморите.

РАЗМЕНИ ГО МИСЛЕЊЕТО

- На кој начин секојдневно комуницираш со луѓето?
- Со кого најчесто разговараш по телефон? Зошто му се јавуваш?
- Во тетратката напиши што знаеш за телефонскиот разговор и што сакаш да дознаеш. На крајот од часот напиши што си научил. Пишувај во ваква табела:

знам	сакам да знам	што научив

АЛО, ЗОКИ, КАКО СИ?

Убаво воспитаното дете, се познава по многу „ситници“. Една од нив е – телефонирањето. Навистина – како телефонираме?

Пред некој ден, мојот другар го бараше неговата пријателка:

- Ало! Зоки! Како си? – веднаш „испеа“ таа.
- Овде е Перо, а не Зоки – ѝ одговорив.
- А, ти си Перо!? Слушај, кога ќе дојде Зоки, речи му да ми се јави.
- Ама јас не знам кој го бара – ѝ велеам.

И така си поразговаравме, за на крајот од разговорот, таа да го спушти телефонот, а јас не можев да ја пренесам пораката, бидејќи навистина не знаев со кого разговарам. Сè ќе беше во ред, ако разговорот почнеше вака:

– Ало! Овде е Мимоза, го барам Зоки...

А да не зборуваме за тие што „заспиваат“ по телефонот. Живеат речиси на иста улица, а водат „маратонски“ разговори по телефон.

По телефон разговараме онолку колку што треба, за да се договориме нешто, а надолго и нашироко ќе разговараме штом се сретнеме.

(Извадок од книгата „Бонтон за деца“) **Наум Попески**

ОТКРИЈ ГИ ГРЕШКИТЕ

- Прочитај го уште еднаш текстот и откриј каде згрешила другарката на Перо.
- Зошто Перо не му ја пренел пораката на Зоки?
- Како требало да тече разговорот?

ТРЕБА ДА НАУЧИШ

- Твојот телефонски разговор треба да биде краток и јасен. По телефон не се кажуваат домашни задачи, не се раскажуваат лектири. Телефонскиот разговор се плаќа.
- Ако не си дома, а треба да се јавиш некому, можеш да користиш **јавни говорници** кои се поставени на тротоарите, во продавниците за весници, во трговските центри, во поштите, на автобуските и железничките станици. За некои од нив, за да зборуваш, треба да користиш картичка со телефонски импулси која ја ставаш во апаратот. Во некои јавни говорници, во поштите и во некои продавници, телефонскиот разговор му го плаќаш на работникот кој работи таму.
- Во денешново модерно време најчесто користиме мобилни телефони со кои можеш да се јавиш и од најоддалечените места.

ТЕЛЕФОНСКИ БОНТОН (ПРАВИЛА)

- Не звони во доцните часови.
- Веднаш поздрави и претстави се.
- Зборувај јасно и разбирливо.
- Не зборувај долго.
- Користи културни изрази: ве молам, бидете љубезни, ви благодарам, простете...
- Користи поздрави: добро утро, добар ден, добра вечер, пријатно, до гледање...

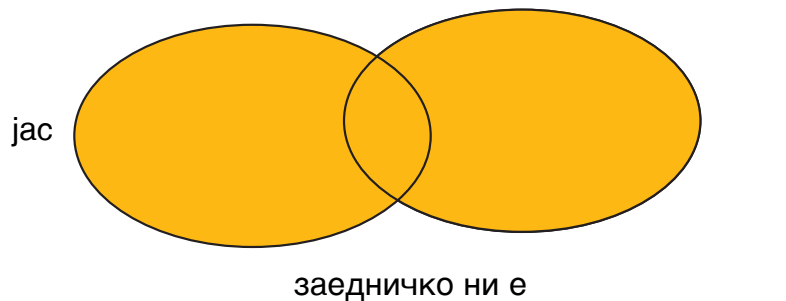
БИДЕТЕ КРЕАТИВНИ

- Во пар со другарчето до тебе напишете замислен телефонски разговор. Придржувајте се до правилата – телефонскиот бонтон.
- Земете некој предмет од вашиот ученички прибор кој ќе ви послужи како телефон и оживејте го замислениот телефонски разговор.
- Додека еден пар зборува слушајте и оценете дали разговорот бил убедлив, јасен, правилен, културен, дали нешто пропуштиле. И парот што зборувал нека се оцени.
- По играта пополнете ја третата колона од табелата што ја запишавте на почетокот на часот.

ИСКАЖИ СЕ

- Кој ти е најверен другар? Зошто?
  - Има ли нешто за што сте се скарале?
  - Како се смиривте?
- Во Венов дијаграм напиши ги вашите особини

СКАРУВАЊЕ И СМИРУВАЊЕ

Иако Маре и Ленче се најверни другарки уште од градинка, сепак се скараа. И тоа за ништо – за една гумичка! Маре си ја заборавила гумичката дома и на часот се служеше со гумичката на Ленче, залепена на моливче. Бришеше Маре, бришеше, а гумичката се смалуваше сè повеќе и повеќе. Ленче се исплаши дека ќе се потроши сосем и ѝ рече на Маре:

– Ама, Маре, доста бришеш, веќе ми ја истроши гумичката!

Маре се навреди и ѝ рече:

– А ти кога бришеше со мојата гумичка, јас ништо не ти реков – се сврте малку настрана налутена и до крајот на часот веќе не ја побара гумичката на Ленче.

Ленче сфати дека згрешила и дека за една никаква гумичка се скара со најдобрата другарка. Сепак, не знаеше сега како да постапи.

На одморот првпат не излегоа заедно и не се кикотеа додека си ја јадеа ужинката. Така продолжи и вториот час. Им беше жал на двете, но кој ќе го направи првиот чекор за смирување!? Кога завршија часовите, сите деца веќе знаеја дека Маре и Ленче се скарани. Почнаа да им се смеат:

– Лутки, лутки налутени!

Маре и Ленче молчејќи, долго ги речеа тетратките и кутиите со моливи во чантите. Наеднаш на Маре ѝ тресна кутијата назем и двете се наведнаа да ги

соберат растурените моливи. Клекнати, се погледнаа и се закикотеа:
– Извини, Маре – ѝ рече насолзена Ленче. – Ајде веќе да не се лутиме. Важи?
– Важи – одговори Маре со растреперен глас.
И за чудо на децата што ги чекаа надвор да се појават уште повеќе налутени,
па одново да им се потсмеваат – тие излегоа прегрнати како и секогаш.
Така си е тоа. Нели се најверни другарки?! Се скараа, се скараа – и се
смирија.

Славка Манева

РАЗГОВАРАМЕ ЗА РАСКАЗОТ

- Поради која причина се скарале Ленче и Маре?
- Кој е виновен за скарувањето?
- Како се смириле двете другарки?
- Пронајди ја и препиши ја реченицата со која Ленче ѝ се извинила на Маре.
- Што мислиш ти за извинувањето?
- Кога последен пат си се извинил некому и за што? Како се чувствуваше тогаш?

ПРЕДЛОЖИ ПЛАН

- Прочитајте го расказот неколкупати и поделете го на три логички целини.
- Потруди се да смислиш најдобар план. Можеби токму твојот план ќе биде запишан на таблата и во тетратките на другарчињата.

ОБИДИ СЕ СО ПЕТОРЕД

- Обиди се содржината на расказот да ја претставиш на поинтересен и најкус начин наречен **петоред**. Можеш да работиш во пар со твоето другарче.
До секое барање пишувајте го само она што се бара во заградите:

Тема (една именка): _____

Опис на темата (две придавки): _____

Настан, дејство (три глаголи): _____

Чувство (реченица од четири збора): _____

Повторен приказ на темата (придавка): _____

ПЕТМИНУТНА ВЕЖБА ЗА ПИШУВАЊЕ

- Пишувај непрекинато пет минути и објасни што петставува за тебе другарството.
- Прочитај му на другарчето што си напишал.

НАРОДЕН И СТАНДАРДЕН (ЛИТЕРАТУРЕН) ЈАЗИК

ДЕВОЈЧЕ МОРИ ДЕВОЈЧЕ

Девојче, мори девојче,
што нар'чвеше мајка ти,
на оро да не се фашташ,
оти е момче тугинче,
да не те фатит за р'ка,
да не ти стиснит прстите,
да не ти скршит прстенот!

Народна песна

КОГА СУМ ЛУТА

Кога сум лута за нешто,
а зошто – не знам ни сама,
спокојство можам да најдам
во очите на драгата мама.
Таа доаѓа кротко,
ме гледа, раце шири,
никој не умее, никој
ко мама да ме смири!

Глигор Поповски

НАПРАВИ СПОРЕДБА И СОГЛЕДАЈ

- Која песна полесно ја читаш и ја разбираш? Зошто?
- Која е разликата меѓу јазикот на двете песни? На кој јазик е напишана песната „Девојче мори девојче“? А на кој јазик поетот Глигор Поповски ја напишал песната „Кога сум лута“?

ЗАПОМНИ

- **Народен јазик** е оној којшто го користат луѓето во секојдневната слободна комуникација.
- **Стандардниот (литературен) јазик** е задолжителен за сите луѓе во една држава. Тој се користи во сите области од животот. Стандардниот јазик е утврден со правила кои се почитуваат од сите луѓе.
- **И ти си должен да ги почитуваш правилата на стандардниот јазик и кога зборуваш и кога пишуваш!**

Блаже Конески ги утврдил правилата на македонскиот стандарден (литературен јазик).

ЗАДАЧА

- Препиши ги зборовите од народната песна што се различни од стандардниот јазик и објасни го нивното значење. Ако не го знаеш, побарај помош од твоето другарче или твојот учител.

- Нацртај страчка и две мали страчиња. Покажи му го цртежот на другарчето и дополнете се.

СТРАЧКАТА СО СТРАЧИЊАТА

Беше си извела една страчка пет страчиња. Откако ги беше изгледала, почнале да летаат по неа. Еднаш како што си стоеле под една топола, едно дете фрлило со камче по нив и за малку ќе ги отепало. Летнале од таа топола и отишле скраја на една друга топола и си застанале на гранчињата.

Тогаш почнала мајка им да ги поучува и да им вели вака:

– Слушајте синковци и ќерки мои! Од денешната беља што ќе ве удреше детето со камен и ќе ве отепаше, треба отсега натаму да си ги отворите очите и да се чувате од луѓето, а најмногу од децата. Кога и да стоите на некое дрво или на земја, да се вардите отсекаде. Со главите да се вртите и видовте ли некој човек, а најмногу некое дете како се наведнува, да знаете, оти камен ќе зема, за да фрли по вас. И вие не чекајте да се исправи човекот, или детето – летнете си!

– Откога ја ислушале страчињата мајка си ѝ рекле:

– Ами ако си го имаат каменот в пазуви, и да не се наведнуваат и да фрлаат за да нè удрат? Не чини така, мори мајко, штом видиме човек близу до нас треба да си летнеме, а не да чекаме да се наведнува и после да летаме.

– Еј, еј синковци и ќерки мои, јас залудо се мачев да ве учам да бидете итри, – им рекла мајка им. – Како што ве чув, вие сте знаеле повеќе од мене; сте знаеле поарно да се чувате.

Македонска народна приказна

РАЗГОВАРАМЕ ЗА ПРИКАЗНАТА

- Што те воодушеви во оваа приказна?
- Од кого ги демне најголема опасност страчињата, како и останатите птици?
- Објасни зошто страчињата биле поитри од мајка им. Што сфатиле тие, кога е најсигурно да побегнат од луѓето?
- Што научи најважно од оваа приказна? Запиши во тетратката, откако ќе го изнесеш усно својот заклучок.
- Потсети се која творба е народна приказна.

БИДИ ИСКРЕН

- На која група деца припаѓаш ти: на оние од кои треба да се чуваат птиците или оние кои се грижат за нив. Изнеси ги своите ставови.
- Како се викаат луѓето кои се грижат за заштита на природната околина, а со тоа им се овозможува да живеат нормално луѓето, птиците и другите животни?
- Со кои твои активности и ти спаѓаш во нив?

ПОВРЗИ СО ТВОЈОТ ЖИВОТ

- Страчињата и другите птици ги демне опасност од децата. Какви опасности те демнат тебе на улицата? Од што и од кого треба да се чуваш?

ЈАЗИЧНИ ВЕЖБИ

- Малечките на страчката се страчиња. Напиши ги имињата на малечките на следниве птици: врабец, штрк, пајка, лебед, ластовица, чавка, фазан, мисирка, славеј, чучулига.
- Дознај што е **орнитолог**. Што проучува овој научник?
- **Пронајди замена** на зборовите од народниот јазик **скраја, беља и да се вардите** со зборови од литературниот (стандарден јазик).

И ОВА ЌЕ ТЕ ИНТЕРЕСИРА

Иако мачките се драги домашни миленичиња, тие се извонредно ефикасни ловци кои можат да убијат, на пример, во Велика Британија, и до 70 милиони птици годишно. Некои сопственици на своите мачки околу вратот им ставаат свончиња кои свонат кога мачката се движи и така ги предупредуваат птиците дека им се заканува опасност.

РАЗМЕНИ ГО МИСЛЕЊЕТО

- Поразговарајте со другарчето каде е поубава есента: в село или в град. Секој нека ги одбрани своите ставови.

НА ГОСТИ В СЕЛО

Секоја есен е богата со плодови. Особено есента е богата в село зашто тогаш се берат плодовите, тогаш во секое село е весело.

Од сите нив во моето село, не можам да заборавам една есен. Таа есен за мене беше најбогата, највесела и најмила. А зошто? Затоа што таа есен стрина ми со моите братучеди дојде во моето село. Знаете, стрико ми живееше во градот, каде беше на служба, а братучедите ретко навраќаа во моето село.

Колку јас бев весел и среќен, толку повеќе беше мојот дедо. Тој толку беше весел и расположен, што ти се чини дека се вратил назад за шеесет години и станал мало и немирно дете.

Кога ги виде, тој весело извика:

– Оддалеку идете! Секако сте огладнеле. Треба да појадете. Е, види, види, кој би рекол? Колку големи пораснале моите мали градски мангупчиња!

Мајка ми стопли млеко, место леб свари качамак, ја постави софрата и ние седнавме да појадуваме.

– Каков е овој селски појадок? Млеко со качамак? – праша мојот братучед Томе.

– Тоа е најубавиот појадок! – одговори дедо. – Го гледаш ли твојот братучед Васе? Тој секојпат јаде селски качамак и затоа е дебел како прасе, а не како тебе – клечка! А пак јас сум силен зашто, кога бев мал, јадев качамак.

По појадокот навративме во нашата бавча. Таа беше засадена со пиперки, домати, праз, зелка и друг зеленчук. Околу бавчата дедо беше засадил дрвца од сливи, круши, јаболка и праски.

Братучетка ми Верка погледна пругоре кон дрвцата полни со сливи и весело извика:

– Дедо, дедо! Погледни! Горе на едно дрво има тиква!

Сите го свртевме погледот натаму. Вистина, на едно дрво слива, до гранките висеше како восок жолта тиква.

– Гледаш како е кај нас в село? Нашите сливи раѓаат и сливи и тикви, а не како кај вас во градот само сливи! – се пофали тој.

Дедо беше засадил крај дрвјата семенки од тикви, та тие изникнале, лозинките се искачиле на сливите и врзале тикви. Тој скина од дрвјата една тиква, ѝ ја даде на Верка и рече:

– Ете, оваа тиква да ја носиш в град и таму да им кажеш на децата: „Кај мојот дедо в село тиквите ‚растат‘ на дрвјата!“

Вечерта се вративме дома, вечеравме и легнавме. Другиот ден, на стрина ми и моите гостинчиња им наполнивме кошници со пиперки, сливи, јаболка, круши и друг зеленчук од бавчата.

Се разбира, во една голема кошница ја ставивме и тиквата што „расте“ на дрво.

Ванчо Николески

ДОПОЛНИ ГО СВОЈОТ РЕЧНИК

- софра – во народниот јазик: ниска тркалезна маса
- качамак – вид јадење од пченкарно брашно. Друг збор со исто значење: бакрдан.

ДА РАЗГОВАРАМЕ ЗА РАСКАЗОТ

- Зошто таа есен на писателот му била најмила?
- Кој бил повесел од него? Зошто?
- Со каков селски појадок ги пречекале гостите?
- Што сè имале посадено во бавчата?
- Што забележала Верка на дрвото? Како се случило тоа?
- Што им подариле на гостинчињата?

СОРАБОТУВАЈ

- Прочитајте го текстот гласно и поделете го на пет целини.
- Со твоето другарче од клупата направете план на расказот во кој ќе напишете: **тема** (за што се зборува во расказот), **главни мисли** (кус наслов за секоја целина), **време** кога се случил настанот, **место** каде се случил настанот и **порака** (што сака да ни каже писателот). Потоа секој од вас нека го илустрира оној дел што најмногу му се допаднал.

ДОМАШНА ЗАДАЧА

- Ако живееш во град раскажи за една твоја посета на роднини или пријатели кои живеат во село. Што ти остави најсилен впечаток?
- Ако живееш во село раскажи за една посета од твои роднини или пријатели кои живеат во град. Што ти беше најинтересно?

RAZMISLI

- Koi boi se najzastapeni vo prirodata vo esen?
- Koj gi sozdava tie boi?

ESEN

Esenta deca e slikar,
`imi o-ive moi.
Ja vidov kako so -etka
lisjeto `olto go boi.

V-era na pat ja sretnav
so kotle stopeno zlato.
Za-as gi pozlati site
ovo{ki rodni kraj patot.

Utroto so ognen purpur
oboi gradini celi.
Gledajte kako se `arat
ottamu obrazi vreli.

Potem vrz neboto sino
rasposla slikarsko platno
i samo za nekolku miga
go oboi sivo-matno.

Esenta deca e slikar,
`imi o-ive moi.
Ja vidov li-no, vi velam
kako slika so boi.

Makedonka Jan-evska

ZNA^ENJE NA ZBOROVITE

- purpurna boja - jaka crvena boja, crvena kako `ar
- purpur - utrinskoto crvenilo (rumenilo) predizvikano od izgrebot na sonceto
- kotle - mal kotel, bakaren sad koj naj-esto se koristi na ogni{te vo selskite doma}instva.

RAZGOVOR ZA SLIKARKATA ESEN

- Zo{to ne i veruva{ na poetesata deka ja videla esenta kako slikar?
- Kako e pretstavena esenta vo ova pesna?
- So koi boi slika esenta?
- [to oboila so `olta boja?
- Za {to ja upotrebila zlatnata boja?
- Koga gradinite gi oboila purpurno?
- ^ii se vrelite obrazi vo gradinite?
- Kako go oboila neboto? Zo{to?

VOO^I I ZAKLU^I

- Kolku strofi ima vo pesnata? A stihovi?
- Pro-itaj gi poslednite zborovi vo stihovite. Opredele gi rimuvanite zborovi i zapi{i gi vo tetratkata.

ODBERI NASLOV NA POETSKITE SLIKI

- Poetesata ja naslikala esenta so zborovi, a ilustratorot gi naslikal -etirite poetski sliki so -etka i boja. Nie ti gi dadovme naslovite na poetskite sliki, no namerno go izme{avme redosledot. Tebe ti ostavivme da gi podredi{ spored redosledot na poetskite sliki vo pesnata:
  - Rumeni utra za rumeni jabolka
  - Sivo-matno nebo
  - Slikarot slika `olto lisje
  - Kotle zlato za ovo{kite

ПИШУВАЊЕ ГОЛЕМА БУКВА КАЈ ИМИЊАТА НА ИНСТИТУЦИИ, АДРЕСИ И СПИСАНИЈА (ВЕСНИЦИ, КНИГИ)

Мојот татко работи во **Стопанска банка**.

Ја прочитав **книгата „Цветулки со светулки“** од Стојан Тарапуза.

Нашето училиште се наоѓа на **кеј „13 Ноември“**.

Многу луѓе се возат со автобусите на **Градското сообраќајно претпријатие**.

Денеска се возев по **булеварот „Партизански одреди“**.

Јас учам во **Основното училиште „Свети Климент Охридски“**.

Моите родители редовно го читаат **„Утрински весник“**.

Мојата баба живее на **улица „Страшо Пинџур“** бр. 18.

Денеска го разгледав последниот број на моето списание **„Развигор“**.

Вчера го посетивме **Историскиот архив на Република Македонија**.

СОГЛЕДАЈ

- Нацртај во твојата тетратка ваква табела и во неа внеси ги имињата од горните реченици како што ти е покажано. Допиши уште по неколку примери...

ИМИЊА НА ИНСТИТУЦИИ	АДРЕСИ	ИМИЊА НА СПИСАНИЈА, ВЕСНИЦИ И КНИГИ
Стопанска банка	улица „Страшо Пинџур“	списание „Развигор“

ЗАКЛУЧИ

- Веќе знаеш дека секое име се пишува со голема почетна буква.
- Ако името е составено од два или повеќе збора, со голема почетна буква се пишува само првиот збор.
- Во кој случај се пишува со голема буква и вториот или третиот збор во името? Посочи ги ваквите примери во горните реченици.

ПРИМЕНИ ГО НАУЧЕНОТО

- Запиши ги во твојата тетратка одговорите на следниве прашања:
Која е твојата адреса?
Каде работи твојот татко?
Која е твојата последна прочитана книга?
Напиши го полното име означено со кратенката МТВ.
Дознај го и напиши го името на списанието што го читаат твоите повозрасни другарчиња.

САМОГЛАСКИ И СОГЛАСКИ

ПРИСЕТИ СЕ:

- Колку гласа има во македонскиот јазик? А букви?
- Изговарајте ја гласно азбуката со другарчето од клупата. Забележете како излегува воздушната струја од белите дробови низ усната празнина при изговорот на А, Е, И, О и У, а како при изговорот на другите гласови!

ЗАПОМНИ

А, Е, И, О, У –
се **самогласки**
Другите гласови
– се **согласки**

УЧИ НИЗ ИГРА

• Изиграјте една игра со другарчето: Ти му кажуваш збор што ќе го напише во тетратката, а тоа треба да одговори колку и кои самогласки и согласки ги има во зборот. Одговорот треба да го запише во тетратката, покрај зборот. Потоа другарчето ти поставува збор и ти треба да ги дадеш истите одговори. Повторете ја оваа игра со по пет збора.

• Учителот секому нека му каже еден глас, а ученикот треба веднаш да определи дали е самогласка или согласка. Тој што ќе згреши отпаѓа од играта. Играта се повторува сè додека не остане еден победник.

• Состави по еден или повеќе зборови од секоја група согласки и самогласки:
а,е,д,ц;   о,и,л,м,в;   е,а,а,т,т,т,к,р;   о,а,а,с,с,г,л,к;   а,а,у,к,з,б.

• Откриј кој составил најмногу зборови.

ПОВТОРУВАМ И СЕ ПРОВЕРУВАМ

ГОВОР

Устен говор е директна (непосредна) комуникација меѓу луѓето со помош на говорот.

Писмен говор е индиректна (посредна) комуникација (врска, општење) меѓу луѓето со помош на писмото (писма, честитки, книги, весници, интернет, плакати и сл.)

ЈАЗИК

Народен јазик – јазикот што го користат луѓето во слободната комуникација, во семејството. Народниот јазик го сочинуваат повеќе народни говори што се користат во различни делови на Македонија: струмички, малешевски, битолско–прилепски, кумановски, дебарски, охридско–струшки, гевгелиски итн.

Стандарден (литературен) јазик е јазикот што се користи од сите луѓе во сите области од животот. **Крсте Мисирков** прв ги поставил, а **Блаже Конески** ги утврдил правилата на македонскиот литературен јазик.

ГЛАСОВИ

Самогласки се А, Е, И, О и У. При нивниот изговор воздухот минува слободно низ устата, не наидува на препрека.

Согласки се сите преостанати гласови од азбуката. При изговорот воздухот наидува на препрека од јазикот, забите, непцата или усните.

- **Одговорите запишувај ги во тетратката со целосни реченици!**

1. На 8 септември 1991 година:

- а) нашата татковина е ослободена од фашистите;
- б) прогласена е независноста на нашата Република Македонија.

2. Домашниот телефон го користам:

- а) за раскажување на мои интересни доживувања;
- б) за кратки информации или договори.

3. Тема во еден расказ е:

- а) случката за којашто се зборува во него;
- б) она што ни го порачува писателот преку случката.

4. Следниве зборови ќе ги римувам со:

- а) есен – _____
- б) село – _____
- в) бои – _____

5. Поетска слика е:

- а) со зборови доловена слика или состојба;
- б) една строфа од песната.

6. Зборот софра од народниот јазик ќе го заменим со стандардниот:

- а) маса
- б) стол

Работам вредно и цѝорно

РАЗМЕНИ МИСЛЕЊЕ

- Каде постојат волшебните работи?

ВОЛШЕБНОТО ПЕНКАЛО

Таткото им се обрати на двете деца:

– Мили мои, сакам да ви подарам по едно волшебно пенкало.

Велко и Лидија беа изненадени.

– Тате, во што се состои волшебноста на пенкалото? – праша синот.

– Во тоа што со помош на волшебното пенкало ќе добиваш само петки! – му одговори татко му.

Лидија го прими пенкалото со недоверба. Таа и досега имаше само петки! Без никакво волшебно пенкало. Искрено му се заблагодари на татка си за подарокот.

А Велко? Ех, тој во тие мигови бликаше од среќа. „Какво уживање“, си помисли тој радосен. „Нема веќе учење. Волшебното пенкало ќе ми ги пишува домашните задачи по математика и мајчин јазик...“

Татко им замина на работа. Во собата останаа обајцата. Сестра му веднаш се фати за учење.

– Каква си! – ѝ рече налутено. – Ајде да излеземе надвор да си поиграме. Денот е како создаден за игри.

– Благодарам! – му одговори сестра му. – Сè додека не научам за утре, не можам да играм.

Велко се насмевна подбивно и ја спрашти надвор. Играта го мамеше.

„Волшебното пенкало ќе ми помогне. Зошто да си го заморувам мозокот? А оваа моја сестра е навистина голема страшливка.“

Денот бргу се истркала. Квечерината се прибра дома. Изморен, Велко вечераше набрзина и веднаш заспа.

Утредента им се пофали на другарчињата во училиштето.

– Имам волшебно пенкало! Тоа само ќе ми ги решава задачите по математика, ќе ми ги пишува домашните по мајчин јазик и писмените работи.

Неговите другари беа зачудени.

– Ќе сакаш ли да ни го покажеш волшебното пенкало за да се увериме со свои очи?

– Се разбира, зошто да не!? Само нека заврши часот.

За тоа време учителката им ги прегледуваше домашните задачи по математика.

Велко ја извади тетратката по домашни задачи горделиво и со победничка насмевка.

– Што е ова?! – го праша зачудено учителката.
– Ова ... па ... мислам ... тоа е мојата тетратка за домашна работа по математика, драга учителке!
– А задачите?! Каде ти се задачите? Овде нема ништо. Само бели листови со квадратчиња. Овој пат заслужи чиста единица! – му рече учителката.
Во одделението одекна громогласна смеа. Некој од учениците дофрли:
– Учителке, Велко има волшебно пенкало што само ги решава задачите по математика.
А Велко? Тој само ја наведна главата од срам, а крупни солзи му заросија од очите. Сфати, ама беше доцна. Секое пенкало е волшебно за вреден и трудољубив ученик.

Ненад Џамбазов

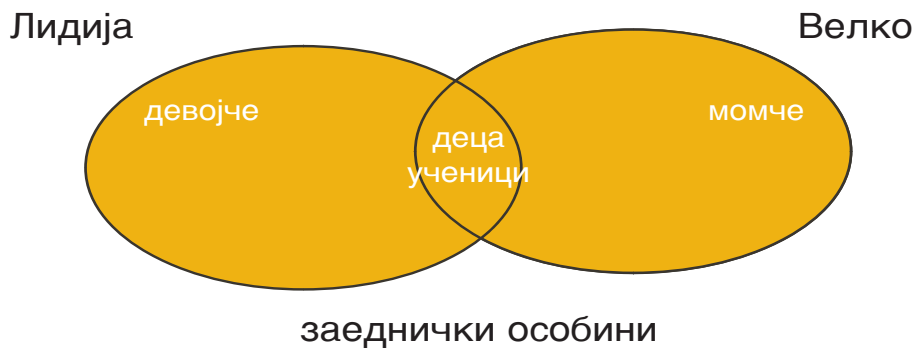

ВЕЖБАЈ ИЗРАЗНО ЧИТАЊЕ

- Прочитајте го расказот штафетно. Внимавај како читаш.
- Подели го на логички целини.

ПРЕДЛОЖИ ПЛАН - ИСТАКНИ ОСОБИНИ

- Направи план на расказот. Идејата на расказот пронајди ја во последната целина. Најдобриот план напишете го на табла.
- Со помош на Венов дијаграм истакни ги особините на Лидија и Велко. Потруди се убаво да ги опишеш.

ПРЕПОРАЧАЈ МУ НА ВЕЛКО

- Како ќе му помогне „волшебното“ пенкало на Велко?
- На кого треба да се огледа Велко?
- Испрати му порака на Велко што треба да прави за да биде успешен. Како ќе гласи пораката? (Пронајди ја на почетокот на оваа лекција.)
- Запишете ја пораката со големи букви на училничкото пано.

ПОТСЕТИ СЕ

- Во табела како нашава внеси по пет именки, глаголи и придавки од расказот. Одбери ги најинтересните. Пишувај со ракописни латинични букви.

именки	глаголи	придавки

СЛОГ

Во трето одделение научи дека зборот се дели на помали негови делови кои се викаат слогови. Примери:

кни-га
ки-ри-ли-ца

тет-рат-ка
сог-лас-ка

ог-ле-да-ло
до-а-ѓа

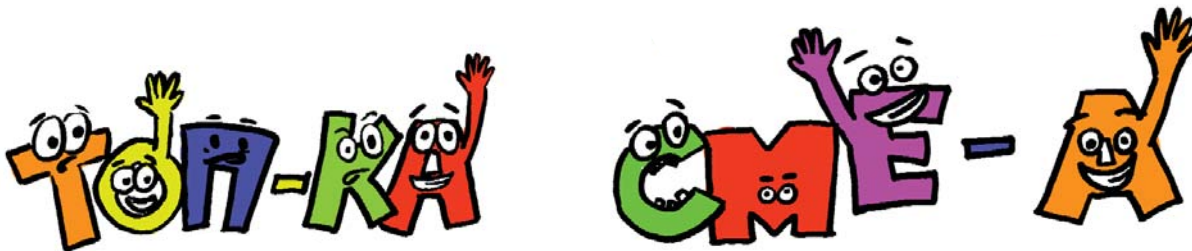
дру-гар-ство
од-де-ле-ни-е

СОГЛЕДАЈ И ЗАКЛУЧИ

у-чи-лиш-те до-а-ѓа

- Колку слогови има во зборот **училиште**? Колку во зборот **доаѓа**?
- Разгледај го секој слог внимателно. Што забележуваш? Кој вид глас го има во секој слог: самогласка или согласка?
- Може ли слогот да биде искажан само од самогласка? А само од согласка?

Најважниот дел од слогот е самогласката. Таа го образува слогот. Колку самогласки има во зборот, толку има слогови. Слогот може да биде составен и само од една самогласка.

ВЕЖБИ

- Преброј ги слоговите во секој збор и одговорот кажи му го на другарчето: писмо, историја, продавачи, број, престолонаследник, училница, мост, географија.
- Состави по еден збор од следниве слогови и запиши ги во тетратката:
бо-не-то   ке-ма-ски-дон   ро-ви-збо   ца-пти-та
тел-пи-са   ца-ни-че-ре   каз-на-при   ден-ро-ден
чи-у-ме   тел-ди-ро   тај-чи-про   гут-ка-гу

ДОМАШНА ЗАДАЧА

- Во тетратката подели ги на слогови зборовите од првите две строфи од песната „Октомвриски патоказ“ на стр. 44.

ПРЕНЕСУВАЊЕ НА ДЕЛ ОД ЗБОРОТ ВО НОВ РЕД

<ul style="list-style-type: none"> Ако во зборот има две согласки една до друга, тие се одвојуваат: 	<p>мај-ка, сон-це, биб-лиотека, нас-мевка и насмев-ка, таб-ла, стом-на, тет-ратка и тетрат-ка</p>
<ul style="list-style-type: none"> Ако во зборот се најдат две самогласки една до друга, тие се одвојуваат: 	<p>до-аѓа, Те-одор, те-атар, гре-алка зна-ење, ви-улица, сме-ење</p>
<ul style="list-style-type: none"> Никогаш не се пренесува една буква во новиот ред, и тогаш кога таа претставува слог: 	<p>НЕ: сме-а, дојдо-а, кајси-и, сто-и, пе-е, од-и ДА: смеа, дој-доа, кај-сии, стои, пее, оди</p>

ВЕЖБИ

- Подели ја страницата во тетратката на половина со вертикална линија и препишувај го расказот „Новите другари“ на стр. 7 прво на левата половина, а потоа на десната. Препишувај додека не ја исполниш страницата. Внимавај како ги пренесуваш деловите од зборовите во новиот ред.
- Напиши ги сите начини на кои можеш да пренесеш делови во нов ред од следниве зборови: петтиот, поделба, правописниот, татковина, никогаш, одделение, училиште. Пример:
 Петтиот: пет-тиот и петти-от;
 Одделение: од-деление; одде-ление и одделе-ние

ПОДГОТВИ СЕ ПРЕД ЧАСОТ

- На **11 Октомври** го одбележуваме **Денот на востанието на македонскиот народ**.
- Дознај зошто го празнуваме тој ден, што се случило, каде, кога.
- Искористи ги знаењата од Општество.

ОКТОМВРИСКИ ПАТОКАЗ

Дедо и внук во летно попладне
сенка во паркот бараат.
Гледаат во споменикот
и вака разговараат:

– Ликот на овој партизан, дедо
во бронза е излиен, нели?
– Да, чедо, загина тој
во борба за утра бели.

– Дедо, а зошто кон сонцето гледа?
– Стражари, мило, во денот убав
Добрини да се редат.

– Глеј, ко жив да е, да прозбори сака.
Што ни покажува неговата рака?

– Таа е вперена кон онаа улица:
Луѓе и коли – жива врвлица,
Зелени круни во дрворед стојат
Куќи со фасада со различна боја

Минувачи на прошетка под небото сино
продавница нова, а потаму кино.
Насмевнати лица, ечи ведра смеа,
а животот цути под секоја стреа!

Слаткарница – да честат дедовците и бабите
на балкони слетуваат и гукаат гулабите.
Мало, среќно семејство во домот свој руча.
Училишна зграда – децата да учат.

– Благодарам, овде почесто ќе идам,
Партизанот бронзен сакам да го видам.
Стои до фонтаната, му жубори водата –
Неговата рака бдее над СЛОБОДАТА!

Велко Неделковски

ЗНАЧЕЊЕ НА ЗБОРОВИТЕ

- **стражари** – чувари
- **врвулица** – поворка, многу луѓе
- **партизан** – борец против фашистите во борбата за слобода на нашиот народ од 1941 – 1945 година
- **бронза** – вид метал од којшто се прават споменици

ВООЧИ

- За кого се зборува во песната?
- Каде разговарале тие? За кого?
- Во кои стихови се опишува улицата на слободниот град?
Прочитај ги гласно!
- Во која строфа е опеано задоволството на луѓето?
Од што се задоволни?
- Што сака да гледа внукот?
- Што покажува раката на бронзениот партизан?

ВЕЖБАЈ ИЗРАЗНО ЧИТАЊЕ

- Нека ти ја прочита песната учителот.
- Потоа прочитај ја песната во себе. Замисли си со каков глас ќе ја читаш гласно.
- Читајте ја редоследно строфа по строфа. Читајте изразно со гордост и среќа, бидејќи тоа е песна за нашата слобода. Најдобриот рецитатор наградете го со ракоплескање.

РАЗМИСЛИ

- Зошто песната се вика **Октомврски патоказ**?
- Со какви чувства се исполнети дедото и внукот додека стојат пред споменикот?
- Кое е основното чувство во оваа песна?
- Колку строфи има во неа? А стихови?

ПОТРУДИ СЕ ДОМА

- Песната научи ја напамет. Вежбај изразно да ја рецитираш. Внимавај на секој знак и на бојата на гласот.

ПОВРЗИ СО ДРУГИ АКТИВНОСТИ

- На часот по Ликовно образование поделете се во групи и обидете се да нацртате различни цртежи:
  - илустрација на песната;
  - празничен изглед на твоето место;
  - некој споменик што ти оставил впечаток;
  - знамето и грбот на нашата татковина.
- Додека работите слушајте македонски народни песни.

РАЗМИСЛИ И РАЗМЕНИ ГО МИСЛЕЊЕТО

- Кои гости не ти се мили. Зошто?

НЕМИЛ ГОСТИН

Една птица се свитка во седелото и се подготви да спие како што спијат сите птици. Лежеше така некое време и наеднаш наслушна како некој го заоби-колува седелото, потчукнува и моли. Гласот како да беше на некој изморен старец. Птицата си го позапре здивот, си ги скри пилците под крилјата и уште повнимателно се вслуша. Зборовите што доаѓаа беа кротки, мили и пак чу:

– Живее ли некој тука што ќе ме прими во своето гнездо? Долг пат имам поминато, коскиве од умор ми се здробени.

Птицата молчеше и размислуваше. Дали да се одзве или не. Најпосле реши да се јави, па рече:

– Кој вака доцна е дојден пред мојата кука?

– Јас сум, јас! – се јави непознатиот. – Ние со тебе одамна се познаваме. Скитник сум, но секому добрина носам...

„Ама... кој ли може да дојде вака доцна? „мислеше птицата и се присети на сите свои пријатели, но гласот што доаѓаше однадвор не личеше на ничиј и затоа повторно праша:

– Кажи ми најнапред кој си, како се викаш и ќе те примам во своето седело.

– Ќе ти кажам, зошто не! – рече непознатиот глас. – Јас имам дарезжливо срце, напролет ги китам дрвјата со зелен дар, а наесен им ги одземам грдите жолти лисје.

Што мислиш, кој ли може да биде немилиот гостин?

– Кога ми ги кажа сите подробности за себе, можеш ли да ми го кажеш и твоето име? – праша птицата. – Сакам да ти го знам името за да можам да се присетам кој си.

Кутрата птица не го дорече последниот збор од реченицата, кога почувствува како се заниша дрвото, закрцкаа силно гранките и за малку што не ѝ се отко-рна седелото. Исплашена молкна и чу:

– Илјадници години имам, а вакво чудо сè уште не сум видел. Една малечка ништожна птица да нејќе да ме прими во своето седело само затоа што не го знае моето име?! Моето име е славно и големо, а во борба никој не ми е рамен.

– Од каде да знам кој си и што си?! Можеби си лисица, а можеби некое друго страшно животно штом си толку силен.

– Не!!! – скреска силно непознатиот.

– Да не си лав или слон? Сигурно си слон, еден од оние што ги среќавам на мојот есенски пат.

Дали сега ти е полесно да погодиш кој е немилиот гостин?

– Ама каков слон, за каков слон зборуваш!? – викаше разлутено непознатиот и се обиде сосила да влезе во седелото. – Јас сум посилен од секого: од тигри, од лавови, од слонове и од секого на овој свет. А ако сакаш да знаеш, ти мала шарена птицо, мене ме викаат Северко! Запамети го ова и пушти ме да влезам во твојот топол дом.

Откако го чу името на северниот ветер, птицата не го пушти да влезе во топлиот дом, туку му рече:

– Жал ми е пријателе, не можам да те пуштам зашто ако влезеш во моето седело, ќе ми ги замрзнеш слабите пилиња. Но штом си веќе тука, уште утре ќе го напуштам овој крај и ќе барам топли предели. Ќе заминам далеку, толку далеку што ти никогаш таму нема да стигнеш.

Така рече птицата, си ги покри пилците со крилцата и заспа слатко. Ветерот почека уште некое време и разлутен и бесен јурна низ големата шума.

Вера Бужаровска

РАЗГОВАРАМЕ ЗА ТВОИТЕ ПРЕТПОСТАВКИ

- Кога се оствари твојата претпоставка: првиот или вториот пат?
- На кого помисли на почетокот на расказот. Кој би можел да биде неканетиот гостин што моли со кротки и мили зборови? Зошто така помисли?
- Кој дел од расказот те наведе да помислиш на ветрот? Прочитај го гласно.
- Каква одлука донела птицата кога сфатила дека е тоа лутиот Северко?

ОБИДИ СЕ

- Обиди се да претставиш како ја доживеа содржината на овој расказ во четирите квадратчиња. Работи во тетратката за училишна работа.
- Разменете ги тетратките со другарчето од твојата клупа и дознај како тоа ја доживеало истата содржина.
- Исажи го гласно твоето доживување пред целото одделение.

слика	чувство
звуци	врска со мојот живот

ПОМОГНИ ИМ НА ПТИЦИТЕ:

- Ако под стреата на твојот дом или на гранките на некое дрво во блиската околина има гнездо/седело на птици преселници, внимавај на него, не им го руши. Тие пак ќе се вратат и ќе ти се заблагодарат со песна.
- А ако има гнездо/седело на птици што презимуваат кај нас, помогни им во студените денови што доаѓаат. Оставај им ронки и секакви семенки на определено место на твојот прозорец. Со помош на твоите родители направи им куќичка за птици и грижи се за неа.

ПОТРУДИ СЕ ДОМА

- Во тетратката за домашна работа **раскажи** го расказот „Немил гостин“.
- Ти биди едно од малите птички и раскажи што се случи со немилиот гостин и како се чувствувавте ти и твоите браќа и сестри. Не заборавај да напишеш за тргнувањето на долгиот пат каде што нема да ве најде студениот ветер.

РАЗГОВАРАЈ СО ДРУГАРЧЕТО

- Кој вид зимница подготвувате во твоето семејство?
- Што сакаш ти најмногу да јадеш од подготвените производи?

ЗИМНИЦА

Пролетта ги роди цветовите,
летото ги роди плодовите,
па оддолу и одгоре
ги потпече на свој шпорет.

А есента ја задолжи
по него да продолжи,
овошјето што го обра
во кујната си го собра.

Ја потфати лажицата
ја започна зимницата
за јадење да има, има
во долгата гладна зима.

Ристо Давчевски

РАЗГОВАРАМЕ ЗА ПЕСНАТА

- Поетот на годишните времиња им дал човечки особини. Потврди го тоа со примери од песната.
- Зошто поетот зимата ја нарекува „гладна“? Објасни!
- Прочитај ја песната со рецитирање.

ИЗРАЗИ СЕ

- Напиши краток состав во којшто ќе го истакнеш своето учество во подготовката на некоја зимница.
- Насловот на составот измисли го сам.

ПОВРЗИ СО ПРИРОДА

- За кои животни знаеш дека приготвуваат зимница?
- Објасни како приготвуваат и каде ја чуваат?

ПОРАЗГОВАРАЈ СО ДРУГАРЧЕТО

- Која е твојата омилена книга? Објасни зошто.

КНИГАТА Е ИЗВОР

Многу нешта книгата
дете ќе ти каже,
и верувај никогаш
нема да те слаже.

Ќе те шета секој ден
низ целиот свет,
многу земји ти ќе видиш
ќе дознаеш сè по ред.

Ќе се сретнеш со децата
црни, жолти, бели,
ќе научиш песни, сказни
сто товари разни.

Со бродови ти ќе пловиш
по мориња в светот,
авиони ќе те носат
најбрзи во летот.

.....
Со векови знаењето
во книги се става,
а детето сè да знае
– треба да е ко мрава.

Никола Алтиев

ГИ ОТКРИВАМ ВРЕДНОСТИТЕ НА КНИГАТА

- Зошто ти се допадна оваа песна? Кои чувства ги побуди кај тебе?
- Во првата строфа поетот вели дека книгата многу нешта ќе ти каже. Како книгата ти кажува многу нешта? Објасни како и каде сè ќе те шета книгата.
- Објасни како ја разбираш пораката на поетот искажана во последната строфа.
- Какво треба да биде детето за да знае сè што го интересира?

ОБЈАСНИ

- Какви книги сакаш да читаш? Според што ги одбираш книгите?
- Како се однесуваш кон нив додека ги читаш?
- Која книга ти е најомилена и на сите им ја препорачуваш да ја прочитаат?

ПОТСЕТИ СЕ И ДОПОЛНИ

- Градската библиотека е најголема во _____. Во неа можат да членуваат сите _____ на тој град.
- Во моето место има/нема библиотека. Нејзиното име е _____.
- Јас сум зачленет во _____ библиотека.

СОСТАВЕТЕ ЛИСТА

- Во одделението составете листа во која ќе запишувате кои книги сте ги прочитале. Така ќе следите кој чита најмногу и ќе изберете најдобар читач.
- Истата изработете ја со помош на компјутер.

Читач	Наслов	Автор	Датум на позајмување	Датум на враќање	Коментари и забелешки

- Покажи вџашен израз. Кога некој има такво лице?

СКАЗНА ЗА ВЏАШЕНАТА ПРИНЦЕЗА

Многу одамна си живеел еден умен и правдољубив цар. Царицата умрела рано, кога им се родило прекрасно девојче. Царот ја сакал ќерка си премногу и ѝ ги исполнувал сите нејзини желби. Од ден на ден царската ќерка станувала сè поразгалена и додевала со своите чудни и невозможни барања. Само седела до прозорецот и зјапала во минувачите кои морале да ѝ се поклонуваат доземи.

Царот не умеел да ја спасри својата ќерка. Се обидува да ја натера да учи да везе гоблени, да танцува, да свира на харфа. Но таа сите учители ги навредувала со најпогрдни имиња и ги бркала. Ако царот се обидел да ја скара и да ѝ каже дека ништо нема да знае, таа почнувала толку силно да плаче што татко ѝ веднаш ѝ попуштал. Солзите на принцезата биле најмоќното оружје пред царот.

– Добро, добро – велел тој – само биди ми ти жива и здрава. Ќе се најде некој принц и за тебе и тато ќе ми те омажи.

Кога некој од дворските советници ќе се обидел да ја натера да научи барем нешто за да не се срамат од нејзината неукост, бил бркан од нејзините одаи со викотници и закани дека ќе му ја пресече главата. Бегајќи, умниот советник ќе се сретнел со царот и така насекирани се туфкале по ходниците.

Еден ден, додека седела до омилениот прозорец, наеднаш свикала и ги ококорила очите. Сите ја прашувале од што толку се исплашила, а таа само стоела вкочането, со прст покажувала кон улицата и викала: – Аааааа! А долу немало ништо. Само едно момченце стоело и гледало нагоре.

Бргу ја сместиле в постела, ѝ давале чаеви, лекови, но ништо не помогнало. Таа си останала вџашена, само што престанала да пишти. Ја прегледувале најдобрите лекари, но – чаре немало. Тогаш царот испратил гласници низ целото царство, со порака: – Кој ќе ја излекува принцезата ќе го добие половината царство!

Доаѓале разни луѓе, ја лекувале, но ништо не помогнало. Еден ден, ја подигнале до прозорецот да погледа малку надвор. Принцезата наеднаш спиштела:

– Ене го пак!

Сите се стрчале и навистина догледале едно момченце што со раце ѝ прави долг нос на принцезата. Таа врескала:

– Фатете го! Пресечете му ја главата!

Го фатиле момченцето и го довеле пред царот и принцезата која била црвена од лутина:

– Тоа мене така да ми прави и да не ми се поклони! Убијте го!

Царот барал објаснување од момченцето. Тоа му рекло:

– Само седи до прозорецот и зјапа во луѓето што итаат по работа. Па уште бара и да ѝ се клањаат! Што ако е принцеза? И таа треба нешто да работи, а не бадијала да го јаде царскиот леб.

На царот му паднало многу тешко, но му се допаднале храброста и искреноста на момчето. „Штом вака мисли едно дете, уште полошо мислат возрасните“ – си рекол.

Се налутил и наредил да ја затворат принцезата во малото сопче, да ѝ даваат само леб и вода сè додека не се фати за некоја работа. Таа плачела и молела, но попусто.

Царот го наградил момчето за умните зборови, а принцезата – верувале или не – ги научила сите работи што требало да ги знае една царска ќерка. Сидовите на дворецот за кратко време биле украсени со гоблени што ги извезла таа и царот со гордост им ги покажувал на сите гости и пријатели.

Славка Манева

РАЗГОВАРАМЕ ЗА ТВОИТЕ ОЧЕКУВАЊА И ПРЕДВИДУВАЊА

- Каков крај очекуваше? Образложи зошто го очекуваше таквиот крај.
- Што не очекуваше да се случи во сказната? Зошто?
- Кој е виновен за таквото однесување на принцезата? Потврди го твојот одговор со речениците од кои го заклучи тоа.

СОЗДАВАЈ

- Дали царот добро постапил што ја казнил принцезата? Одговори на ова прашање, но така што да пронајдеш барем две тврдења кои ќе бидат потврдни (ДА) и две тврдења кои ќе бидат одречни (НЕ). Нацртај ваква табела и запиши ги твоите тврдења:

ДА	НЕ

- Дополни ги твоите тврдења од разговорот со твојот пар од клупата.
- Сега разговарајте четворица и проширете ја табелата. Сега вие расправате (аргументирате).
- Определи се во која група ќе бидеш: во групата ДА или во групата НЕ. Формирајте вакви групи, запишете ги вашите тврдења и разговарајте за нив.
- Го смени ли своето мислење откако го слушна туѓото мислење? Објасни го твојот одговор.

СЛАВКА МАНЕВА (1934 г., Скопје) ВИ ПОРАЧУВА:

„Сказната го облагородува детето, ја поттикнува неговата фантазија, му овозможува и да сонува и да верува во иднината. Преку сказната детето ги прифаќа најубавите човекови особини: храброста, истрајноста, благородноста, справедливоста... Како автор, со најголемо задоволство ги пишувам за децата“.

ТИ ПРЕПОРАЧУВАМЕ ЗА ЧИТАЊЕ:

Веруваме дека во трето одделение си ја прочитал „Свездени перничина“ Сега позајми ја од училишната или градската библиотека книгата „Готварски сказни“ и уживај во читањето на прекрасните и малку необични сказни на вашата омилена писателка Славка Манева.

РАДИОЕМИСИЈА И ТЕЛЕВИЗИСКА ЕМИСИЈА

Радиото и телевизијата се постојано присутни во нашите домови. Без нив не можеме да замислиме да ни помине ни еден ден. Од нив дознаваме многу работи. Разликата е во тоа што **радиоemisииите само ги слушаме**, а **телевизиските емисии (ТВ-емисии) и ги слушаме и ги гледаме**.

ТВ-ЕМИСИИ што се интересни за тебе се следниве:

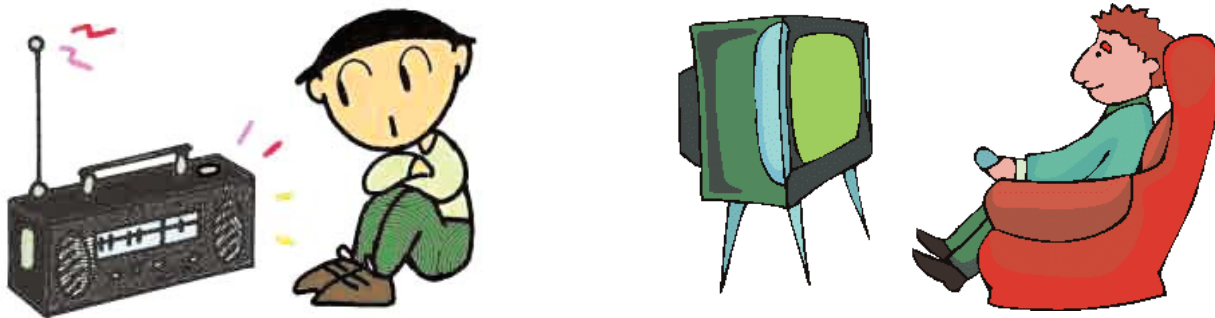
- **образовни** – од кои ќе се стекнеш со нови знаења;
- **научно-популарни** – во кои се зборува на лесно разбирлив начин за научни вистини;
- **детски квизови** – во кои учениците се натпреваруваат во знаење;
- **народни приказни** – емисии во кои народните приказни ги следиш изведени од глумци на многу уверлив начин;

РАДИОЕМИСИИ од повеќето видови за тебе ќе бидат најинтересни:

- **детските музички емисии** – во кои можеш да слушаш многу детски песнички и да се запознаеш со најновите хит-песни од детските фестивали;
- **детските радиодрами** – емисии во кои со помош на глумата, музиката и другите звучни ефекти ќе ги доживееш многу силно драмските текстови.

ПОТРУДИ СЕ

- Секоја недела на Македонското радио во 12 часот се емитува радиодрама. Послушај ја и запиши го нејзиниот наслов, режисерот, кој учествувал во неа и нејзината куса содржина. Опиши како си ги замислуваш ликовите и местото на случката.
- Од ТВ-програмите од некоја локална телевизија одбери детска ТВ-емисија што ќе ја гледаш. Запиши што си гледал, на која телевизија и што ти се допаднало во емисијата.

РАЗМИСЛИ - ИСКАЖИ СЕ

- Зошто секој човек треба да ја знае граматиката на својот јазик?
- Образложи го твојот став: граматиката е тешка/граматиката е лесна.

ЗОШТО ГРАМАТИКАТА Е ТЕШКА

– Знаеш, Милане, јас ќе бидам инженер! – му рече Иван на својот другар од клупата пред почетокот на часот. – Ја видов фабриката каде што се конструираат вистински мотори. Вчера вујко ми ме однесе да ги видам тракторите. Леле, колку трактори има таму. Не би ги собрало ниту на големиот стадион. Но, вујко ми ми рече дека морам да имам петка по математика ако сакам да бидам добар инженер.

– Аман, Иване, замолчи веќе еднаш! – му врати Милан. – Гледаш дека повторувам македонски ... се преслушувам ... Денес учителката ќе испрашува граматика. Не е лошо и ти да повториш нешто.

– Уф, таа граматика! Многу е здодевна. Но, кажи ми те молам зошто пак јас морам да учам граматика? ... Мене не ми треба! Јас ќе бидам инженер! – продолжи да мрмори Иван.

– Затоа што треба да бидеш писмен!

– Уф, страшно! Кој да ги научи сите тие именки, заменки, глаголи, броеви?...

Грамматика, пуф ... Е, Милане, ама едно да знаеш, тоа можеби не го знам најдобро, ама затоа добро знам што е еднина, а што множина.

– И ти мислиш дека со тоа знаење ќе извлечеш повеќе од единица? Интересно!

Но, кога дојде редот на Иван да одговара, среќата му се насмевна. Учителката испрашуваше за именки.

– Иване, дали знаеш нешто да ни кажеш за именките, учевме минатиот час? Ајде ...

– Знаам, учителке – потврди Иван.

– ... Добро ... Браво ... А знаеш ли што е еднина, а што множина кај именките?

– Знаам, наставничке, како да не знаам ...

– Одлично ... тогаш одговори ми дали именката „панталони“ е во еднина или множина?

Иван подзастана малку размислувајќи, а потоа како од пушка одговори:

– Панталони, панталони ... тоа е учителке ... Гор е еднина, а долу множина!

Оливера Шијачки

ДА ПОРАЗГОВАРАМЕ ЗА РАСКАЗОТ

- Зошто треба и инженерите да ја знаат граматиката? Најди го одговорот на Милан.
- Пронајди што му одговорил Милан на Иван.
- Како му се насмевнала среќата на Иван на часот по граматика?
- Објасни зошто одговорот на Иван не е точен. Кажу го точниот одговор: во кој број е именката „панталони“?

ДИСКУТИРАЈТЕ

- Кој е твој омилен предмет? Зошто?
- Кој предмет го учиш бидејќи мораш? Зошто?
- Да можеш да одбираш, кои предмети би ги учел? Зошто?
- Како според тебе би требало да се одвива наставата? Објасни!

ЈАЗИЧНО КАТЧЕ

- Докажи му на Иван дека знаеш повеќе од него така што во тетратката ќе напишеш по пет:
  - сопствени именки: _____
  - именки во еднина: _____
  - именки во множина: _____
  - именки од машки род: _____
  - именки од женски род: _____
  - именки од среден род: _____

POVTORUVAM I SE PROVERUVAM

SLOG

Zborot se deli na slogovi. Zborot ima onolku slogovi kolku {to ima samoglaski. Vo sekoj slog mo`e da ima samo po edna samoglaska. Slog mo`e da pretstavuva i edna samoglaska, no nikako samo soglaska. (bro-i).

Pri prenesuvanje na del od zborot vo nov red potrebno e da gi znam i po-ituvam pravilata. Koga ne sum siguren, }e proveruvam vo **Pravopisot na makedonskiot literaturni jazik**.

GRADSKA BIBLIOTEKA

Bibliotekata vo edno naseleno mesto koja ima najgolem broj knigi i od koja mo`e sekoj `itel da pozajmuva knigi se vika **gradska biblioteka**.

Vo nea ima knigi od site oblasti i za site voznosti.

TELEVIZISKI EMISII ZA DECA prilagodeni za mojata voznost i potrebi: obrazovni, nau-no-popularni, narodni prikazni i detski kvizovi.

RADIOEMISII prilagodeni za mojata voznost i potrebi: radiodrami i muzi-ki radioemisii.

- Odgovorite pi{uvaj gi vo tetratkata!

1. Ne se vo `enski rod imenkite:

- a) ptica i treva
- b) od`a i kamion
- v) radost i mladost

2. Glagoli se:

- a) dobro, visoka, uli-na
- b) kamen, kade, koga
- v) igra, dojde, zaspala

3. Pravilno e razdelen na slogovi zborot:

- a) ka-mi-on
- b) kra-stav-ica
- v) kam-en

4. Odgovorot na gatankata

„Um nema, a sekomu um dava“ glasi:

- a) televizor
- b) kniga
- v) radio

5. Za „Vol{ebnoto penkalo“ i „Skazna za vd`a{enata princeza“ zaedni-ko e:

- a) tie se skazni
- b) imaat ist avtor
- v) imaat ista tema

Верувам во себе

RAZMISLI - RAZMENI GO MISLENJETO

- Napravi grozd od site zborovi na koi }e se seti{ povrzani so zborot basna.
- Sporedi go tvojot grozd so grozdot na tvoeto drugar~e od klupata.

basna

BELATA ^AVKA

Videla ~avkata deka gulabite dobro se hranat i toa mnogu i se dopadnalo. Se nabelila i vlegla vo gulabarnikot. Gulabite ne ja poznale, za{to prilegala na niv. Mislele oti e gulab, pa ja pu{tile vnatre.

No, vo eden mig ~avkata se zaboravila ta graknala. Gulabite ja poznale i ja nabrkale. ^avkata nemala drug izlez. Pobegnala i se vratila vo jatoto meѓu svoite.

No, koga drugite ~avki ja videle taka neobi-na i bela, ne ja primile. I tie ja nabrkale!

TOLSTOJ

RAZBERI GO ZNA^ENJETO NA BASNATA

- [to i se dopadnalo na ~avkata kaj gulabite?
- Kako se dosetila da stane edna od niv?
- Kako se izdala?
- Zo{to ne ja primile vo jatoto drugite ~avki?
- Kakvi luѓe mo`e{ da prepoznae{ vo nea?
- Objasni dali postoi razlika meѓu itrinata i izmamata.

OBIDI SE

- Obidi se so svoi zborovi da objasni{ zo{to dvete pogovorki odgovaraat na basnata.
- Prepi{i gi pogovorkite so rakesni latini~ni bukvi.

Lagata ima kratki noze.
Mantijata ne go pravi popot.

ВОЛШЕБНАТА ТЕТРАТКА

Мето беше како и сите други деца: мирен, ни помалку немирен, но тој имаше голем проблем. Многу лошо ги пишуваше буквите. Не да не се трудеше, ама раката како да не го слушаше и наместо убави букви тие се претвораа во букви со опашки, некои со уши, ги имаше со крилја, па дури и со мемови и уште какви не. И што е најтешко од сè, тие букви, освен самиот тој, никој друг не можеше да ги препознае, а камоли да ги прочита. Што сè не се обидоа неговите родители за да го научат на краснопис, арно ама, кога не оди, не оди. Сите педагози и педијатри во земјата ги посетија, но лекот никако да се најде. Беа дури кај разни бајачки за помош, а резултатот пак беше никаков. Буквите си остануваа со опашки, со уши, со крилја, со мемови и уште со какви ти не други белези.

Се помирија родителите дека нивниот син цел живот ќе пишува неразбирливо, но тогаш, сосем неочекувано, како гром од ведро небо, дојде спасот.

– Побарајте помош од големиот Закијаки! – им се јави непознат глас. – Тој маѓепсник сè умее и сè знае...

– Зошто да не – си рекоа родителите. – И кај него ќе пробаме да најдеме лек. Гласот исчезна толку брзо, како и што се појави.

Како што рекоа, така и направија. Уште утредента отидоа до големиот Закијаки. Кога му објаснија што мака ги снашла, маѓепсникот почна да си го чеша носот. Всушност, тој така и размислуваше – чешајќи си го носот.

– Знаам што треба да се направи! – конечно се сети мудрецот, подавајќи им нешто на загрижените родители. – Отсега детенцето нека пишува на оваа волшебна тетратка.

Родителите се заблагодарија и ја однесоа тетратката дома. На синот му наредија веднаш да ја пишува домашната работа.

– Зошто? Кога никој не може да ја прочита, а камоли да ја провери? – се спротивстави Мето. – Нема потреба од пишување...

Но кога сфати дека родителите се сериозни, седна и почна да ја пишува домашната работа.

И ете чудо! Штотуку ја напиша првата буква со опашка, таа оживеа и почна да плаче и да вика:

– Не сакам опашка, не сакам! Јас сум убава буква...

Мето се исплаши да не му скокне буквата, та со гумичката ѝ ја избриша

опашката. В час буквата престана да рони солзи и му се насмевна.

Потоа на ред дојде втората буква, буквата со уши. И таа се расплака како и претходната, но се смири штом ушите ѝ беа избришани. Тоа се случи и со третата со крилја, па четвртата со мевот... Тие плачеа ли, плачеа, а штом детето ќе ги дотераше, задоволно се насмевнуваа.

Така, Мето првпат напиша домашна работа која секој можеше да ја прочита. Кога ја испиша волшебната тетратка, проба и на обична. Вистински краснопис, нема што. Буквите му се смешкаа од редовите во тетратката.

Тој веќе беше излекуван. Но, не ја фрли и волшебната тетратка, туку ја избриша со гумата и ја остави на полицата. Којзнае, можеби некогаш на некое друго дете ќе му притреба...

Горан Б. Стојаноски

РАЗГОВАРАМЕ ЗА БАЈКАТА

- Освен бајките во кои се раскажува за подалечните времиња, писателите пишуваат бајки и со современа содржина.
- Според што заклучуваш дека оваа бајка е современа?
- Како пишувал Мето? Какви букви излегувале од неговата тетратка?
- Кој му помогнал на Мето да пишува убаво? Како?
- Зошто Мето не ја фрлил волшебната тетратка?
- Извлечи поука од оваа сказна и запиши ја во твојата тетратка. Прочитај му ја на другарчето.

БИДИ ИСКРЕН

- Мислиш ли дека и тебе ти треба волшебната тетратка? Објасни зошто така мислиш.

ПРЕДЛОЖИ

- Предложи им начин на сите другарчиња што не пишуваат убаво како да го подобрат пишувањето без волшебна тетратка. Предлогот добро формулирај го и запиши го во тетратката. Потоа прочитај го пред сите.
- Објасни зошто е многу важно секој да пишува читко и разбирливо?

ДОМАШНА ЗАДАЧА

- Напиши состав со наслов „Мојот другар Мето со најубав ракопис“. Пишувај читко, разбирливо, а тоа значи правилно оформување на секоја буква.
- Покажи им што и како си напишал на твоите родители.

РОДОТ КАЈ ИМЕНКИТЕ

Во трето одделение научи дека именките имаат три рода. Кажи ги!

Прецртај ја оваа табела во твојата тетратка и секој од дадените зборови напиши го под заменката **тој**, **таа** или **тоа**.

ТОЈ	ТАА	ТОА

тегла, слика, ден,
судија, цвеќе, ноќ,
млеко, чевел, море

ЗАКЛУЧИ И ЗАПИШИ ВО ТЕТРАТКАТА

Именките што се поврзуваат со заменката **тој** се именки од **машки род**.
Татко, дедо, леб, камен, страв, орел, воздух, другар, возач, воз, семафор
Именките од **женски род** се поврзуваат со заменката _____.
Мајка, баба, печка, птица, чаша, тага, зима, црешна, именка, улица, девојка
Именките што се поврзуваат со заменката _____ се именки од
_____ род.
Дете, сонце, езеро, јагне, око, колено, дрво, небо, срце, море, огледало,
шише

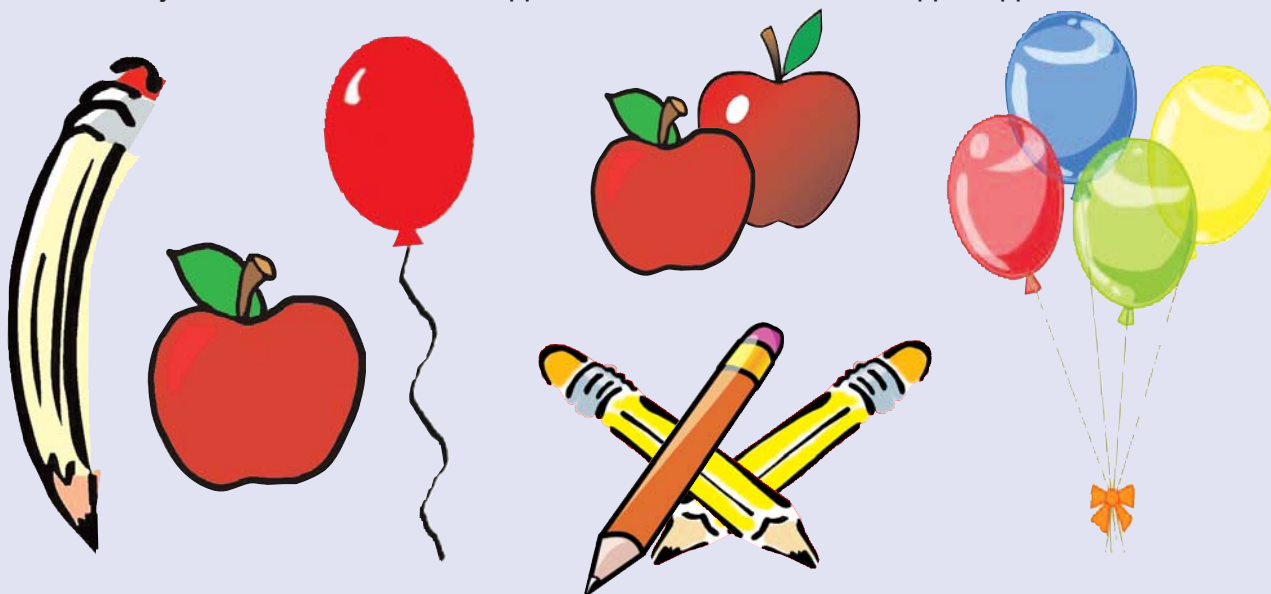
ЗАДАЧИ

- Определи го родот на именките од песната **Октомвриски патоказ** на стр. 32
- Во секоја колона од именки по една се разликува од останатите според родот. Откриј ја! Препиши во тетратката.
  1. Камион, знак, тротоар, пешак, премин, светло, круг, фудбал.
Сите именки се од _____ род, само именката _____ е од _____ род.
  2. Кошарка, чанта, тркало, продавачка, круша, чинија, маса, цвеќарница.
Сите именки се од _____ род, само именката _____ е од _____ род.
  3. Јајце, гнездо, изворче, сукало, копче, сусам, пенкало, радио.
Сите именки се од _____ род, само именката _____ е од _____ род.
- Напиши пет реченици во кои ќе употребиш именки од трите рода. Подвлечи ги именките и покрај секоја реченица напиши од кој род се.

БРОЈОТ КАЈ ИМЕНКИТЕ

Потсети се од минатата учебна година колку броја имаат именките.

Сам заклучи кои именки се во еднина, а кои во множина од следниве слики:

ЗАБЕЛЕЖИ И ЗАКЛУЧИ

1. Ако именката означува име само на еден предмет или суштество, тогаш таа е во _____. Примери: книга, буква, блок, стол, цвеќе, оџак, корпа, стебло.

2. **Множината** означува име на _____ предмети и суштества...
Примери: книги, букви, ____, цвеќиња, ____, ____, стебла.

- Обиди се да образуваш множина од следниве именки: Велес, Борис, Лилјана, Вардар, Беласица, Лазо, Јана.
- Зошто не можеш? Какви се по вид овие именки?

ВЕЖБИ

- Напиши ја формата за множина на следниве именки: девојче, прозорец, покрив, излог, расказ, списание, весник, ѕвезда, театар, учител.
- Од бајката „**Волшебната тетратка**“ на стр. 48 пронајди ги именките и во твојата тетратка подреди ги во две колони – еднина и множина.
- Покрај секоја именка напиши ја формата за еднина или множина: јаболко – јаболка, улица, око, театри, полицајци, волк, коњи, море, лавови, дете, дрвја, Мартин, Неготино. (Не заборавај на претходниот заклучок за сопствените именки!)

ИСКАЖИ СЕ

- Опиши накратко како изгледа градот/селото навечер. Прочитај му на другарчето.

ВЕЧЕР

Чуден е градот
Со светилките,
Навечер спрострен
На сите страни,
Легнати дечињата на перниците,
Сонуваат леко до зори рани.
Како градина
Со цвеќињата
Треперат ламби
Во илјада бои,
Во чуден приказ се креветчињата,
Како свездички да лежат мои.

По некое раче навечер мрда,
По некое усте се смее,
Дедовци грчат,
Во треска грда,
И некое врапче
На сон пее.
Чуден е градот со светилките,
О само тие навечер горат,
Цела ноќ
Ја мрежат светлината,
Една со една
Мелодично зборат.

Волче Наумчески

ГИ ОТКРИВАМ ПОЕТСКИТЕ СЛИКИ

- Што почувствува кога ја слушна оваа песна?
- Каква атмосфера на градот поетот ни предава со оваа песна? Одбери три збора со кои ќе одговориш на прашањето: бучна, спокојна, разиграна, весела, тивка, празнична.
- Откриј колку поетски слики поетот насликал со зборови.
- Одбери една која сакаш да ја опишеш.
- Одбери ја поетската слика која најмногу ти се допаѓа и нацртај ја.

СПОРЕДБА

- Пронајди ги во песната стиховите во кои ќе откриеш со што поетот ги споредил ламбите во ноќта. На што му личат така запалени во илјада бои?
- Што постигнал поетот со оваа **споредба**?

„Како градина/Со цвеќињата/Треперат ламби/Во илјада бои“

- Пронајди ја и втората споредба во песната и објасни ја со свои зборови.

НАПРАВИ СПОРЕДБА

- Препиши ги реченициве и дополни ги за да добиеш споредба:
Марија пее како _____.
Светилката свети како _____.
Чаршафот е бел како _____.
Сладок како _____.
- **Досети се:** За да се направи споредба кое зборче задолжително треба да се употреби?

ДОСЕТИ СЕ

- За кој ден и по кој повод можеш оваа песна да ја изрецитираш најубаво што можеш? Тоа нека биде твојата честитка до твојот град. Потруди се да го направиш тоа.

ИЗРАЗИ СЕ

- Нацртај го твојот омилен зеленчук и овошје. Во нив напиши зошто токму тие ти се омилен.

ОВОШНА КАРАНИЦА

КОМПИРОТ: Здраво, јаболче!

ЈАБОЛКОТО: Чао, компирче! Кажи ми, познаваш ли подобра овошка од мене?

КОМПИРОТ: Ах, да, да ... Само да ме нема мене, сите гладни ќе беа!

ЈАБОЛКОТО: (го здогледува портокалот): Портокалче, ти го пропатува целиот свет, кажи му на овој тврдоглав компир дека нема подобра овошка од мене! Нема и нема!

ПОРТОКАЛОТ: Што си вообразено! Јас сум три пати подобар од обајцата. Дури и една боја се вика портокалова, наречена е по мене, а не компирова или јаболкова...

КОМПИРОТ: За мене си невоспитан обичен портокал.

БАНАНАТА: Еј, зошто се карате?

(јаболкото, компирот и портокалот викаат на сет глас, и ништо не се разбира)

БАНАНАТА: Ништо не ве разбираам, не врескајте!

ПОРТОКАЛОТ: Ова вообразено јаболчиште си се замислува дека е најдоброто овошје на светот.

БАНАНАТА: Кутрото тоа, а не знае дека јас сум најдобрата, зашто сум прва храна на доенчињата и децата.

ЈАБОЛКОТО: Не е вистина! Првата храна на доенчињата е млекото, а потоа ренданото јаболко, така да знаеш!

БАНАНАТА: Забраваш дека јас и господинот портокал дојдовме од далеку и подобро од тебе го знаеме светот на витамините.

ПОРТОКАЛОТ: А што знаеш пак ти, компиру еден, кога си пораснал во темнина, Под земја? Пих – компир!

БАНАНАТА: Или ти јаболко, кое од јаболкницата не си видело ништо друго и подалечно од оградата на соседниот овоштарник.

КРУШАТА: Што ви е вам? Ова бојно поле е или што?...

КОМПИРОТ: Секој сака да биде најдобриот! Ете што е!

ЈАБОЛКОТО: Кажи, тетка крушо, нели јас сум најдоброто овошје?

ПОРТОКАЛОТ: Не ти, туку јас!

БАНАНАТА: Не, ниту ти, туку јас, да знаеш!

(малку фали да се степаат)

КРУШАТА: Ама сте смешни! Ако е така тогаш и јас би можела да се натпреварувам за најдобра овошка, зашто сум меденка и блага како мед. Кога Бисера ќе се врати од училиште, ќе си подготви ужинка и ...

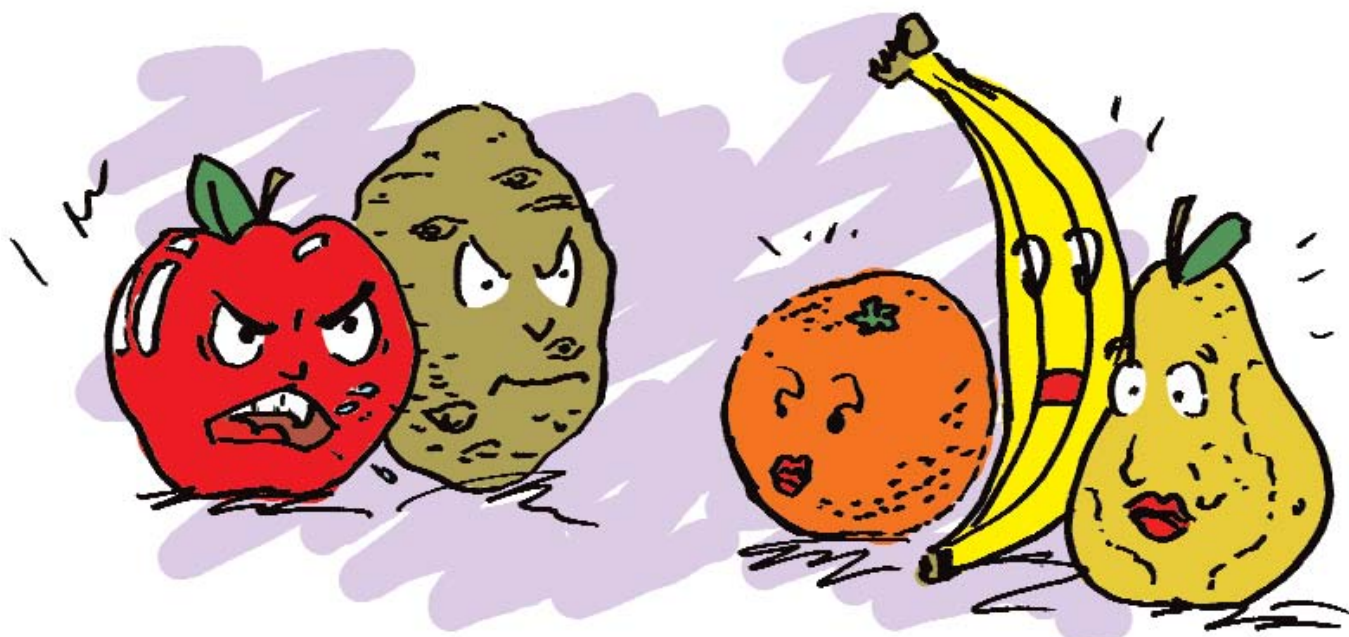
КОМПИРОТ: ... И првин ќе си свари компирче!

ПОРТОКАЛОТ: А, не! Прво доаѓа сокот од портокал! Ќе испие сок!

КРУШАТА: И на крајот ќе се заслади со медено крувче!

СИТЕ: Ммммм ... Добар апетит!

Еди Мајоран

РАЗГОВАРАМЕ ЗА ДРАМСКИОТ ТЕКСТ

- Кои се главни ликови во драмскиот текст?
- Зошто се карале?
- Што мислиш ти – кој е во право?
- На кого му посакале добар апетит?
- Кој лик ти се допадна? Зошто?
- Во кое годишно време се случува дејството? По што заклучи?
- Кој од петте лика во текстот не е овошје?

ВЕЖБАЈ ДРАМСКО ЧИТАЊЕ

- Вашата учителка ќе ви го прочита текстот на два начина: вообичаено и драмски. Запишете во тетратката какви разлики забележавте при нејзиното читање. Кој начин ви беше поинтересен?
- Поделете ги улогите и обидете се драмски да го читате текстот. Внимавајте на однесувањето, на бојата на гласот и на емоциите што треба да ги искажете.

УЧЕСТВУВАЈ ВО ПОДГОТОВКАТА НА КУКЛЕНА ПРЕТСТАВА

- Оживете го драмскиот текст. Изведете претстава во училищата. За таа цел:
- Поделете се во групи. Во групата поделете си ги улогите. Определете сценарист и режисер. Разговарајте за изгледот и постапките на ликовите. Вежбајте ги дијалозите и редоследот на кажувањата под водство на режисерот.
  - На часот по Ликовно образование изработете ги куклите. Можете да ги направите од картон, сунѓер, чорапи и текстил. Закачете ги на стапчиња. Направете и плакат за вашата претстава и истакнете го на видно место во вашето училиште.
  - Сценаристите од секоја група нека се договорат како ќе ја направат сцената. На таблата нека ја нацртаат сцената – местото на дејството. Со помош на столчиња и чаршав определете го местото каде ќе се појавуваат куклите.
  - Изведете ја куклената претстава пред другите одделенија.
  - На крајот опишете како се подготвувавте, која група за време на пробите беше најдобра, како ја изведовте куклената претстава пред публиката и што е тоа куклена претстава.

КОНКРЕТНИ И АПСТРАКТНИ (МИСЛЕНИ) ИМЕНКИ

- Нацртај во твојата тетратка: јаболко, молив и здравје. Објасни зошто ти беше лесно да нацрташ јаболко и молив?
- Објасни зошто не можеш да нацрташ здравје?

КОНКРЕТНИ ИМЕНКИ			АПСТРАКТНИ ИМЕНКИ		
дрво	дете	гума	љубов	тага	радост
учител	зграда	табла	болка	добрина	сила
прозорец	светилка	авион	итрина	лутина	среќа

СОГЛЕДАЈ И ДОНЕСИ ЗАКЛУЧОК

- Покажи ги предметите што се означени со именките во левата колона, тие што се во твоја близина, ги гледаш или ги допираш. Бидејќи нема во твоја близина авион, нацртај го.
- **Што означуваат конкретните именки?**
- Обиди се да покажеш или да нацрташ нешто од она што е означено со именките во десната колона. Зошто не можеш?
- **Што означуваат апстрактните именки?**

ПРОВЕРИ СЕ

- Препиши ги следниве реченици во твојата тетратка и подвлечи ги со сина боичка конкретните, а со црвена апстрактните:
  - Цела ноќ не спиев од возбуда, зашто мајка ми требаше да се врати од болница со моето братче.
  - Во душата почувствував голема радост кога ги видов моите другарчиња како се лизгаат со своите санки.

ПРОДОЛЖИ ДОМА

- Нацртај во тетратката табела иста како онаа што е дадена погоре.
- Од расказот „**Волшебната тетратка**“ на стр. 48 извлечи што повеќе конкретни и апстрактни именки и внеси ги во табелата.

RAZMISLI - SOSTAVI - RAZMENI

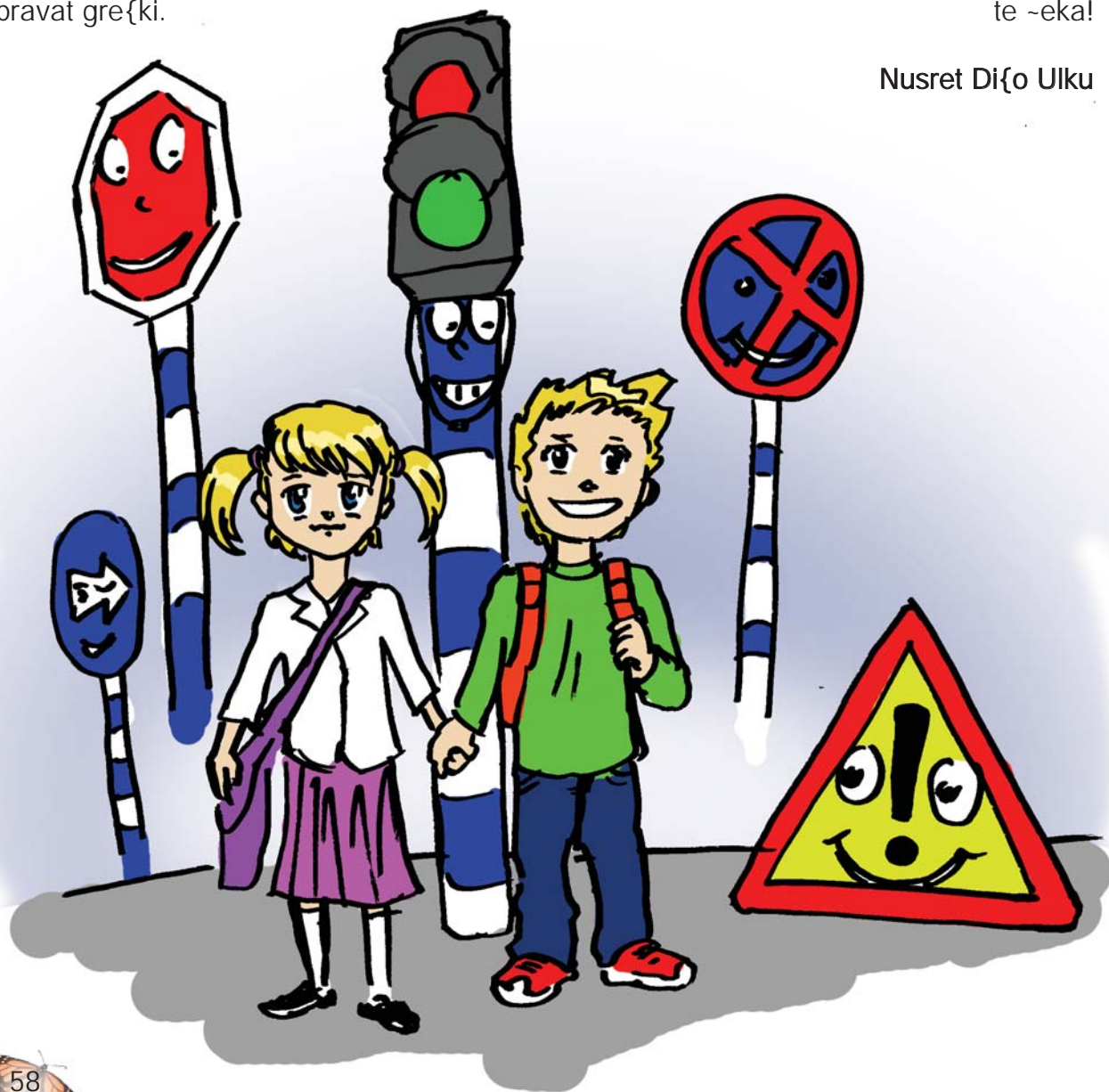
- Razmisli {to se soobra}ajni znaci, zo{to slu`at, kade se postavuvaat, so koi se sre}ava{ koga doa|a{ na u-ili{te.
- Svoite razmisluvanja zapi{i gi na list i nacrtaj eden soobra}aen znak.
- Razmenete gi listovite so drugar-eto od tvojata klupa.
- Nekolku razmisluvanja pro-itajte gi pred celoto oddelenie.

SOOBRAJ AJNI ZNACI

Kolku stotina va{i zdru`eni race tolku postojat soobra}ajni znaci. Bilo da se vozi{ bilo da odi{ pe{ki, neka kaj ovie znaci ne se pravat gre{ki.

Dali si od selo ili pak od grad znakot tebe, dete, }e ti poka`e pat. Da ne znae{ eden znak - prosteno da ne znae{ mnogu - neprijatnost te -eka!

Nusret Di{o Ulku

РАЗГОВАРАМЕ ЗА ПЕСНАТА

- Колку сообраќајни знаци постојат?
- Кој треба да ги почитува? Зошто?
- Обиди се да ја објасниш со свои зборови последната строфа?

СОГЛЕДАЈ - ДОБРО ПРОЧИТАЈ

- Колку строфи има во песната? А стихови?
- Прочитај ги римуваните зборови.
- Прочитајте ја песната неколкупати и вежбајте изразно рецитирање.

ПОТСЕТИ СЕ, ГРУПИРАЈ СЕ, ИЗРАБОТИ

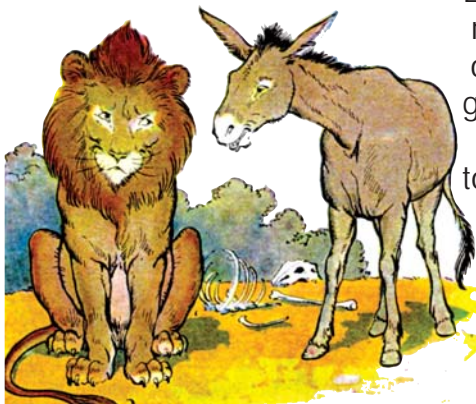
- На часот по Општество потсети се како се групирани сообраќајните знаци, која е карактеристичната форма за секоја група.
- Поделете се на три групи и секоја група нека изработи по неколку сообраќајни знаци карактеристични за таа група знаци.
- Можете да измислите и сообраќајна игра, ако убаво ја осмислите и се договорите. Користете хамер, фломастери, лепак, ножици, автомобилчиња, кукли и сè она што ќе ви помогне да ја реализирате играта.
- Можете да ја демонстрирате во соседното одделение или на помалите другарчиња.

ДОМАШНА ЗАДАЧА

- Научи ја песната наизуст.
- Препиши ја во тетратката за домашна работа на кирилица.

- Priseti se na edna basna i preraska`i mu ja na drugar-eto.

MAGARETO, LISICATA I LAVOT

Edna{ se sprijatelile magareto i lisicata i zaedno trgnale na lov. Patem sretnale eden lav. Lisicata, nasetuvaj}i ja opasnosta, mu pristapila na lavot i mu vetila deka }e mu go predade magareto ako ja pu{ti nea.

Otkako se dogovorile, lisicata go povelala magareto do nekoja stapica i ve{to go namamila da padne vo nea.

Lavot, koga videl deka magareto ve}e ne mo`e da mu pobegne, prvin ja grabnal lisicata, a potoa se nafrlil i na magareto.

Ezop

DA SE POTSETIME

- Vo basnite e predadeno `ivotното iskustvo na narodot i zatoa sekoja basna ima pouka.

SOGLEDAJ

- Koi lu|e se pretstaveni preku lisicata? Kako se obidela da se spasi od lavot?
- Zo{to lavot gi izel i magareto i lisicata? Koi lu|e se pretstaveni preku lavot?
- Vo -ija postapka sogleduva{ te{ko predavstvo na prijatelot?

OSUDI

- Napi{i ja tvojata osuda za takvata postapka na lisicata. Napravi sporedba koga ti nekoga{ si se po-uvstvuval izneveren od tvoeto drugar-e.

IZVLE^I POUKA

- Narodot rekol: Malite prikazni golem um davaat.
- Kakov um ti dade tebe ovaa kusa prikazna? Zapi{i go tvoeto objasnuvanje vo tetratkata.
- Pro-itaj im na tvoite roditeli {to si napi{al i diskutirajte za poukata.
- Povrzi ja so pogovorkata: Koj na drugiot mu kopa grob, i samiot pa|a vo nego.

- Гледајте заедно некој од филмовите: „Петар Пан“, „Хари Потер“, „Авантурите на Пипи“.

ФИЛМ

Од минатата година знаеш дека филмот е магија на подвижните слики. Сè што прават актерите се снима на филмска лента и снимките се одвиваат со голема брзина – 24 слики во секунда.

Препиши во тетратката и поврзи со моливче кој поим од десната страна одговара на видот на филмот од левата страна:

цртани (анимирани)

играни

кусометражни

долгометражни

- траат кусо време – од 20 до 40 минути;
- траат подолго – од час и половина до два часа, а можат да бидат цртани или играни.
- снимени со вистински актери;
- снимени со нацртани или компјутерски направени ликови;

ДА РАЗГОВАРАМЕ ЗА ГЛЕДАНИОТ ФИЛМ

- Кои беа главни ликови во филмот? Ти се допадна ли глумата на глумците?
- За што се раскажуваше во него? Што ти остави најсилен впечаток?
- Кој е режисер на филмот?
- Зошто сакаш да гледаш цртани филмови?

БИДЕТЕ КРЕАТИВНИ

- Со помош на серија сликички прикажи чешлање на коса, отворање на цвет или станување од столче. Потруди се. Интересно е.
- Направете плакат за филмот што го гледавте. На него запишете го насловот на филмот, режисерот и актерите. Не заборавете дека плакатот треба да биде интересен и да ги натера другарчињата од другите одделенија да го гледаат филмот.

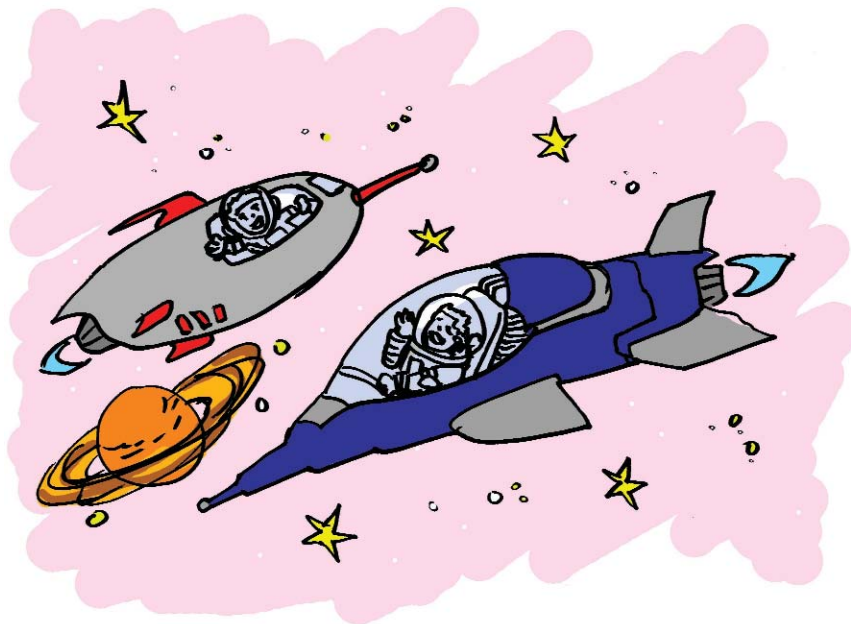
ПРОНАЈДИ НА ИНТЕРНЕТ - ЕНЦИКЛОПЕДИЈА

- Пронајди на интернет или во енциклопедија кои биле Колумбо и Магелан. Во кое време живееле? Запиши во твојата тетратка.

ИСТРАЖУВАЧИ

Ќе појдеме уште подалеку
и од Колумбо и од Магелан
ние децата родени истражувачи
со зраци ќе откриеме
нови патишта и светови.
Ќе отскокнеме од санка и лизгалка
и со други деца од Вселената
ќе се сретнеме во преградка.
Ние никогаш нема да остареме
а само ќе растеме
а само ќе растеме.

Радован Павловски

РАЗГОВАРАМЕ ЗА ПЕСНАТА

- Зошто ти се допадна оваа песна?
- Колумбо отишол до Америка, а Магелан ја заобиколил Земјата со својот брод Викторија. Каде подалеку би пошле децата–истражувачи? Кои нови патишта и светови ќе ги откријат?
- Како никогаш не остаруваат, а само растат истражувачите? Со што тоа го постигнуваат?

ТВОРИ

- Напиши состав во кого ти ќе бидеш космонаут.
- Не заборави да ги поведеш и твоите другарчиња.
- Прочитајте ги вашите состави и одберете ги најдобрите.

ДОПОЛНИ

- Во твојата тетратка заврши ги речениците онака како што ти размислуваш:
Кога би бил истражувач, би ја (го) истражувал _____.
Кога би се сретнал со дете од вселената би му го поставил следново прашање: _____.
На детето од вселената би му предложил _____.
Кога би бил космонаут би ја истражувал планетата _____ затоа што _____.
Кога би бил медицински истражувач би сакал да пронајдам _____ затоа што _____.

АКО СИ ЛЌУБОПИТЕН

Како настанала вселената?

Астрономите веруваат дека вселената се формирала пред повеќе од 15 милијарди години со една огромна експлозија наречена Биг-Бенг или Големата експлозија. Таа го создала просторот како жешко меурче кое станувало сè поголемо и поголемо.

- Повеќе информации за вселената побарај на веб-сајтот:
www.bbc.co.uk/science/space

ЕНЦИКЛОПЕДИЈА

- **Енциклопедија** е голема книга во која се содржани многу знаења од една област или од повеќе области. Сите знаења се научно потврдени и докажани. Во енциклопедијата има многу фотографии кои го потврдуваат тоа што е напишано. Еве неколку енциклопедии кои можеш да ги користиш: „Енциклопедија за млади“, „Енциклопедија на природата“, „Историја на светот“, „1000 прашања и одговори“, „Детска енциклопедија“, „Народите во светот“, „Зошто?“, „Сврти го погледот кон светот“ и др.
- Која детска енциклопедија ја имаш?
- Што учиш од неа?
- Од каде можеш да позајмуваш енциклопедија?

ПОВТОРУВАМ И СЕ ПРОВЕРУВАМ

ИМЕНКИ

Род – знам да ги разликувам трите рода: **машки, женски и среден род.**

Број – лесно препознавам која именка е во **еднина**, а која во **множина**.

Конкретни именки - означуваат имиња на предмети и суштества што можам да ги видам и да ги допрам. **Апстрактни именки** - означуваат имиња на поими што не можам да ги видам и допрам, туку само ги замислувам или ги чувствувам.

1. Следниве именки: дрвја, пиперки, цвеќе, лажици, радост, петел, тага, брзина, месечина и облак ќе ги препишам во тетратката на латиница и ќе одговорам на следниве прашања:

- а) во среден род се: _____ б) во женски род се: _____
в) во множина се: _____ г) апстрактни се: _____

СПОРЕДБА

Поетите и писателите во своите дела често користат **споредби** за да можеме подобро и повпечатливо да го разбереме тоа што ни го кажуваат. Споредуваат два предмета или две појави што имаат некоја заедничка особина.

2. Споредба препознавам во:

- а) Метод беше добро дете;
б) Метод беше брз како стрела;
в) Метод е најдобриот ученик.

КУКЛЕНА ПРЕТСТАВА

Театарска претстава во која улогите ги играат кукли. Наместо куклите зборуваат вистинските глумци. И ние можеме сами да подготвиме и изведеме куклена театарска претстава.

ФИЛМ

Филмот е снимен на лента од целулоза. За да го проследиш на екранот тој снимен настан, треба лентата да ја движи апарат наречен **кинопроектор**. За да се добие слика во движење што ти ја гледаш на екранот, кинопроекторот треба да заврти 24 слики во една секунда. Според времетраењето филмот може да биде: **краткометражен и долгометражен**.

3. Одговори во тетратката: Кој филм е цртан, а кој игран филм.

Напиши по два наслова на последните гледани цртани и играни филмови.

ЕНЦИКЛОПЕДИЈА

Голема книга во која има многу научно докажани факти и податоци од разни области. Во нив пронаоѓам многу дополнителни знаења за она што го учам и што сакам да го знам. Сите податоци се поткрепени со прекрасни фотографии.

4. Во тетратката со латинични букви ќе одговорам на следниве прашања:

- а) дома ги имам следниве енциклопедии: _____.
б) од библиотека сум ја/ги позајмил следнава/иве енциклопедија/и: _____.
в) најинтересен податок што сум го научил од енциклопедија ми е: _____.

Ја почитувам и ја развивам добрината

РАЗМЕНИ ГО МИСЛЕЊЕТО

- Што е за тебе „добра постапка“? Присети се на некоја твоја добра постапка.
- Разговарај за тоа со другарчето.

ОД ДОБРО ПОДОБРО

Добро е, и мораш
од зло да се пазиш,
да внимаваш каде одиш
каде и на што газиш.

Не дозволувај лошотија
како дар да примаш,
ти што широко
и добро срце имаш.

„На зло не враќај со зло!“
Ова в срце да го ставиш.
Но најважно од сè е
постојано добро да правиш

Кузман Кузмановски

ОТКРИЈ И КАЖИ

- На што треба особено да внимаваш? Пронајди во првата и втората строфа.
- Поетот ти испраќа како порака една потврдена животна вистина: „На зло не враќај со зло!“
Објасни ја оваа порака. Што би се случило со луѓето кои на злото враќаат со зло?
- Која е најважната порака од песната која треба секој да ја прифати и да се однесува според неа во животот? Запиши ја во твојата тетратка и секогаш труди се да ја спроведуваш во дело.

СОРАБОТУВАЈ

- Договорете се со твојот учител и формирајте неколку групи. Секоја група нека пронајде во својата околина стари и немоќни лица на кои им е потребна помош. Посетете ги и договорете се каква помош им е потребна која можете вие да им ја пружите: купување на основните продукти, весник, изнесување на ѓубрето, поливање на цвеќињата, читање на дневен весник и сл. Направете распоред на деновите во кои секој од вас со задоволство ќе ја изврши договорената активност.

ОПИСНИ ПРИДАВКИ

ПОТСЕТИ СЕ

Ти веќе знаеш да ги препознаваш придавките. Потсети се и кажи му на другарчето до тебе со кои видови зборови се поврзуваат и што означуваат тие. Кажи му неколку придавки.

Зимски разговор

Ти, врапче, си **малечка**, а многу **весела** птица. Постојано си џивкаш. Зар не те плаши **студенава** зима?

Ме плаши и затоа џивкам. Да ме слушнат **добрите** дечиња, да се смилуваат и да ми фрлат **ситни** трошки за да преживеам. Знаам дека тие имаат **големи** срца. А, ти, зајко, како преживуваш?

За среќа, **вредните** градинари оставиле по некоја **сочна** зелка во градините, па јас со **остриве** заби слатко ги грицкам. Понекогаш делкам и кора од некое **младо** дрвце.

СОГЛЕДАЈ И ЗАКЛУЧИ

- Разгледај ги истакнатите придавки во разговорот меѓу зајакот и врапчето. Одговори на секое поставено прашање:
  1. Каква птица е врапчето? _____.
  2. Какви дечиња сака врапчето? _____.
  3. Какви срца имаат добрите дечиња? _____.
  4. Какви се забите на зајакот? _____.

вредни градинари
сочна зелка
младо дрвце
ситни трошки
- Пред кои видови зборови стојат придавките и ги појаснуваат?
Овие се **ОПИСНИ ПРИДАВКИ**. Зошто се викаат **описни**? Што опишуваат?

- Опиши ја твојата училница. Притоа потруди се да употребиш што повеќе описни придавки.
- Подвлечи ги описните придавки со црвена боичка.

САМ ДОНЕСИ ЗАКЛУЧОК

- Зошто не може сина небо, весел песна, добар луѓе?
- Напиши во тетратката како треба да гласат описните придавки.

ВЕЖБИ

- Во следниов текст едно ваше другарче погрешно употребило повеќе описни придавки. Препиши го во тетратката така што сите описни придавки да имаат спротивно значење. Подвлечи ги сите нови придавки што ги напиша:

Од **светлото** небо почнаа да паѓаат **груби големи** снегулки. Набргу во **големиот** парк до **старата** зграда се насобраа **сериозни** дечиња кои бескрајно му се радуваа на **стариот** снег. Од **ниското** дрво се чу **весело** цивкање на едно **големо** врапче. На што ги потсетуваше дечињата?

- Подвлечи ги со моливче описните придавки во расказот „Немил гостин“ на стр. 34

Во тетратката напиши што повеќе описни придавки за секоја именка:

мајка – _____
цвет – _____
куче – _____
облак – _____

ПОТСЕТИ СЕ

- Каков крај имаат бајките? Присети се на некоја и кажи му го крајот на другарчето.

ДЕВОЈЧЕТО СО КИБРИТЧИЊАТА

Надвор беше многу студено. Снегулките паѓаа во роеви, а мразот со својот бел прст шараше цвеќиња по прозорските стакла.

Новогодишната вечер започна, но среде празните улици талкаше едно сиромашно девојче, гологлаво и босо. Порано на нозете имаше некакви големи влечки, ама некаде ги загуби.

– Купете кибритчиња! – викаше девојчето.

Но никој не сакаше да ѝ купи ниедно кибритче. Сите брзаа во своите топли домови. Девојчето како и да не го забележуваа.

Од прозорците на куќите се ширеше миризба на печени мисирки и свежи колачиња. Девојчето не смееше да се врати дома, бидејќи пијаниот татко ќе го натепаше, зашто не успеа да продаде ниту едно кибритче. Затоа тоа седна во едно затскриено катче меѓу две куќи и го навлече тенкото фустанче под помодрените нозе.

Рацете му беа вкочанети од студ и девојчето запали едно кибритче. Колку топол и сјаен пламен! На девојчето му се стори дека седи покрај голема бронзена печка што баботи. Ги испружи нозете, но кибритчето се изгасна.

Девојчето запали ново кибритче и на пламенот здогледа долга маса врз која имаше секакви јадења. Кога и ова кибритче се изгасна, девојчето запали ново. Пред него блесна најубавата новогодична елка, преполна со подароци. Што ли имаше во нив?

Тогаш една ѕвезда се слизна од небото, оставајќи светла трага зад себе. Девојчето се сети на зборовите од баба си:

– Кога ќе падне ѕвезда, некој ќе умре!

Девојчето се растажи од помислата на саканата баба. Запали уште едно кибритче и ја здогледа баба си пред себе. Со раширени раце таа доаѓаше кон него. Девојчето, плашејќи се да не ја снема кога ќе се изгасне кибритчето, вчас ги запали сите. Баба му го зеде в преградка и го понесе со себе по височините.

Во првото новогодично утро, раните минувачи забележаа во снегот мртво девојче со насмевка на усните. Околу него имаше многу изгорени кибритчиња.

Ханс Кристијан Андерсен

РАЗГОВАРАМЕ ЗА КРАЈОТ НА ПРИКАЗНАТА

- Што предизвика кај тебе оваа сказна?
- Зошто не очекуваше ваков крај? Како завршуваат другите сказни?
- Што дозна ти за девојчето од реченицата: **Баба му го зеде в прегратка и го понесе со себе во височините?**
- Што ја предизвикало насмевката на девојчето пред да умре?
- На кој дел од бајката одговара илустрацијата? Според што заклучуваш?

АНАЛИЗА НА ПРИКАЗНАТА

- Во кој ден од годината се случило дејството? Пронајди ја реченицата од која го дознаваш тоа.
- Кога се случил настанот, во кое време?
- Каде се случил настанот, во која земја?
- Направи план на приказната – дај му наслов на секој различно обоен дел.
- Опиши го единствениот лик од оваа тажна приказна – девојчето со кибритчињата онака како што ти го замислуваш.

НА ЧАСОТ ПО ЛИКОВНО

- Нацртај ја сликата на целината која ти остави најсилен впечаток.
- Наредниот час наредете ги сликите според развојот на дејството и прераскажувајте ја приказната.

ПРОНАЈДИ ГО ВИНОВНИКОТ ЗА СМРТТА НА ДЕВОЈЧЕТО

- Во ваква табела во твојата тетратка напиши ги причините поради кои мислиш дека се виновни таткото, богатите луѓе што минувале крај девојчето и општеството (државата) во кое живеело девојчето.

Кој е виновник за смртта на девојчето?		
Таткото	Богатите луѓе – минувачите	Општеството во кое живеело

- Прочитај ги твоите одговори.
- Организирајте расправа и донесете заклучок дали се сложувате во вашите ставови.

РАЗМИСЛИ И ОДГОВОРИ

- Како би постапил ти кога би знаел дека надвор има дете што премрзнува?
- Пронајди повеќе решенија.

СОЗДАВАЈ

- Напиши состав со еден од понудените наслови.
  1. Девојчето со кибритчињата е мојата нова сестричка
  2. Во посета на домот за деца без родители
  3. Хуманото срце на кочијашот
  4. Новата година ја прославив со девојчето со кибритчињата
  5. Го спасив девојчето со кибритчињата

ПРЕТХОДНА ЗАДАЧА

- Организирајте посета на една театарска претстава.
- Можете претставата да ја проследите и на ЦД.

ТЕАТАР

Театарот е место, зграда во која одиме да гледаме **театарска претстава**.

Ние, **гледачите**, се сместуваме во седиштата за **публика**. Кога ќе се кренат **завесите**, на сцената доаѓаат **глумците (актерите)** и играат. Особено внимание ни привлекуваат нивните **костими**, движењето на **кулисите**, менувањето на **сценографијата**, осветлувањето и музиката.

Сето тоа создава една прекрасна атмосфера што нè пленува. И возрасните се воодушевуваат од магијата на театарот. Тие посетуваат **театар за возрасни**, а помладите **театар за деца и младинци**. Во театарот за деца и младинци се изведуваат претстави со кукли и со глумци. И двете се прекрасни.

ПРОШИРИ ГИ СВОИТЕ ЗНАЕЊА

- Во кој театар си следел некоја претстава?
- Кога последен пат си бил? Со кого?
- Која театарска претстава ја следеше?
- Кои глумци играа во неа? Како беа облечени?

ИЗРАЗИ СЕ ПИСМЕНО

- Запиши ги сите нови зборови. Објаснете ги со помош на вашата учителка.
- Опиши една театарска претстава по следниов план:

1. Пред театарот
2. Нетрпеливо очекување на почетокот
3. Воодушевување од сцената
4. Прекрасни театарски костими
5. Интересни ликови
6. Невообичаено светло, музика
7. Громогласно ракоплескање

- Прочитај што си напишал. Најубавите описи наградете ги со ракоплескање.

ВООЧИ И ДОНЕСИ ЗАКЛУЧОК

- Излезете сите надвор заедно со вашата учителка. Поиграјте си со снегулките.
- Испружи ја дланката и чекај да ти падне снегулка. Што чувствуваш на дланката? Што се случува со снегулката? Како изгледаат снегулките кои слетуваат од небото?
- Разменете си ги вашите мислења.

ИГРА СО СНЕГУЛКИТЕ

Кога доаѓаа снегулките бели,
игриво, весело, леко,
скокав, на дланки ги чекав
– го слушав нивниот шепот.
А тие, трепетни, мали,
со мене играа само,
една на рака ќе слета,
друга на веѓа, на рамо...
А јас заигран така,
снегулки фаќав по патот,
а тие свездички мали
– ми правеа ѓердан на вратот.

Наум Попески

СПОРЕДИ

- Направи споредба со играта на поетот и твојата игра со снегулките. Има ли разлика?
- Што заклучуваш, кога поетот си играл со снегулките?
- Што чувствува во таа игра? А што чувствуваше ти?
- Во четвртиот стих поетот вели дека го слушал нивниот шепот. Што мислиш ти, што му шепнувале снегулките?

ПОГОДИ ШТО Е

Во фустан од кристал бел
небесна невеста ми подаде рака,
а штом ми сети **дамар** врел,
се стопи на мојата дланка.

Љупчо Силјановски
(С. . . . . А)

ИЗРАЗИ СЕ СО ЗБОРОВИ!

- Напиши состав со наслов „Играв со снегулките“.
- Ако ти се допаѓа повеќе, можеш да пишуваш и на овој наслов: „Снегулката ми раскажа“.
- Потруди се во него снегулките да ги претставиш како живи суштества што некој ти ги испраќа да си играат со тебе или да ти раскажат „небесна“ приказна.
- Прочитај му го составот на твоето другарче. Ако сакаш можеш да го прочиташ и пред целата паралелка.
- Препиши го составот со убав ракопис и испрати го на адресата на списанието што го читаш.

КРЕИРАЈ!

- Нацртај во тетратката на првата празна страница една голема снегулка. Околу неа напиши ги сите зборови и изрази на кои ќе се сетиш, а да ѝ одговараат на снегулката. Можеш, ако сакаш, да ѝ напишеш и некоја порака, да ѝ поставиш прашање или да ги запишеш нејзините шепоти. Замисли дека ти шепка само тебе.

ДЕТСКИ ПЕЧАТ - СИТЕ СПИСАНИЈА НАМЕНЕТИ ЗА ДЕЦАТА

- Кое **детско списание** го користите во вашето училиште?
- Која рубрика ти е најинтересна?
- Кои писатели најчесто пишуваат за тоа списание?
- Што има во забавната рубрика? Со кого ја пополнуваш?
- Кои други детски списанија си ги сретнал?
- Соработувајте со уредниците на вашето детско списание. Редовно испраќајте ваши творби. Организирајте посета на редакцијата и запознајте се со уредниците. Тие ќе ве запознаат со начинот на подготовка на вашето омилено списание.
- Одберете интересен расказ од вашето списание и наредниот час обработете го.

- Koi ptici ne odletuvaat na topliot jug?
- Kako ja pre` ivuvaat zimata?

DOBRINA

Planina, pole, zemjata crna
gi pokrili sneg.
Pticite gladni baraat zrna
pod snegot mek.

Nikade crvec, ni troška hrana
da smirat glad.
Od` akot visok samo gi mami
so topol -ad.

Prozorec negde otvora krila:
na mrazot cvrst,
pa`aat zrnca od raka mila
cel detski grst.

Sletuva jato, protega gu`a
sè kolve v slast.
Od radost blikata detskata du`a
{to dava spas!

Mihail Janu{ev

RAZGOVARAME ZA PESNATA

- Za kogo se zboruva vo pesnata?
- [to gi ma-elo pticite?
- Objasni zo{to pesnata ima vakov naslov.
- Si napravil li ti vakva dobrina? Koga? Kako?

ANALIZIRAJ - VOO^I - PODREDI

- Kolku sliki mo`e{ da nacrtat{ za pesnata?
- Koe e osnovното -uvstvo vo nea?
- Prepi{i gi zborovite od levata kolona, a potoa na sekoj zbor dodaj mu go zborot od desnata kolona so koj{to se rimuva:

sneg	zrna
glad	mek
mila	grst
crna	-ad
cvrst	krila
spas	gu{a
du{a	slast

- Za sekoja strofa napi{avme po edna glavna misla (poetska slika). Nie namerno go smenivme redosledot, a ti podredi gi vo tvojata tetratka:

- Radost vo du{ata
- Gladnite ptici
- Oxakot izmamnik
- Zrnca na mrazot

- Napi{i ja porakata na poetot.

VE@BAJ UBAVO PI[UVANJE

- Prepi{i ja pesnata vo tetratkata na slednirov na-in:
  - prvata strofa na pe-atna kirilica;
  - vtorata strofa so pe-atni latini-ni bukvi;
  - tretata strofa na raketisna kirilica;
  - -etvrtata strofa na raketisni latini-ni bukvi.

ZA DOMA

- Nau-i ja pesnata naizust i izrecitiraj ja na slednirov -as.

РАЗМИСЛИ - РАЗМЕНИ ГО МИСЛЕЊЕТО

- На каков подарок се надеваш за Нова година и Божиќ?
- Разговарај за тоа со другарчето до тебе.

БОЖИЌНИ СНЕГУЛКИ

Кико внимателно го намести божиќното чорапче под елката. Секоја година добива многу подароци, па годинава не знаеше што да посака. Му падна по малку срам поради тоа.

Излезе на терасата за да му се порадува на снегот. Тогаш забележа една необично голема снегулка. Ја испружи дланката за да ја фати ... не можеше да им верува на своите очи. Ги ококори ... Снегулката, всушност, беше игрива балерина. Таа се заврте неколку пати на неговата дланка. Имаше долга кристална коса. Ја протресе својата главичка и се поклони: – Мојата култура ми наложува да се претставам – рече. Кико подзина од чудење. – Јас сум Вера – продолжи. – Знаеш ли зошто ме викаат така? Затоа што верувам дека твоето срце е полно со добрина. Верувам дека има многу добрина во срцата на сите луѓе. А ти пријателче, верувај во мене! Посакај да бидам често со тебе! – го посветува.

Кико не можеше да се изначуди. Набрзо на неговата дланка слета уште една снегулка. Со фустанче од памук и бисерни чевлички, беше прекрасна. И таа затанцува на неговата дланка, па со љубезна насмевка проговори: – Се викам Надежда и не сум случајно тука. Мојата цел е многу благородна. Јас треба да ги топлам срцата на луѓето со надеж. Верувај во мене, Кико! Посакај да бидам често со тебе! – му рече.

На Кико низ глава му минаа стотина прашања. Но, за миг на неговата дланка слета уште една, најубава досега снегулка–балерина. Танцуваше поубаво од сите. На Кико напати му се чинеше дека го кани да танцуваат заедно. Кога престана, ја бакна својата стаклеста дланка. Потоа дувна во неа за да го испрати бакнежот. Му гореа образите. – Јас сум Љуба – прошепна снегулката. – Обожавам да подарувам љубов ... и многу сакам да ми подаруваат љубов. Сакај ја и ти љубовта, Кико, и подарувај ја!

На Кико сè му се измеша во главата. Не знаеше дали ова навистина му се случува. За да се увери ги затвори очите и изброи до десет. Кога повторно ги отвори, на дланките имаше три големи капки вода. Ги изми со нив сонливите очи, а тие го расонија подобро од кога било. Вера, надеж и љубов го стоплија неговото срце и тој потскокна од радост. Сега навистина знаеше што ќе посака за Божиќ: вера, надеж и љубов во срцата на сите луѓе.

Виолета Ѓуровска

СОСТАВИ ПЛАН НА РАСКАЗОТ

- Прочитајте го расказот и поделете го на пет логички целини.
- Состави план по редоследот кој ти го нудиме. Одговорите на прашањата ќе ти помогнат во составувањето на планот:

Тема: (За што или за кого се зборува во расказот?)

Главни мисли:

1. Што местел Кико?
2. Со што е полно срцето на Вера?
3. Со што топли Надежда?
4. Што подарува Љуба?
5. Со што се исполнило срцето на Кико?

Време на настанот: (Кога се случила случката?)

Место на настанот: (Каде се случил настанот?)

Порака: (Што треба да има во срцата на сите луѓе?)

ПРОНАЈДИ И ПРЕПИШИ

- Пронајди ги и препиши ги на латиница зборовите на Вера, Надежда и Љуба.
- Препиши ги последните две реченици. Во нив е кажано со што треба да биде исполнето нашето срце.
- Прашај ги повозрасните или види на верскиот календар кога е верскиот празник Вера, Љуба и Нада и што означува тој празник.

ПОТСЕТИ СЕ - СОЗДАЈ

- Потсети се што е стрип. На часот по Ликовно образование нацртај стрип за расказот. Смисли ги дијалозите меѓу Кико и снегулките, како и размислувањата на Кико.

СОСТАВИ СКЕЛЕТЕН ПРИКАЗ

- Поделете се во групи по тројца. Прочитајте го расказот внимателно и потрудете се заеднички во тетратките да направите ваков приказ на овој расказ. Можете да пишувате на листови кои потоа ќе ги истакнете на училничкото пано.

Реченица _____
(За што се зборува во текстот?)

Фраза (убава мисла) _____
(Се објаснува најважното од расказот.)

Еден збор _____
(Најважниот збор од расказот што ја објаснува содржината.)

Симбол или слика (Претстави ја содржината во една слика.)

Боја _____
(Со која боја ќе ги претставиш чувствата од расказот?)

Дополни: Една од најдобрите работи во расказот е _____
(Што сфатил главниот лик?)

ЛИЧНИ ЗАМЕНКИ

- Разгледај ги следниве реченици во парови:
  1. **Детето** ќе учи со мене. ----- **Тоа** ќе учи со мене.
  2. **Зора, Јане и Ели** ќе цртаат. ----- **Тие** ќе цртаат.
  3. **Сосетката** има бело кученце.----- **Таа** има бело кученце.
  4. **Никола**, избриши ја таблата! ----- _____ избриши ја таблата!
  5. **Ана и Спасе**, ќе ги полеват цвеќињата.– _____ ќе ги полеват цвеќињата.

ЗАБЕЛЕЖИ

Кој збор во првата реченица го заменил зборот **тоа**?
Кои три збора во втората реченица ги заменил зборот **тие**?
Со кој збор треба да ја замениш именката Никола во четвртата реченица?
Кој збор недостасува во петтата реченица?
Кои видови зборови се заменети со **заменките**?

ЗАКЛУЧИ

Зборовите кои најчесто ги заменуваат именките се викаат **ЗАМЕНКИ**.
Заменките кои ги заменуваат имињата на лицата се викаат ЛИЧНИ ЗАМЕНКИ.
ИСКЛУЧОК: Само заменката **ЈАС** не заменува именка. Размисли зошто!

Разгледај ја табелава:

еднина	ЈАС	прво лице	Лицето кое говори
множина	НИЕ		
еднина	ТИ	второ лице	Лицето на кое му се говори
множина	ВИЕ		
еднина	ТОЈ, ТАА, ТОА	трето лице	Лицето за кое се говори, но не е присутно
множина	ТИЕ		

ПРИМЕНИ ГО НАУЧЕНОТО

- Препиши ги следниве реченици, а именките замени ги со соодветната лична заменка:

Столе рецитира најдобро.
Ивана и Бојан одат на балет.

Јас, Зоран и Игор сме соседи.
Јана ја чита лектиратата.

- Препиши ги следниве реченици, а на линиите напиши ја личната заменка што одговара:

_____ ми подари книга.
_____ сте победници.

_____ читаш книга.
_____ ќе играме фудбал.

ЗАМИСЛИ СИ

- Во ноќта спроти први јануари ти и твоето другарче излегувате на балконот од твојот дом. Одеднаш од небото се спушта белоснежна кралица накитена со безброј сјајни ѕвезди. Застанува до вас, ви се насмеvнува, ве поздравува и ви се претставува: „Јас сум Новата година. Дојдов прво кај вас да ви ги исполнам сите ваши желби!“
- Кои желби ќе побараш да ти бидат исполнети? Напиши ги во тетратката.
- Прочитај му на другарчето што си напишал.

КАКО ДОАЃА НОВАТА ГОДИНА

Тивко –

како повев на ветер
низ бескрајно поле,
во доцниот полноќен час,
Новата година в руба белоснежна
доаѓа кај нас.

Дарови полно крај елката реди,
потем продолжува од,
додека снегулки како ѕвезди паѓаат
од вишниот небесен свод...

Душко Аврамов

ОТКРИЈ ГО ЗНАЧЕЊЕТО НА ЗБОРОВИТЕ

- Размисли, а потоа размени го мислењето со твоето другарче, за значењето на следниве зборови: повев, руба, вишен и свод.
- Откако ќе си ги размените мислењата и ќе го утврдите точното значење, запиши го во твојата тетратка.

ИЗРАЗИ СЕ

- Каква слика си замислуваше додека ја читаше оваа песна?
- Какви чувства побуди кај тебе?
- Што мислиш, каде продолжува да оди Новата година, откако ќе ги нареди даровите крај елката?
- А каде заминува старата година откако ќе ѝ се потрошат деновите?
- Подвлечи ги со моливче стиховите кои најмногу ти се допаднаа.
- Прочитај ги гласно и објасни зошто ти се допаднаа тие стихови?

ПРОНАЈДИ

- Пронајди ги двете споредби во песната и објасни ги со свои зборови.

РЕЦИТИРАЈ ИЗРАЗНО

Научи ја песнава напамет и рецитирај ја изразно, така што да се почувствува радоста што те исполнува.

СОЗДАВАЈ

- На часот по Ликовно образование нацртај ја Новата година онака како што си ја замислуваш.
- Изложете ги вашите цртежи на изложбената табла во вашата училница.
- Дома писмено опиши ја атмосферата на часот додека работевте.

ПОВТОРУВАМ И СЕ ПРОВЕРУВАМ

ОПИСНИ ПРИДАВКИ

Самото име ми покажува дека со описните придавки се опишуваат предметите и суштествата. Тие стојат до именките и означуваат какво е нешто.

1. Во тетратката ќе ги препишам само описните придавки од следнава реченица: Премрзнатото русокосо девојче седна во едно затскриено катче меѓу две куќи и го навлече тенкото фустанче под помодрените нозе.

2. Не се описни придавки и нема да ги препишам во тетратката:

- а) висока, добар   б) дрвени, селски   в) вредни, дарежлив

ЛИЧНИ ЗАМЕНКИ

Личните заменки многу лесно ги распознавам затоа што тие ги заменуваат имињата на лицата и затоа се викаат лични.

3. Покрај секоја лична замена во тетратката ќе определам кое лице го заменува и во кој број (еднина или множина):

- а) тој – _____;   б) ние – _____   в) ти – _____

4. Секоја истакната именка во речениците ќе ја заменам со лична замена:

- а) **Децата** цртаат.   б) **Гоце и Даме** се македонски
револуционери.
в) **Борјане**, подај ми го сунѓерот!   г) **Ти и Ана** полејте ги цвеќињата!

ТЕАТАР

Театарот е голема и убава зграда во која се изведуваат театарски претстави. Местото каде што се изведува театарската претстава се вика **сцена**. Луѓето кои се појавуваат на сцената и ги играат ликовите од претставата се викаат **глумци (актери, артисти)**

ДЕТСКИ ПЕЧАТ

Сите списанија што се наменети за децата го сочинуваат детскиот печат. Написите и рубриците во нив се прилагодени на потребите и интересите на децата според возраста. Имаат прекрасни илустрации и затоа се многу привлечни за секое дете. За време на зимскиот распуст ќе напишам неколку творби и ќе ги испратам на адресата од моето списание. Во еден од наредните броеви ќе очекувам да излезе моја творба, ако ја избере уредникот.

Ти неѓувам друѓарството и пријателството

ЛИЦЕМЕР

Тукушто се спријателиле човекот и пеперугата седнале заедно да ручаат. Времето било свежо, па човекот почнал да си дува на рацете.

– Што правиш? – го прашала пеперугата човекот.

– Ги дувам рацете за да ги стоплам – одговорил човекот.

Нешто подоцна човекот си налеал жежок чај од термосот и бидејќи чајот бил премногу жежок, пред секоја голтка, човекот дувал во чашата.

– Што правиш сега? – пак прашала пеперугата.

– Го дувам чајот за да го изладам! – одговорил човекот.

Изненадена, пеперугата возвратила, одлетувајќи:

– Го раскинувам пријателството! Не сакам да си имам работа со некој што од иста уста дува и топло и ладно!

Езоп

ВООЧИ И ЗАКЛУЧИ

- Ти веќе знаеш дека во басните најчесто како ликови ги сретнуваме животните, растенијата, инсектите. Освен пеперугата, чиј лик го сретна во оваа басна?

ЈА ОТКРИВАМ ПОРАКАТА НА БАСНАТА

- Зошто пеперугата го раскинала пријателството со човекот?
- Кои се тие луѓе „што од иста уста дуваат и топло и ладно?“
Како ќе ги наречеш таквите луѓе?
- Препиши три од наведените карактерни особини за кои мислиш дека најмногу им одговараат:
лицемерни, мрзливи,
љубопитни, неискрени,
дволични,
недобронамерни.
- Објасни зошто не би сакал да имаш такво другарче.
- Напиши ја со една реченица пораката од басната.

РАЗМИСЛИ

Кучето за разлика од човекот,
има многу пријатели,
бидејќи мавта со опашката,
а не со јазикот!

- Извлечи заклучок од оваа мудра мисла.

ДРУГАРСТВОТО Е НЕШТО СВЕТО

Другарството е нешто свето,
другарството е нешто красно,
другарството е в мирно лето
без облаци небо јасно.

Кој другари верни има
другарството цути, трае,
најискрени чувства буди,
ко светилник во нас сјае.

Другарството е нешто силно,
другарството е нешто лебно,
другарството е сонце крилно,
на сите нас многу требно.

Кој другари верни има
другарството долго трае,
возвишени желби раѓа,
ко зорница ѕвезда сјае!

Стојан Тарапуза

ОТКРИЈ ГО ЗНАЧЕЊЕТО НА ЗБОРОВИТЕ:

- Поразговарајте со другарчето за значењето на зборовите **возвишени** (желби) и **зорница** (ѕвезда). Откако ќе бидете сигурни, запишете го во тетратките.

РАЗГОВАРАМЕ ЗА ГОЛЕМОТО ЗНАЧЕЊЕ НА ДРУГАРСТВОТО

- Објасни го насловот на песната.
  - Наброј уште три работи кои за тебе се свети.
  - Пронајди во песната и запиши во тетратката што сè е другарството.
  - Каков другар треба да бидеш за да трае другарството? Откриј во втората и последната строфа.
  - Препиши ја во тетратката строфата која најмногу ти се допадна.
  - Што претставува за тебе другарството?
  - Со кого најмногу се дружиш? Зошто? Што ти се допаѓа кај него?
-
- **Пронајди** ги двете споредби на другарството во песната. Која споредба ти се допаѓа повеќе? Објасни зошто.
  - Измисли и ти една споредба за другарството и прочитај му ја на другарчето.

СОЗДАВАЈ ПО СОПСТВЕН ИЗБОР

- Опиши го твојот најдобар другар/ка.
- Измисли и изработи оригинален подарок за неговиот роденеден.
- Напиши состав со наслов: „Кога се покажав како вистински другар“.
- Твоите изработки и состави можеш да му ги испратиш и по пошта за некој убав повод.

ЗАДАЧА

- Напиши во тетратката седум реченици со кои ќе кажеш што не е другарство. Продолжи сам после дадениве два примера:
  1. Лажењето не е другарство.
  2. Не е другарство и ако чоколадото го изедеш скришум од другарот.

СО БРОЕВИТЕ СЕ ИСКАЖУВА И ПРИБЛИЖНА БРОЈНОСТ

ДИЛЕМА

„Излупи **пет–шест** јаболка да направам пита“, – ми вели мама. А јас се мислам колку ли да излупам: **пет** или **шест**? Зошто не ми кажува колку точно треба да излупам? Ти колку јаболка би излупил? Ако излупам **пет**, можеби питата нема да биде доволно сочна!? Ако излупам **шест**, можеби некое јаболко ќе биде црвливо и повторно ќе бидат **пет**. На крајот одлучувам: ќе излупам **седум**, па ако е вишок **едното**, ќе го изедам. И така е многу здраво да се јадат свежи јаболка!

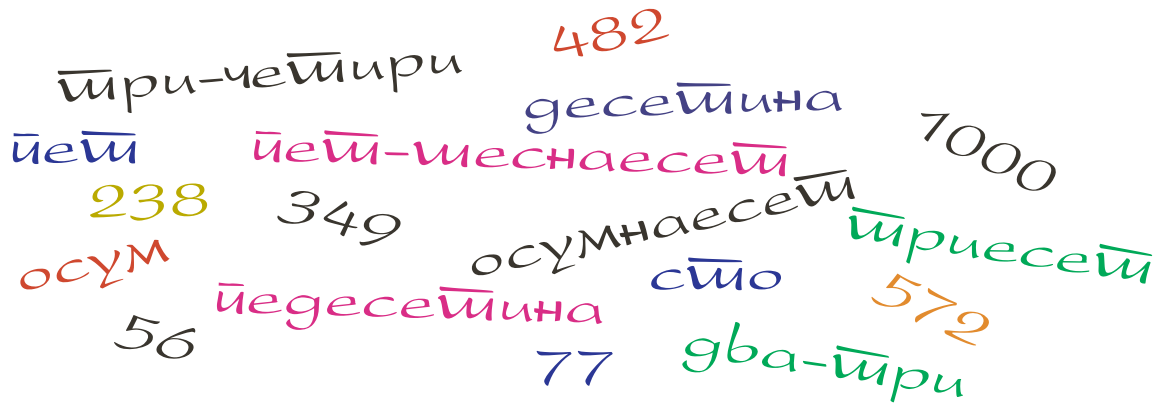
СОГЛЕДАЈ И ЗАКЛУЧИ

- Зошто девојчето е во дилема колку јаболка да излупи?
- Веќе знаеш дека броевите означуваат количество.
- Со кои броеви е означено точно количество? Наброј ги!
- Со кој број не е означено точно количество? Какво количество е означено со него?
- Броевите означуваат **точно** и **приближно количество**. Според тоа, разликуваме **бројеви за точна (определена) бројност** и **бројеви за _____ бројност**.
- Допиши во тетратката уште пет броеви за приближна бројност, покрај дадените: три–четири, десетина, два–тринаесет, _____.
- Сам донеси заклучок како се образуваат броевите за приближна бројност.

ПРИМЕНИ ГО НАУЧЕНОТО

- **Откриј ги броевите за приближна бројност** во следниве реченици:
Три–четирипати свонев, но никој не ми отвори.
Вчера прочитав триесетина страници од лектирата.
Татко ми купи пет банани и седум–осумнаесет портокали.
За сто денари може да се купат дваесетина јаболка.

ПИШУВАЊЕ НА БРОЕВИТЕ ЗА ПРИБЛИЖНА БРОЈНОСТ И ПОВЕЌЕЦИФРЕНИТЕ БРОЕВИ

ИЗГОВОРИ И ЗАПИШИ ВО ТЕТРАТКАТА

- Изговори ги гласно броевите за приближна бројност и запиши ги во твојата тетратка:
  - два-три
  - пет-шеснаесет
  - десетина
  - педесетина
  - 7–8, 12–13
- Броевите дадени со цифри напиши ги со зборови како што ти е показано:
  - педесет и шест
  - двесте триесет и осум (**НЕ:** двеста!)
  - ириста четириесет и девет (**НЕ:** тристотини!)
  - четиристотини осумдесет и две илјади (**НЕ:** иљада!)
  - 56, 77, 349, 572

ЗАКЛУЧИ И ЗАПИШИ

- Како се пишуваат броевите за приближна бројност коишто се образувани од два соседни броја? А како броевите образувани од десетиците: десетина, дваесетина, четириесетина, шеесетина, осумдесетина...
- Како се пишуваат повеќецифрените броеви: споено или одвоено?
- Со кое зборче (сврзник) се одвојуваат последните два броја во повеќецифрените броеви?
- Изговарај ги гласно и обиди се да ја согледаш разликата меѓу: десетина и десетина, дванаесетина и дванаесетина, триесетина и триесетина

ПРИМЕНИ ГО НАУЧЕНОТО

- Од следниве броеви за точна бројност образувај броеви за приближна бројност и запиши ги: пет, осум, дванаесет, педесет, сто.
- Следниве повеќецифрени броеви запиши ги со зборови: 22, 47, 128, 223, 356, 941.

РАЗМЕНИ ГО МИСЛЕЊЕТО

- Објасни му на другарчето што претставува за тебе слогата.

СЛОЖНА ДРУЖИНА

Тргнала мравката взори на работа. Се растрчала низ полето да најде зрнце или тровче да го довлече вкуќи. Зашто зимата е долга и тешка. Кога ќе дувнат ветровите, сите мравки ќе си седат на топло и ќе си грицкаат од летнината. Еден ден зрнце, еден ден тровче, и ќе си одмораат од тешката летна работа.

Забрзана по патот, мравката наеднаш нашла парче леб намачкано со мармалад. Му паднало на некое дете кога одело по патот. Грицнала малку од лебот и ѝ се сторил вкусен – превкусен. Се обидела да го потегне парчето да го одвлече, но не успеала. Се обидела уште еднаш, но парчето не се ни помрднувало. Се вратила назад и ги повикала сите роднини:

– Побрзајте да го довлечеме, зашто да не го изеде некоја мачка! – им рекла.

Мравјата колона забрзано стигнала до лебот.

– Леле, мајко, колкаво парче! Ќе се сладиме цела зима! – се радувале мравките.

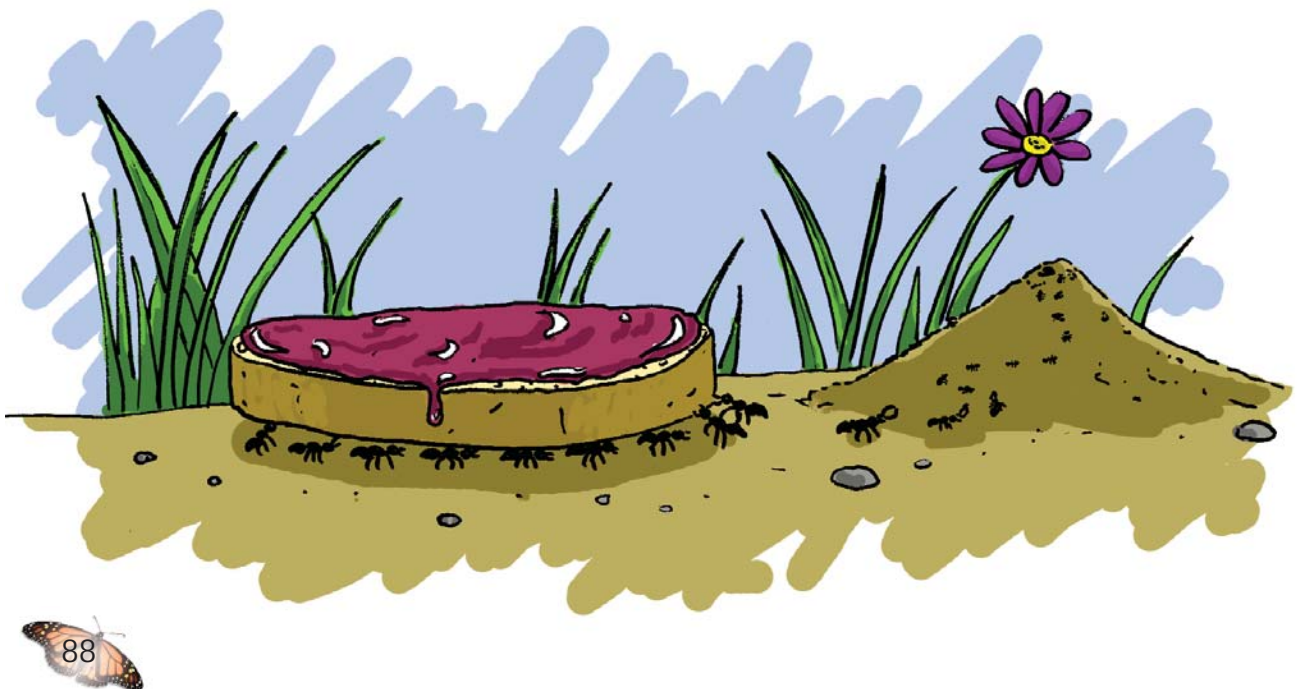
Потоа се наредиле една по друга и се обиделе да го потегнат парчето леб.

– О–рук, о–рук! – викале и парчето почнало да се помрднува.

Мравките уште позабрзано почнале да се врткаат околу него, да го подигаат и така, лека–полека, успеале да го довлечкаат до влезот на дупката. Се обиделе да го внесат, но не било можно. Тогаш се поделиле на групи и – гриц, гриц, гриц – го исекле на мали парчиња.

Цел ден без запира работело мравјото семејство, а до вечерта складот бил полн со леб. Сите биле уморни, но задоволни од свршената работа.

Славка Манева

РАЗГОВАРАМЕ ЗА РАСКАЗОТ

- Што те воодушеви во овој расказ за мравките?
- Прочитај го уште еднаш делот каде што е опишано како мравките успеале парчето леб да го довлечкаат до влезот на дупката, а потоа да го внесат во неа.
- Колку време им било потребно да го направат тоа? Што ти кажува тоа за мравките – која особина, покрај работливоста, ги краси?
- Како се чувствуваа мравките по завршената работа?
- Кои луѓе се споредуваат со мравките?

ПРОНАЈДИ

- Пронајди ја и објасни ја поврзаноста на следниве две поговорки со текстот:
Кој се труди не денгуби.
Сложна дружина и планина поткрева.
- Со кој дел од расказот ќе ја поврзеш оваа поговорка: **Зрно по зрно погача?**
- Пронајди уште поговорки што може да се поврзат со овој расказ.

СОРАБОТУВАЈ ВО ПРОЕКТОТ

- Бидете вредни како мравките. Договорете се и организирајте „Сладок панаѓур“.
- Изработете плакат со којшто ќе ги поканите вашите другарчиња од другите одделенија да ги купат вашите слатки производи.
- Со избраните пари посетете театарска претстава, кино, музеј или купете ЦД-иња за вашите потреби.

ПРЕТХОДНИ АКТИВНОСТИ

- Потруди се да најдеш песна, расказ или слика од Гоце Делчев.
- Ако не можеш да најдеш ништо, прашај ги повозрасните за него, запиши во тетратката и пак биди подготвен за часот.

ЗАПОМНИ

На 4 февруари 1872 година се родил големиот македонски револуционер Гоце Делчев.

НАШ ГОЦЕ

ГОЦЕ –
име на знамињата наши
со злато извезено.

ГОЦЕ –
срце во срцата наши
најдлабоко влезено.

ГОЦЕ –
најсветлата звезда
среде ѕвезди рој.

ГОЦЕ –
наша крепка мисла
и повик за бој!

ГОЦЕ –
сонце наше
што вечно нè грее.

ГОЦЕ –
песна наша
што милно се пее.

ГОЦЕ –
земја наша,
Пирин, Кукуш, Пелагонија.

ГОЦЕ –
срце и душа
на Македонија.

Глигор Поповски

КОЈ Е ГОЦЕ?

- За кој Гоце поетот пее во оваа песна?
- Што знаеш ти за него? Каде се наоѓа неговиот гроб? Си го посетил ли?
- Во песната има прекрасни мисли за Гоце кој е спореден со највредните нешта во нашиот живот. Дискутирајте за сите поединечно.
- Зошто поетот вели дека е срце и душа на Македонија?
- Што почувствува додека ја читаше песната?

ВЕЖБАЈ ИЗРАЗНО РЕЦИТИРАЊЕ

- Прочитај ја песната неколкупати во себе и замисли си со каков тон ќе ги читаш овие стихови пред твоите другарчиња.
- Потруди се во твојот глас да се почувствува гордост, среќа, храброст.
- Изберете најдобар рецитатор.

ВЕЖБАЈ ПИСМЕНО ИЗРАЗУВАЊЕ

- Препиши ги трите строфи од песната кои најмногу ти се допаднаа со ракописни латинични букви. Пишувај најубаво што можеш за да докажеш дека ја сакаш татковината и нејзините херои.
- Илустрирај ја песната така што ќе се потрудиш што повеќе поетски слики да ги доловиш со цртеж.

РАЗМИСЛИ - РАЗМЕНИ ГО МИСЛЕЊЕТО

- Разгледај ги овие зборови: e-mail, лозинка, мајмун. За што станува збор?
- Разговарај со твоето другарче за компјутерот. Што може тој? А што не може?

ЧЕСТИТКА

Трајче им испрати честитка преку интернет на својот братучед и на неговите родители. Посебно ја поздрави баба му, мајка на неговиот татко, која многу си ја сака. А и таа него, се знае.

– А тебе, драга бабичке, ти посакувам добро здравје и долг живот!

Дамјан, братучедот на Трајче, честитката гласно ја читаше гледајќи во мониторот. Дамјан уште прочита:

– Од името на сите дома ... Вашиот Трајче – трале, мајмунче, јаху, точка, ком ...

– Сега и јас ќе му испратам честитка на оваа адреса – рече Дамјан.

– На која адреса, внучко? – праша баба му, сета „скисната“ и сневеселена.

– На оваа: трале, мајмунче ...

– А, мајмунче едно – рече баба му, гледајќи во компјутерот. – Вие двајца можете така да си честитате, ама јас сакам честитка. Вистинска, со марка, со адреса, како и секогаш, без мајмунчиња! Разбирате ли вие двајца, или не?! Сакам поштарот да ми донесе честитка којашто ќе ја ставам на телевизорот. Па на секој што ќе дојде на гости, да му кажам од кого е ...

– Дај да му се јавам по телефон ...

– Еве, бабо, јави се од мобилен.

– Ало, Трајче?!

– Да, повелете ...

– Слушај ти Трајче, мајмунче, ком ... Јас знам дека твојата адреса е ул. „Марко Цепенков“, без никакви мајмунчиња.

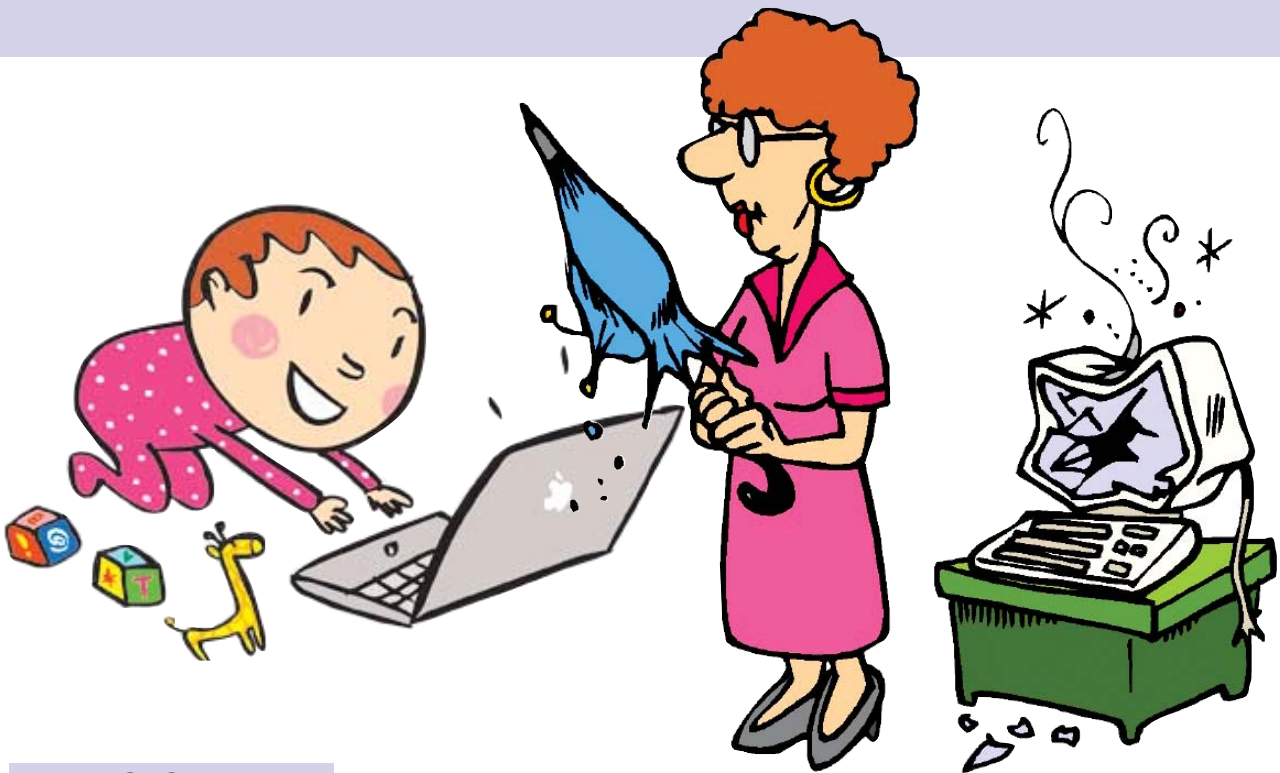
– Ама, бабо ...

– Нема ама ... – и го затвори телефонот налутено.

По три дена дојде поштарот со честитка. Бабата ја облеа ведрина. Очите ѝ светнаа од радост, а широка насмевка ѝ го украси лицето.

Сега постојано гледа во честитката врз телевизорот. Во неа го гледа и својот внук Трајче.

Наум Попески

ДА РАЗГОВАРАМЕ

- Како испратил Трајче честитка?
- Кој се налутил на таквата честитка? Зошто?
- Што побарала таа? Прочитај ги нејзините зборови.
- Како ти најчесто пракаш честитки за која било пригода?
- Можеш ли преку мобилен да честиташ нешто? Како?

ПОТСЕТИ СЕ

- Што е интернет?
- Како можеш да разговараш со неког преку Интернет?
- Што треба да напишеш твојата порака да стигне таму каде што треба?

БИДИ СОВРЕМЕН

- Со помош на наставникот направете **електронска честитка**. Пронајдете ја **e-mail** адресата на оној на кого ќе му ја испратите. Вклучете се на Интернет-програмите **Internet Explorer** или на **Mozilla Firefox**. Напишете ја вашата **e-mail** адреса и лозинката (**password**). Кога ќе се отвори вашето поштенско сандаче, напишете ја адресата на оној на кого ќе му ја испратите поштата.
- Најубавите честитки и пораки отпечатете ги на печатач и закачете ги на паното.
- Честитајте роденден преку мобилен телефон со испраќање на СМС-порака.

УЧЕСТВУВАЈ ВО ИГРАТА „ТИ РЕКОВ, МИ РЕЧЕ“

На другарчето до тебе шепни му нешто што тебе ти е интересно, а тоа нека му шепне на другарчето зад него. И така нека се пренесе играта до последниот ученик.

- Каква е атмосферата во паралелката?

ТИ РЕКОВ, МИ РЕЧЕ

Сите сме другари,
пријатели, соседи.
Секој со секого: Сум чул. Ти реков!
На улица, в школо
како едно семејство.
За сите убави работи на светов.

Ти реков, ми рече...
Ѓердани од тајни
од уво на уво низ клупите школски.
Овој знае толку,
овој не бил таму...
Се отвораат катаден, ко бисерни школки.

Ти реков, ми рече – за сè што нè среќава,
ти реков, ми рече – за сè што се сеќаваш!
Сè е убаво, нели, со другар кога се дели!

Ти реков, ми рече...
Па и ова детство, како бистар поток,
жубори, се пени и – полека тече!

Овој извор–бисер би подзапрел малку,
само ако знае:
– Ех колку би сакал, ова среќно детство
подолго да трае!

Васил Мукаетов

ТИ ПРЕПОРАЧУВАМЕ ЗА ЧИТАЊЕ

- Оваа песна ја најдовме во збирката песни со истиот наслов на авторот Васил Мукаетов. Ти препорачуваме да ја позајмиш од библиотека и да уживаш во читањето на прекрасните песни.

ИСКАЖИ ГИ ТВОИТЕ ЧУВСТВА

- Што чувствуваш по читањето на оваа песна?
- Направи споредба на атмосферата во твојата паралелка и атмосферата насликана во песната.
- Објасни ја мислата искажана со стихот: „Сè е убаво, нели, со другар кога се дели!“
- Објасни зошто и ти би сакал „ова среќно детство подолго да трае“?
- Пронајди ги трите споредби во песната и запиши ја најубавата според тебе. Објасни зошто ти се допаѓа најмногу.
- Поетот детството го споредил со бистер поток. Измисли и ти една споредба за него.

ОРГАНИЗИРАЈТЕ ДИСКУСИЈА

- Наредете се сите во голем круг со столчињата и организирајте дискусија (возрасните би ја нарекле ТРКАЛЕЗНА МАСА) за убавината и важноста на другарството и меѓусебната добра комуникација со сите луѓе.

НА ЧАСОТ ПО ЛИКОВНО

- Нацртај се себе во играта на почетокот на часот или во тркалезната маса. Изложете ги вашите цртежи на училничкото пано.

РАЗМИСЛИ - РАЗМЕНИ ГО МИСЛЕЊЕТО

- Наведи ги сличностите и разликите меѓу селото и градот.
- Во твојата тетратка нацртај ваква табела и пополни ја:
- Потсети се во кој расказ од овој учебник се опишани убавините и предностите на животот на село.
- Сменете ги тетратките со другарчето од твојата клупа и прочитај го неговото мислење.

	село	град
ПОЗИТИВНО		
НЕГАТИВНО		

ПРЕПИРКА

Во одделението на Диме дојде нов ученик. Во првото полугодие учел во селото Зрнок. Ова полугодие неговите родители се преселија во Скопје. Тој се претстави:

– Се викам Мирче! Тато доби работа во една градежна фирма.

И седна во последната клупа. Децата одвај дочекаа да свони за големиот одмор. Беа љубопитни да дознаат нешто повеќе за новото другарче. А нашиов Диме, кој умее да биде и непријатен и задорко, пред сите му рече:

– Селанче!

– Граѓанче! – не му остана должен Мирче гледајќи го право в очи.

– Таму на село немате многукатници, ни кино ни театар! – се перчи Диме.

– Овде в град немате чист воздух, изворска вода и домашни животни во дворот! – борбено се противстави Мирче.

– А вие в село немате ни супермаркет, ни асфалтирани паркинзи ни голем стадион! – му наброи Диме.

– А вие в град немате ниви и лозја, жуборлива рекичка со рипки, тревнати полјанки, сандачи со пчели... – се расприкажа Мирче.

Тука им се скина кавгата. И двајцата молчат. Што ќе се случи? Кој ќе попушти? Диме прв подаде рака и рече:

– Прости, Мирче! И јас би сакал да бидам селанче.

Мирче ја прифати раката и рече:

– Ќе бидеме први другари. И јас сакам да бидам граѓанче!

Учителката Катерина, која стоеше до вратата, слушна дел од препирката и помирливо рече:

– Животот може и треба да биде убав насекаде – и в село и в град! Децата кои се родени в село, доаѓаат во посета на градот. А вие од поголемите или помалите градови, одите на излет в село. Така се случуваат нови познанства, нови другарства. Добре дојде, Мирче!

– Добре дојде–е–е–еее! – заргори целото одделение!

Велко Неделковски

КОЈ Е ВО ПРАВО?

- Оживете ја препирката. Одберете две другарчиња што ќе бидат Диме и Мирче и едно девојче што ќе биде учителката. Читајте го само говорот на ликовите.
- Како делуваше на тебе оваа препирка? Зошто не ја оправдуваш?
- Пронајди ги речениците во кои се истакнати убавините на селото. Прочитај ги гласно.
- Што му недостасува на градот? Прочитај ги зборовите на Мирче.
- Што мислиш зошто Диме престанал да се препира?
- Прочитај ги зборовите на учителката Катерина. Што мислиш за тоа што го рекла?
- Донеси свој заклучок кој е во право? Објасни зошто така мислиш.
- Од кои места имаш другарчиња? Што ти е интересно кај нив?

ИСКАЖИ ГО СВОЈОТ СТАВ

- Поделете се на две групи: селанчиња и граѓанчиња. Вашите ставови претставете ги во означените полиња. Споредете ги вашите искази и според нив донесете заклучок каде е поубаво да се живее.

слика	чувство
звуци	врска со мојот живот

ВЕЖБАЈ ПИСМЕНО ИЗРАЗУВАЊЕ

- Опиши што најмногу ти се допаѓа во твоето село или град.
- Прочитајте ги вашите трудови и изберете најубав состав.

ЈАЗИЧНА ВЕЖБА

- Пополни ваква табела со зборови од расказот „Препирка“. Табелата нека ја изработи на компјутер вашата учителка и нека ви ја подели отпечатена на хартија.

И М Е Н К И	машки род	едн.		Г Л А Г О Л И	минато време		П Р И Д А В К И	
		мн.						
	женски род	едн.			сегашно време			
		мн.						
	среден род	едн.			идно време			
		мн.						

ВРЕМЕ КАЈ ГЛАГОЛИТЕ

Разгледај ги глаголите во трите реченици:

1. Вчера **повторував** за именки.
2. Денес **повторувам** за придавки.
3. Утре **ќе повторувам** за заменки.

СОГЛЕДАЈ И ДОПОЛНИ (во тетратката)

- Според што се разликуваат глаголите во трите реченици?
- Кога се вршело дејството во првата реченица? Кога во втората? А кога ќе се врши дејството во третата реченица?

1. **Повторував** – Дејството се вршело во **минатото**. Овој глагол е во **минато време**.

Сите слушаа внимателно.

Мајка ми ми купи нова блуза.

2. **Повторувам** – Дејството се врши **сега**, додека зборуваме за него. Овој глагол е во _____.

Ние учиме за глаголи.

Александар _____ писмо.

3. **Ќе повторувам** – Дејството ќе се врши во _____. Овој глагол е во **идно време**.

Билјана ќе оди на натпревар.

Ние ќе _____ за неа.

ЗАКЛУЧИ И ЗАПОМНИ

Глаголите означуваат дејство. Тие го означуваат и _____ во кое се врши дејството.

Дејството може да се врши во _____, сегашноста и _____.

Според тоа кај глаголите разликуваме три времиња:

СЕГАШНО, МИНАТО И ИДНО ВРЕМЕ.

ВЕЖБА ЗА ДОМА

Нацртај ваква табела во тетратката и дополни ги празните полиња со глаголи што ќе го означат бараното време:

МИНАТОСТ	СЕГАШНОСТ	ИДНОСТ
гледав		
	учат	ќе учат
сакаа		
	цртаме	
		ќе купиш
носеше		

РАЗМИСЛИ - РАЗМЕНИ ГО МИСЛЕЊЕТО

- Ти се случило некое другарче да биде обвинето за грешка што си ја направил ти?
- Како се чувствувааш потоа? Поразговарајте за ова со другарчето.

ОЦЕНКА ПО ДРУГАРСТВО

На одморот, в игра, борејќи се машки,
со чевелот Зоран го изгреба сидот...
И јасно – класната веднаш виде
и праша по должност, со набрано чело:
„Дежурен, чие е ова невидено дело?“

А дежурен – Боки. Станал, па трепка.
Се знае: треба да се каже чесно!
Во џебот го гмечи бонбончето „пец“
пропелтечи „не знам“ – излажа свесно!
Боки е прославен немирко, знаете,
па карање падна и тука и дома –
а по поведение – кец!

Да кажеме – казнет ќе беше Зоки.
Но праведник тогаш ќе беше!
И нормално, ќе му залепеа, нели,
по другарство кец, па нека се сели...

Но Боки е другар од висока класа,
покажа по цена на најстрашна казна
од која три дни ни спие ни јаде...
А тоа што Зоки вината своја
ја премолча мирно за друг да страда?
И која оценка другарството такво
заслужува – кажете вие!

РАЗГОВАРАМЕ ЗА ДРУГАРСТВОТО ВО ПЕСНАТА

- Како го оценуваш другарството на Боки? Мислиш ли дека се покажал како вистински другар? Зошто така мислиш?
- Како би постапил ти во таква ситуација?
- Каква оценка добил по поведение, а каква по другарство?
- Како ја оценуваш постапката на Зоки? Зошто мислиш дека постапил неправедно?
- Според тебе како требало да постапи Зоки? Зошто така мислиш?

ОСУДУВАМ - БРАНАМ

- Поделете се на две групи: едната група нека ги осудува постапките на двајцата, а другата нека ги брани. Притоа секој нека го образложи својот став.
- На крајот извлечете заклучоци за постапките на двајцата и запишете ги на табла и во своите тетратки.

ОДБЕРИ СИ ЗАДАЧА ЗА ПИСМЕНО ИЗРАЗУВАЊЕ

- Ти си Зоки. Раскажи зошто се покажа како кукавица и дозволи да настрада твоето невино другарче. Почувствува ли грижа на совеста?
- Ти си Боки. Објасни зошто ја презеде вината на виновникот и понесе толку голема казна. Мислиш ли дека твојата постапка е покажување на вистинско другарство?
- Раскажи ја случката од гледиште на еден од соучениците на Зоки и Боки. Изнеси ги своите ставови за нивните постапки.

ОЦЕНИ

- Во ваква табела што ќе ја направиш во тетратката покрај имињата на Зоки и Боки напиши ја твојата оценка за другарство. Во долните правоаголници образложи зошто секој од нив ја добил таа оцена од тебе.

Зоки	Боки

ПОВТОРУВАМ И СЕ ПРОВЕРУВАМ

СО БРОЕВИТЕ СЕ ИСКАЖУВА И ПРИБЛИЖНА БРОЈНОСТ

Знам дека броевите означуваат **точно и приближно количество**. Разликувам броеви за точно определена бројност и броеви за приближна бројност.

1. Во тетратката ќе ги препишам само броевите за точна бројност од следнава реченица: Две другарчиња им оставија храна на три–четири премрзнати врапчиња кои стоеја на една гранка.

2. Сега ќе ги препишам само броевите за приближна бројност:

Пет–шест вредни ученици со две лопати и три–четири метли го исчистија снегот од дворот на една баба.

3. Од дадените броеви ќе образувам броеви со приближна бројност: седум, девет, два, шест, осум, три, пет, четири, осумнаесет.

ПИШУВАЊЕ НА ПРИБЛИЖНА БРОЈНОСТ И ПОВЕЌЕЦИФРЕНИ БРОЕВИ СО ЗБОРОВИ

1. Ќе ги кажам само правилно напишаните броеви за приближна бројност:

а) два–три   б) двестотини–трисотини   в) два–триста
г) десетина   д) пет–шеснаесет   е) петнаесет–шеснаесет

2. Следните броеви ќе ги препишам со зборови: 37, 11, 222, 16, 459, 71, 1000.

ВРЕМЕ КАЈ ГЛАГОЛИТЕ

Кај глаголите разликувам **сегашно, минато и идно време**. Знам дека времето кај глаголите го определувам според времето во кое се вршело дејството.

1. Со употреба на трите глаголски времиња раскажи како го прославивте роденденот на твоето другарче.

2. Во ваква табела внеси ги глаголите од расказот „Препирка“ на стр. 96

минато време	сегашно време	идно време

Se igrizam za okoliinata

VALKANATA U^ILNICA

U-itelkata vleze vo u-ilnicata i vedna{ se namurti, iako site sedevme mirno na svoite mesta.

- Hm! Neubava gletka! - ta`no re~e u-itelkata.

Nie za~udeno se poglednavme eden so drug.

- Mo{ne grda gletka! - povtori u-itelkata i u{te pota`no n~e pogledna.

No, zo{to velite taka, u-itelke? - se osmeli da pra{a Ra{o.

- Poglednete ja samo u-ilnicava. Kolku e valkana! A v-era site do eden u-estvu-vavte vo akcijata „Sakame ~ist grad“! Kako }e go is-istite gradot, koga vi e te{ko da ja odr`uvate ~ista va{ata u-ilnica?

Site zasrameno gi navednavme glavite. No, {to vidovme: struganici od moliv, lu{pi od son-ogled, frleni hartii...

Navistina grda slika.

Liljana Eftimova

PRI^INI - POSLEDICI

- Koja e pri-inata poradi koja u-itelkata bila ta`na?
- Na {to se posledica navednatite glavi na u-enicite?
- Kako treba da se odnesuvaat u-enicite za da ne bide ta`na nivnata u-itelka?
- Zo{to treba sekoj u-enik da vnimava na higienata vo u-ilnicata kako i vo svojot dom i sekade kade {to se dvi`i?

PREDLO@I

- Saka{ li da bide najubava tvojata u-ilnica i so nea da se gordee{?
- Iznesi ja svojata ideja kako da ja ukasite va{ata u-ilnica i da ja napravite prijatno kat-e za prestop i u-enje.
- Razgledajte gi site va{i idei i odberete gi tie {to mo`ete da gi realizirate. Pobarajte pomo{ i od va{ite roditeli.
- [to e najva`no od se {to treba da pravi{ za da bide navistina najubava tvojata u-ilnica?

ПЛАСТЕСА, ХАРТЕСА И ПЛАТНЕСА

(Се пушта музика, песна со еколошка содржина. Се појавуваат куклите и играат според ритамот на музиката.)

Пластеса: (излегува од самопослуга и им се обраќа на другите две кесиња-кукли) Добар ден, пријателки! Каде сте тргнале?

Хартеса и

Платнеса: Тргнавме да купуваме.

Пластеса: Сте можеле и поубаво да се облечете. Погледнете ме мене! Колку е весела мојата облека, одам и шушкам. Секој производ би сакал да го понесам, за мојата трајност и да не зборувам, ќе ве надживеам и двете. Вечна сум, ха – ха – ха! А моите роднини – вистински манекенки, облечени во тонови по најновата мода.

Хартеса: Уф! Уф! Се фалиш со своите мани. Што се однесува до боите, се гледа дека ништо не знаеш за нас – хартиите. Нè има во повеќе бои и видови отколку вас – пластиките. **(Им се обраќа на децата)** Така ли е, деца? Кажете му на ова кесиште колку разни бои има само во вашето блокче со колаж-хартија.

А да те прашам дали воопшто си влегла во цвеќарница?

Пластеса:

Не!...

Хартеса:

Се разбира. Такви како тебе таму не сирнале. Цветните аранжмани се виткаат во моите креп-сестрички со највеселите бои на светот.

Пластеса: **(Се обраќа на Платнеса)** А ти пак, со што ќе се пофалиш?

Платнеса: Јас? Мене ме прашуваш? Е, па малку е нескромно, но мислам дека во секој поглед сум подобра од тебе. Јас со зборови не се фалам. Делата ме красат.

Пластеса: За какви дела, за какви чуда зборуваш ти, платнено кесе?

Со што ќе се пофали парталка како тебе?

Платнеса:

Само ти имаш добро мислење за себе. Јас, ако сакаш да знаеш, опстојувам со векови, секогаш сум му при рака на мојот сопственик. Тој се гордее со мене. Со гордост ќе ти се пофалам дека излегов од ковчетот на баба ми, за да сторам нешто за овој свет којшто се дави во ѓубре од такви како тебе.

Пластеса: Како се осмелуваш да ме навредуваш?

Хартеса:

Прошетај околу па ќе видиш. Твоите разнобојни партали се мавтаат по сите грмушки и гранки! Оној кој природата ја гуши и труе, не може да биде наш пријател.

Платнеса:

Најдобрата наша карактерна особина е што лесно се рециклираме и поминуваме од еден во друг корисен вид.

Пластеса:

Ја победивте мојата гордост. Признавам дека сум таква. Но, ајде да најдеме решение за мене како проблем!

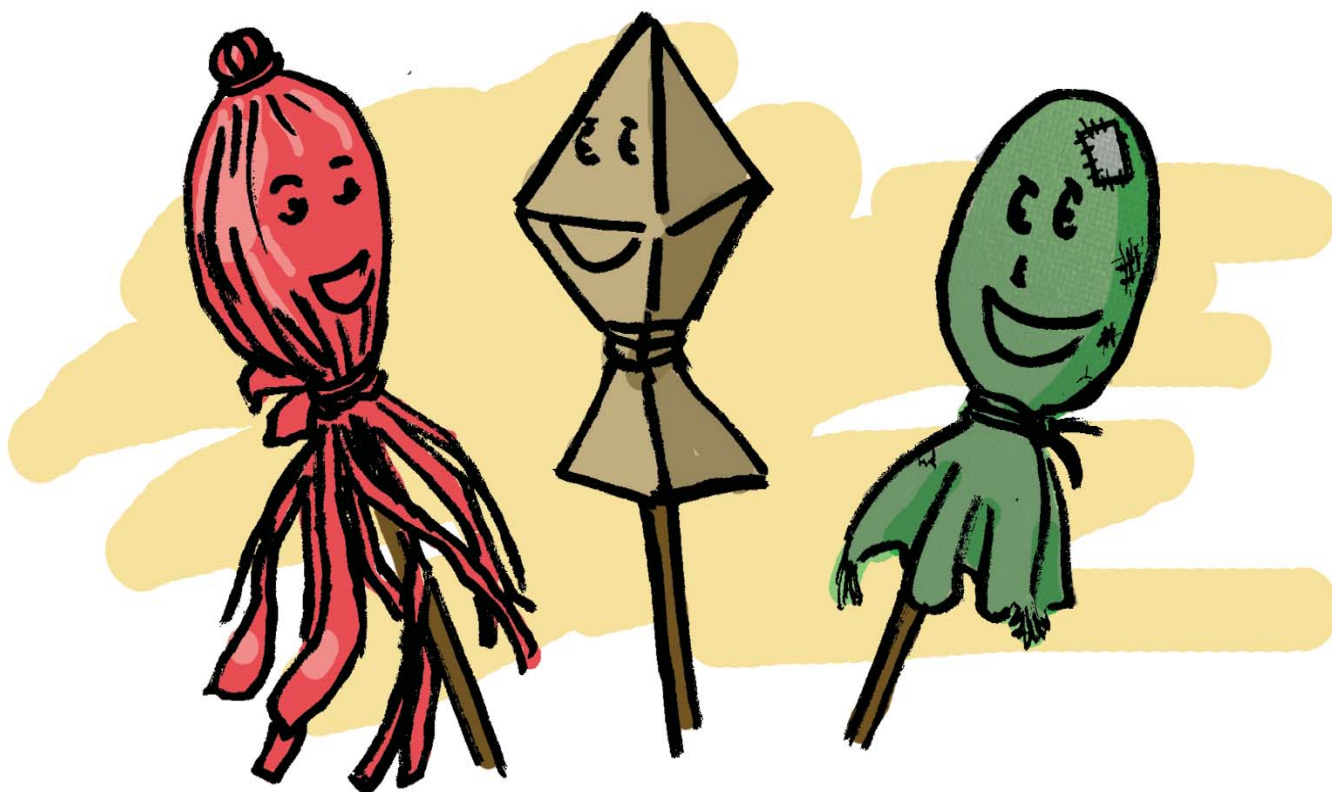
Хартеса и

Платнеса: Ајде, дечиња, заеднички да побараме решение за пластичните кеси! **(Ја прегрнуваат Пластеса и се губат од сцената. Се слуша еко-песната)**

Земено од практиката

РАЗГОВАРАМЕ ЗА ДРАМСКИОТ ТЕКСТ

- Кои ликови ги сретна во овој драмски текст?
- Која е најголемата фалбаџика и најголемиот загадувач?
- Каде сè можеме да ја сретнеме Хартеса?
- Која ќеса опстојува со векови?

ОЖИВЕЈТЕ ГО ТЕКСТОТ

- Читајте го текстот по улоги и вежбајте драмско читање. Кој текст не треба да го читате при драмската изведба?
- На часот по Ликовно образование изработете ги куклите: Пластеса од пластични ќесиња, Хартеса од хартиени ќеси, колаж и креп-хартија и Платнеса од различни видови текстил. Закачете ги на стапчиња.
- Изведете куклена претстава во вашето одделение.

ЗАПОМНИ

- Не е секој отпад ѓубре за фрлање. Ако одделно се собира тој може да се преработи (**да се рециклира**) и од него да се добијат нови производи. Процесот кога од нешто старо правиме ново се вика **рециклирање**. Може да се рециклира: хартија, пластика, стакло, алуминиум, железо.
- Напиши во тетратката во каква амбалажа се спакувани следниве производи: млеко, сок, паштета, бонбон, чоколадо, масло за јадење и минерална вода.

УЧЕСТВУВАЈ ВО ПРОЕКТОТ НА ПАРАЛЕЛКАТА

- Многу често се зборува за штетата од употребата на пластичните ќеси. Дознај зошто. Со што може да се заменат?
- Што се прави со старата хартија што ја собиравте во заедничка акција?
- Поделете се на четири групи. Секоја група ќе има задача да собере:
  - првата група – стара хартија
  - втората група – пластични шишиња, ќеси
  - третата група – стари стаклени предмети
  - четвртата група – конзерви.
- Организирајте се во одреден термин во вашето училиште да дојдат работници со специјални возила и да го соберат отпадот што сте го собрале.
- Секоја група нека ја посети фирмата која во вашата општина е задолжена да го рециклира отпадот и нека го проследи процесот на рециклирање. Тоа ќе биде награда за вашиот вложен труд.
- Запишувајте ја вашата активност и изработете книга за рециклирањето. Не заборавете да се фотографирате и фотографиите да ги залепите во книгата.
- Вашите поголеми другарчиња нека стават неколку фотографии на веб-страницата на вашето училиште.

ДОЗНАЈ ПОВЕЌЕ

- Од енциклопедии или од Интернет дознајте колку дрвја се спасуваат со рециклирање на старата хартија, колку енергија се заштедува со рециклирање на едно пластично шише и една конзерва.

21 Март е Ден на екологијата и прв пролетен ден

- Какви активности обично преземате во вашето училиште на овој ден?

ПИСМО ОД ДЕЦАТА НА ГОЛЕМИОТ ГРАД

Добар чичко инженер
проектирај солитер,
а пред него зелен дел,
да служи за наша цел:

за играње броеница,
за играње криеница,
за безбедна трчаница,
за топка и брканица.

Инженеру, чичко млад,
украши го мојот град:
проектирај дрвца млади,
има кај нас кој да сади,
и неколку клупи прости,
за нашите мудри гости:
дедовци со срца врели,
бабички со коси бели.

Проектанту, чичко млад,
прекрасен е мојот град,
но му треба воздух чист,
расад млад и зелен лист
затоа те молам пак
цртај проект со мал парк.

Косара Гочкова

ВЕЖБИ ЗА ИЗРАЗНО ЧИТАЊЕ

- Читај ја песната изразно. Внимавај во твојот глас да се почувствува молба и желба за весели игри и спокојни денови.

ЗНАЧЕЊЕ НА ЗБОРОВИТЕ

- Откриј го и запиши го значењето на следниве зборови: солитер, проектант, проект, проектирај и расад. Можеби кога ќе пораснеш, и ти ќе бидеш проектант и ќе проектираш згради и паркови какви што им се потребни на децата.

РАЗУБАВЕТЕ ЈА ОКОЛИНАТА

- Преземете акција за редовно разубавување на вашиот училиштен двор. Правете го тоа секој ден. Бидете пример за останатите одделенија и повикајте ги да ви се придружат. Кога ќе го забележат вашето ангажирање ќе бидете многу горди на своето дело.

КРЕИРАЈТЕ

- Изработете ЕКО–плакат кој ќе го истакнете на видно место во училиштето и кој ќе ги поттикне другите да размислуваат еколошки. Не заборавете дека плакатот треба да биде интересен и да привлече внимание.

БИДЕТЕ ДОСЕТЛИВИ

- Препишете ја песната на лист најубаво што можете, украсете го листот, ставете го во плик и испратете го до проектантот во вашата општина. Замолете го да ви врати одговор на молбата од песната.

ДОЗНАЈ ПОВЕЌЕ

- Како се вика човекот кој проектира згради и паркови?
- Кои се најголемите и најуредените паркови во светот?
- Кои се највисоките згради во светот?
- Овие и многу други нешта можеш да ги дознаеш од енциклопедии или од интернет ако пребараш на www.google.com или на www.mk.wikipedia.org.

РАЗМИСЛИ - ИСКАЖИ СЕ

- Размисли со што сè би ја споредил својата мајка и нејзината љубов кон тебе.
- Обиди се во кусиот состав да ги забележиш своите размислувања во училишната тетратка. Пишувај пет минути без прекин.
- Прочитај што си напишал.

НА МОЈАТА МАЈКА

Твојата мисла мајко,
низ животот ме води,
многу ти благодарам
мила што ме роди.

Твојот лик ко сонце
ме топли и грее,
гласот како славеј
наутро ми пее.

Кротка си ко срна,
нежна како свила,
напати ми личиш
на планинска вила.

Како ѕвезди сјајни
се твоите очи
од нив дење, ноќе
добрина се точи.

Полична си, мајко,
дури и од цветот,
нема ништо помило
од тебе на светот.

Ненад Џамбазов

РАЗГОВАРАМЕ ЗА ПЕСНАТА

- Што те воодушеви во оваа песна?
- На чија мајка поетот ѝ ја посветил оваа песна?
- Зошто овие прекрасни стихови може да се однесуваат на секоја мајка?
- Пронајди во стиховите со што поетот ја споредува својата мајка.
- Направи споредба со споредбите на твојата мајка во петминутниот состав. Што е заедничко за нив?

ИСТАКНИ ГИ СПОРЕДБИТЕ

- Споредбите од песната запиши ги во тетратката вака:
Мајчиниот лик – како сонце топли и грее
Мајчиниот глас – _____
Мајката е кротка – _____
Мајката е нежна – _____
Мајчините очи се – _____

ИЗРАЗИ СЕ

- Запиши ја пораката во тетратката што ќе ја пронајдеш во последната строфа.
- Со помош на споредбите од песните и пораката на поетот изрази ја твојата љубов кон твојата мајка и благодарност за сè што прави за тебе.

БИДИ КРЕАТИВЕН

- На часот по Ликовно образование со помош на памучни топчиња во боја, стапчиња за уши, лепило и хартија во боја направи честитка за твојата мајка. На неа можеш да креираш цвет, сонце, пеперутка и други работи на кои ќе те наведе фантазијата.
- Преточи ја твојата љубов во честитката и честитај ѝ го празникот 8 Март.

ГЛАВНИ ЧЛЕНОВИ НА РЕЧЕНИЦАТА

- Проследи ги четирите реченици и забележи кои два збора ќе ги сретнеш во сите четири реченици:
  1. Шарената **пеперуга** нежно **лета** од цвет на цвет.
  2. Шарената **пеперуга** **лета** од цвет на цвет.
  3. Шарената **пеперуга** **лета**.
  4. **Пеперугата** **лета**.

Во сите четири реченици ги сретнав зборовите _____ и _____.
Тие се **главни членови** на реченицата – ПОДМЕТ И ПРИРОК.

ПОДМЕТ

- Препиши ги следниве реченици во твојата тетратка, а на празната линија напиши го одговорот на секое прашање:
  1. **Филип** игра со топка. Кој игра со топка? _____
  2. **Учениците** ќе одат на излет. Кој ќе оди на излет? _____
  3. Пристигна **пролетта**. Што пристигна? _____
  4. **Другарството** е многу вредно. Што е многу вредно? _____

ЗАКЛУЧИ

- **Подметот во реченицата означува кој го врши дејството.**
- Со кое прашање го бараме подметот во реченицата?
- Сам заклучи кога ќе го поставиш прашањето кој, а кога прашањето што.
- Со одговорот на секое прашање ти го доби **подметот** во секоја реченица.

Кој игра со топка?
Што пристигна?

Филип
пролетта

подмет.
подмет.

ДОМАШНА ЗАДАЧА

- Подвлечи го со моливче подметот во секоја реченица:
  1. Земјоделците ги ораат нивите.
  2. Гоце Делчев загинал во с. Баница.
  3. Греам Бел го открил телефонот.
  4. Китот е најголемит цицач.
  5. Морето е солено.
- Препиши пет реченици од расказот „Препирка“ на стр. 96 и во секоја од нив подвлечи го подметот.
- Состави пет реченици и подвлечи го подметот.

ПРИРОК

ДАМЈАН УЧИ.

Кој ја врши работата?	Што работи Дамјан?
Дамјан	Учи
ПОДМЕТ	ПРИРОК

СОГЛЕДАЈ И ЗАКЛУЧИ

- Вториот главен член на реченицата се вика _____.
- Прирокот покажува што работи подметот, каков е, што се случува со него...).
- Со кои прашања најлесно ќе го најдеш прирокот?

ПРИМЕНИ ГО НАУЧЕНОТО

- Препиши ги следниве реченици во тетратката и во секоја од нив подвлечи го прирокот:
  1. Птиците градат гнездо.
  2. Нашето училиште е убаво.
  3. Топката се скина.
  4. Рацин е роден во Велес.
  5. Вардар извира од Вруток.
- Подвлечи ги со моливче природите во расказот „Валканата училница“ на стр. 103.
- Состави пет реченици, а потоа подвлечи го подметот со сина, а прирокот со црвена боичка.

ЗАПОЗНАЈ СЕ

- Нацртај во твојата тетратка каменен цвет онака како што ти го замислуваш. Покажи му го на твоето другарче.
- Пабло Пикасо е голем шпански сликар на 20 век од светски глас.

КАМЕНЕН ЦВЕТ

Сте виделе ли некогаш или некаде каменен цвет? Не?!

Добро, добро... Не сум изненаден. Сè си е во ред...

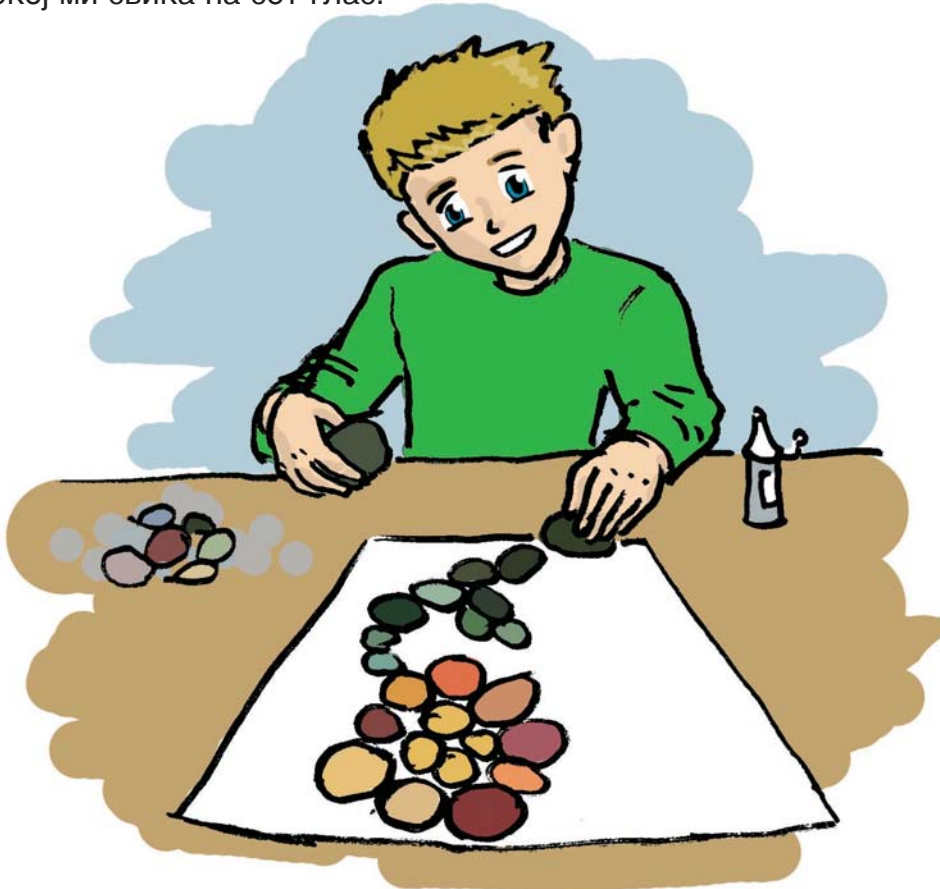
Ама, ете, колку ова да ви звучи неверојатно и „лудо“, од денес веќе ќе постои и такво чудо!

Прекрасен каменен цвет – единствен на овој век! Каде ли е? Полека, молам... Ќе дознаете сè по ред... Кај мене идеите никако да секнат. Не во еден ден, ами сал во еден миг – триста нешта можат да ми „текнат“. Едноставно, „вријам“ од инспирација. И денес по стоти пат се најдов во таква ситуација...

Утрово сите во одделението на „големо“ разговараме за денот на жените, на учителката што да ѝ подариме. Едни предложија едно, други друго, трети трето, ама јас на сите нивни предлози им ставив „вето“!

– Смешно е – им реков, – секоја година на Осми март да ѝ подаруваме само цвеќе. Тоа е надживеано веќе... Можам да речам дури и банално. Предлагам да ѝ подариме нешто трајно и пред сè – оригинално! Ете, така мислам јас...

– Некој ми свика на сет глас:

– Е, па... Ти смисли нешто, Васко...Та нели учителката те нарече „наш нов Пикаско“...

Ме боцна па го „пресеков“:

– Прифаќам! – му реков.

И веднаш отрчав дома и за пет минути донесов полно кесе со убави, мазни и разнобојни камчиња. Сите се вчудовидоа кога ги видоа. Во очите им заиграа љубопитни пламенчиња...

– Од каде ти се, Васко, кажи!

– Ги собрав додека патував крај охридските плажи! Еве, ги има во сите бои... Големи и мали... Одберете си по едно и на него напишете ги своите иницијали... Денес е среда, Осми март е в сабота. Можете сите да си одите, другото е моја работа!

Прво нешто си промрморија, па како што им кажав, така сите сторија. Потоа, видоа–не видоа, се разотидоа...

Сега сум дома. Сам седам. Одбраните камчиња ги лепам и едно крај друго внимателно ги редам. Правам скулптура. Камчињата со иницијали – во цвет, минијатура... Од сите нас, за учителката, се знае... Споменот на нас вечно да ѝ трае...

Киро Донеv

РАЗГОВАРАМЕ ЗА ИДЕЈАТА НА ВАСКО

- Зошто учителката го нарекла Васко „наш нов Пикаско“?
- Зошто те воодушеви идејата на Васко?
- Од колку камчиња ќе биде изработен камениот цвет за учителката?
- Што имало на секое камче?
- Која е разликата меѓу свежиот цвет и цветот од камчиња?
- Што мислиш ти, зошто учителката ќе биде воодушевена од камениот цвет?
Откриј што е тоа во расказот што те потсеќа на песна.

СОСТАВИ РЕЧНИК

- Поразговарај со другарчето за значењето на следниве зборови: сал, инспирација, вето, банално, оригинално, иницијали, скулптура, минијатура.
- Дома запиши го значењето на секој збор во твојата тетратка. Послужи се со Речникот на македонскиот јазик или побарај помош од некој возрасен. Така ќе направиш мал речник од зборовите чие значење не ти беше доволно јасно.
- Направи споредба со твоето другарче од клупата.

КАЖИ ЈА ТВОЈАТА ИДЕЈА

- Размисли и кажи и ти некоја идеја како да ја изненадите вашата учителка за Осми март или за крајот на учебната година. Тоа нека биде производ на ваш умствен или рачен труд.
- Одберете ги најинтересните идеи и реализирајте ги.

СРАБОТИ НА ЧАСОТ ПО ЛИКОВНО

- Одбери си материјал (камчиња, зрна грав, леќа, пченка, лушпи од ореви или лешници, крпчиња, шишарки, хартиени цевки, волница и сл.) и изработи слика или некој предмет според твоја идеја.
- Направете изложба од вашите изработки, а потоа твојата изработка подари ѝ ја на твојата мајка или на твојата учителка.

МИНИ АВТОБИОГРАФИЈА БЕЗ ФОТОГРАФИЈА НА ПИСАТЕЛОТ КИРО ДОНЕВ

Моите родители ме донеле на свет во многу незгодно време: на 21 март 1942 година. Замислете си: прв ден на пролетта и наместо над мојата лулка да летаат ластовички и славејчиња, на небото над моето родно село Моноспитово, грмеле авиони, насекаде трештеле бомби, беснеел воен пожар. Ама јас само сум си гукал и сум се смешкал. Таков сум и сега. Порази не признавам, а за победа го сметам секој нов ден. Истото ви го советувам и вам. Да заспивате и да се будите со насмевка на лицето. Со добра мисла за сè и секогo. Зашто со игра и смеа најздраво се расте.

Ме прашувате зошто сум се одлучил да пишувам за деца. Ви велам: Јас пишувам за детето во мене кое никако не сака да порасне. Зошто? Побарајте го во моите песни, раскази и романи. Само нека ви каже. Ќе го сретнете во мојот „Весел ЗОО–парк“, меѓу „Далаверите на Добре Лошиот“, кај „Четири–ножните рицари“ или во друштво на „Внукот на мајорот“. Ќе го сретнете и во „Збрканата сказна“ или најдобро во „Мојот свет“. Од мене толку – сега вие сте на ред.

- Автобиографија е литературно дело во кое писателот зборува самиот за себе.

ОД ДЕТСКИТЕ СРЦА

Што е мајката

Мајката е најубав цвеш
во градина што цвеша.

Мајката е светла звезда
на темно небо што свети.

Мајката е прејратка што
што ни дава сила.

Која ќе ми се наследне
како да ми растат крила.

Мајката е најсветло сонце,
најсладок и најлесен сон.

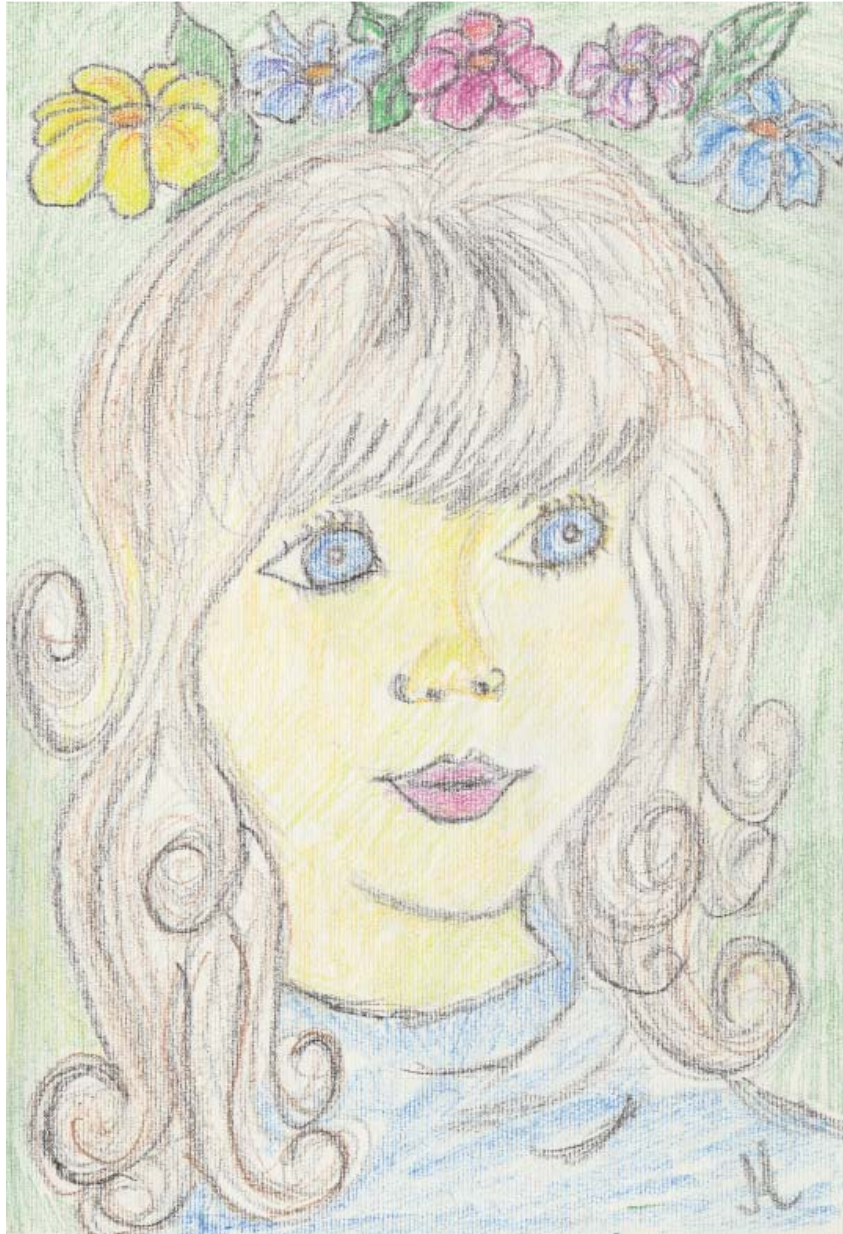
Нејзиниот глас за мене
е најтоплиот весел глас.

Марија Андерска IV одг.
ОУ "Дедо Цво Малешевски" - Берово

- Откриј од песната на твоето другарче што сè претставува мајката за него.
- Објасни зошто и за тебе „Мајката е светла звезда на темно небо што свети“
- Напиши и ти песничка за твојата мајка и подари ѝ ја за нејзиниот роденден или некој друг повод.
- Потруди се да ја употребиш римата како што направило твоето другарче.

ОД ДЕТСКИТЕ СРЦА

Марио Трифунов IV1, ОУ „Свети Кирил и Методиј“, Скопје

- Љубовта кон мајката и благодарноста за сè она што го прави за тебе се изразува со секоја твоја добра постапка.
- Ако си талентиран цртач, нацртај ја твојата мајка и залепи ја на вратата од фрижидерот. Таа ќе биде пресреќна.

- Зошто го сакаш своето родно село/град?

МОЕТО СЕЛО

Далеку таму на југ,
ко грутче чисто бело
скриено таму лежиш
ти мое мало село.

Крај тебе бистер поток
низ долој брзо тече,
трепкаат безброј ѕвезди
над тебе секоја вечер.

Во пролет колку мило
рој птици в шума пеат
плодови колку слатки
во лето жолти зреат.

Од тебе спомен чувам
во срце мое мило,
спомен на селско школо,
мајчино топло крило.

Ти праќам топол поздрав
ти снежно грутче бело,
мислите мои летаат,
кон тебе родно село.

Ванчо Николески

ЈА ОТКРИВАМ ЛЈУБОВТА КОН РОДНОТО МЕСТО

- Зошто поетот му испраќа топол поздрав на своето родно село? Каде се наоѓа?
- Што чувствува поетот кон своето родно село?
- Откриј од стиховите зошто поетот си го сака толку многу своето село. Кои убавини го красат? Објасни со свои зборови.
- Секоја строфа открива по една прекрасна поетска слика која поетот ја насликал со зборови. Одбери ја најубавата според тебе и опиши ја.
- Пронајди во првата строфа со што поетот го споредува своето село. Препиши ги стиховите во тетратката.
- Подвлечи ги со моливче римуваните зборови. Потсети се за што придонесува римата во песната.

СОЗДАВАЈ

- Обиди се да напишеш уште една строфа што ќе ѝ ја додадеш на песната. Одбери си кои два збора ќе ги римуваш: враќам – праќам; беа – смеа; сон – свон; песна – лесна.

ПИСАТЕЛОТ ЗА СЕБЕ

ВАНЧО НИКОЛЕСКИ (1912 г., с. Црвена Вода, Охридско - 1980 г., Охрид):

Како селско дете ја запознав убавината на нашата татковина, подоцна како селски учител, многу ги засакав децата и таа љубов започнав да ја изразувам низ стихови... Како дете на народот, го засакав и проучував неговиот живот во минатото и во денешнината, неговите обичаи, народните преданија, легенди и приказни. Сето тоа ми овозможи да избирам интересни теми за децата, а и да ги искажам на оној јазик со кој народниот гениј со векови ја чувал и дочувал нашата народна самобит.

ТИ ПРЕПОРАЧУВАМЕ ЗА ЧИТАЊЕ

- Од многуте негови дела, ние ти го препорачуваме романот за деца „Волшебното самарче“, по кого МТВ снимил прекрасен сериски филм.

ПРЕТХОДНА ПОДГОТОВКА

- Побарај од повозрасните членови од твоето семејство да ти раскажат некоја македонска народна приказна која им е омилена.
- Раскажи им ја ти на твоите другарчиња.

ЦАРОТ И ОРАЧОТ

Си бил еден цар. Еден ден тргнал низ царството да види што има меѓу народот. Со себе ги повел и министрите. Одед, одед и видел многу села и градови. Така одејќи, поминал покрај еден орач.

- Добар ден, орачу!
- Дал ти Бог добро!
- Оваа планина одамна ли е покриена со снег?
- Од триесет години!
- А можеш ли да ги острижеш овие овни?
- Море, кожата ќе им ги одерам, само да ми паднат.

Царот си одминал. Понатаму ги прашал министрите:

- Што го прашав орачот и што ми одговори тој?

Министрите се замислиле. Не можеле ништо да одговорат.

– Не знаеме, честити цару. Ти праша за снегот на планината, а планина немаше; праша за стрижење овни, а овни немаше.

– Помислете се! – рекол царот. – Ако не ми одговорите, ќе ве отпуштам, а за министер ќе го земам овој старец затоа што тој веднаш ми одговори.

Царот си отишол, а министрите останале да мислат што прашал господарот, а што одговорил орачот. Не можеле да се досетат, па се вратиле кај орачот.

- Орачу, што те праша царот?
- Ќе ви кажам, ама ќе ми ги дадете сите жолтици што ги имате.

Министрите немале друго што да прават па се согласиле. Тогаш орачот рекол:

– Царот ме праша за мојата глава – одамна ли е побелена; јас му одговорив – од триесет години. После ме праша дали можам да ги острижам овните, а јас му одговорив дека можам и кожата да им ги одерам. А вие сте овните. Дојдовте кај мене и јас ви ги зедев сите жолтици, та ви ги одрав кожата.

Министрите си отишле засрамени.

Македонска народна приказна

ДА РАЗГОВАРАМЕ

- Со кого се сретнал царот?
- За што разговарале?
- Каква задача добиле министрите?
- Како дошле до одговорот?
- Прочитај го мудро то објаснување на орачот.

ИЗРАЗИ СЕ ПИСМЕНО

- Прераскажи ја приказната но така што ќе ѝ го смениш крајот. Има многу начини. Ние ти нудиме три:
  - а) Орачот ги зел златниците, но ги кажал министрите на царот;
  - б) Не им го кажал одговорот на министрите;
  - в) Министрите се искарале и истепале кој да му го каже одговорот на царот.
- Одбери еден од овие начини или смисли друг крај по твоја желба.

ПРОСЛЕДЕТЕ НА ЧАСОТ

- На Македонската телевизија, на првата програма, секој ден во 10 часот и 20 минути се емитува **македонска народна приказна**.
- Проследете една македонска народна приказна и запишете: наслов на приказната, кои актери играат во неа, кој е режисер.
- Прераскажи ја приказната во тетратката.
- Искажи се како ти е поинтересна приказната – кога ја читаш или кога ја гледаш на телевизија?

ПОВТОРУВАМ И СЕ ПРОВЕРУВАМ

ГЛАВНИ ЧЛЕНОВИ ВО РЕЧЕНИЦАТА - ПОДМЕТ И ПРИРОК

Знам кои се **главни делови во реченицата**. Лесно ги определувам **подметот и прирокот**. Подметот во реченицата покажува **кој (што) го врши дејството или се наоѓа во некоја состојба**, а прирокот покажува **што работи подметот**.

1. Од следниве зборови во тетратката ќе составам три реченици и ќе го подвлечам подметот со сина, а прирокот со црвена боичка:

Марија, пролетта, купи, Киро Донев, рано, пишува, цвеќе, хумористични, пристигна, текстови.

2. Можам сам да составам две реченици и да определам подмет и прирок.

3. Следниве реченици ќе ги препишам во тетратката и ќе ги дополнам со подмет или прирок:

а) Кирил _____ сладолед.

б) _____ ја донесе ластовичката.

в) _____ плаче.

г) Виолета _____ цвеќиња.

• **Одговорите на следниве барања пишувај ги со латинични букви во твојата тетратка.**

1. Од која македонска народна приказна научи дека децата рано научиле да се чуваат од опасностите што ги демнат од луѓето?

2. Ванчо Николески, авторот на песната „Моето село“, го напишал романот:

а) Споменка

б) Гоце Делчев

в) Ајдучка чешма

3. Оригиналниот подарок кој го смислил Васко Пикаско е:

а) цвеќе одгледано од учениците

б) цвет направен од разнобојни камчиња

в) цвет нацртан од најдобриот цртач

4. Напиши неколку споредби со кои ќе ја опишеш твојата мајка?

5. За „Валканата училница“ и „Писмо од децата од големиот град“ заедничко е:

а) напишани се во стихови

б) ја развиваат еколошката свест

в) имаат ист автор.

Ја почитувам различноста

- Наброј ги сите видови птици што ги знаеш.
- Прочитај му на другарчето и допиши ги видовите птици за кои не си се сетил, а се сетило твоето другарче.

ПТИЦИ

Со ветрот танцуваат в занес,
како деца в немир што горат.
Разиграни во прекрасен танец,
се вивнале над поле и гора.

Над езеро синевина галат,
денот иден в нежности го красат,
во срцата копнежи ни палат,
убавици песни што си гласат.

В сончевина синолика тонат,
на крилјата пролетта ја носат.
Во бескрајот низ игра се гонат
и се капат во утринска роса.

И полето и гората цветна
побави, полични се со нив.
Штом ги видам со песни да летнат,
чудна среќа во срце ми свони.

Перо Миленкоски

ОТКРИЈ ГИ ЧУВСТВОТА

- Кои чувства ги побуди кај тебе оваа песна?
- Обиди се да ја објасниш таа „чудна среќа што в срце ми свони“.
- Со кого поетот ги споредува птиците во лет? Објасни ја споредбата.
- Зошто поетот вели дека птиците ја носат пролетта на крилјата?
- Какви копнежи распеаните птици ти палат во срцето?

И ПОЕТСКИТЕ СЛИКИ

- Читај ја песната во себе и со моливче обележувај ја секоја поетска слика.
- Колку поетски слики откри?
- Опиши ја поетската слика што најмногу ти се допаѓа.
- Препиши неколку поетски изрази што те воодушевуваат.

ИСКАЖИ ГИ СВОИТЕ СТАВОВИ

- Птиците се важен дел од животната средина. Како се однесуваш ти кон нив? Како се грижиш за птиците кои презимуваат кај нас?

NAPRAVI SPOREDBA

- Nacrtaj vo tvojata tetratka so nekolku potezi dva lika: nasmean i namurten.
- Kakvo -uvstvo predizvikuva kaj tebe nasmeaniot lik, a kakvo -namurteniot.

APRILSKA

Me izlaga
te izlagav.
Lagite gi slavevme
slatko se nasmeavme.

Me izlaga
te izlagav
i samo {to zaminavme
gri`ite gi skinavme.

Me izlaga
te izlagav,
kratko na minuvanje,
mil den za {eguvanje!

Me izlaga
te izlagav,
so smea se nagostivme
potoa si prostivme.

Me izlaga
te izlagav.
Vo du{ata arlili-li-li
mi nasadi karanfili.

Risto Dav~evski

RAZGOVARAME ZA PESNATA

- [to po-uvstvuva otkako ja slu{na ovaa pesna?
- Objasni ja mislata na poetot „mil den za {eguvanje“.
- Zo{to lu|eto na ovoj den se la`at me|u sebe, no nikoj nikomu ne mu se luti?
- Kakvi lagi i {egi treba da se ka`uvaat na ovoj „mil den za {eguvanje“?
- Objasni kako gi razbira{ poslednite dva stiha od pesnata.

SOZDAVAJ

- Izmisli u{te dva stiha za da ja zavr{i{ zapo-natata {esta strofa:
Me izlaga
te izlagav

PRODOL@I SO AKTIVNOSTITE NA ^ASOT PO TEHNI^KO OBRAZOVANIE

- Za u-ili{niot prvoaprilski maskenbal podgotvi interesna maska i u-estvuvaj vo natprevarot za najuspe{na maska vo tvoeto u-ili{te.

PODGOTVI IZVE[TAJ

- Za naredniot -as podgotvi izve{taj za maskenbalot vo tvoeto u-ili{te.
Izve{tajot treba da gi soдр`i slednive podatoci:
  - kade i koga se odr`a maskenbalot;
  - koj u-estvuva{e vo nego;
  - kakvi maski podgotvile u-esnicite;
  - koi bea pobednici;
  - kakvi nagradi dobija pobednicite.

ПРОЧИТАЈ ВО ДНЕВНИОТ ПЕЧАТ

- Пронајди и прочитај во дневниот печат каде се одржувале натпревари и други манифестации за одбележување на Денот на шегата – први април.
- Донеси сам заклучок кои весници спаѓаат во ДНЕВЕН ПЕЧАТ.
- Кои дневни весници се читаат во твоето семејство?
- Наброј ги насловите и на другите дневни весници што ги знаеш.
- Направи споредба со твоето списание што го читаш. Колкупати месечно излегува од печат?

U^ESTVUVAJ VO NATPREVAROT ZA NAJDUHOVITA [EGA

- Predlo`ete mu na va{iot u-itel da organizira natprevar vo izvedba (dramatizacija) na najduhovita {ega. Na natprevarot neka se prijavi sekoj koj saka.
[egata mo`e da ja prezentira{ sam, vo dvojka ili grupno.

Народна поговорка:

ЈАЗИКОТ КОСКИ НЕМА, А КОСКИ КРШИ.

ИЗРАЗИ СЕ

- Објасни како ја разбираш оваа народна поговорка. Како може јазикот да крши коски?
- Пронајди и други поговорки со иста порака!

НАВРЕДА

На ритчето имаше две црешни. Едната беше стара и шуплива, нагрдена, осакатена... Имаше само уште две гранки. А недалеку од неа растеше друга црешна, млада, витка... Нејзините раскошни гранки ја правеа уште поубава.

Еднаш чавката ѝ подвикна на младата црешна:

– Еј, убавице! Зарем не ти пречи онаа старица?

– Прашај ме нешто поумно, чавко! – се навреди дрвото.

А старата црешна не рече ништо. Само со горчина се насмевна. Додека пак, ветрот не можеше да се воздржи.

– А ти чавко, дали ја сакаш својата мајка? – ја праша.

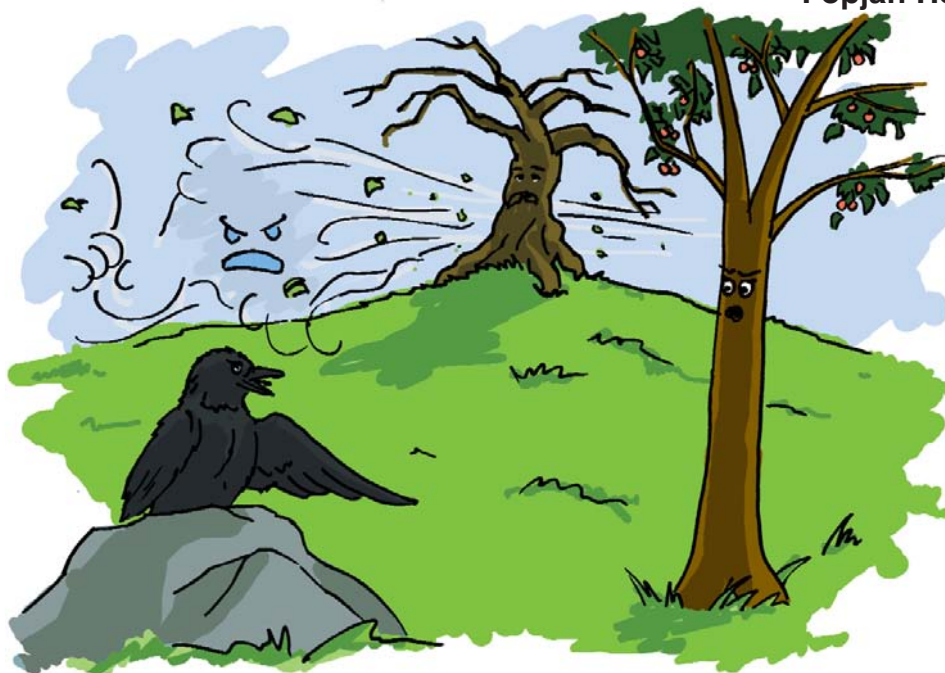
– Па, кој не ја сака родената мајка! – горделива беше чавката.

– Е, затоа треба помалку да дрдориш! И да знаеш дека старата црешна е нејзина мајка. А и таа некогаш беше млада и убава. Пред повеќе години една нејзина семка, токму јас ја истркалав малку понастрана... Ете, од неа изникна младово дрво... – раскажуваше тој.

Чавката се засрами и без збор одлета.

И бидејќи беше обична чавка, никогаш не дозна дека навредата боли повеќе и од рана.

Горјан Петревски

РАЗГОВАРАМЕ ЗА РАСКАЗОТ

- Што те воодушеви во овој расказ?
- Пронајди ја реченицата од која дознаваш дека старата црешна е навредена.
- Од кого чавката засрамено одлетала без збор?
- Објасни како ја разбираш последната реченица.
- Објасни ја пораката на писателот.

ФОРМУЛИРАЈ НАСЛОВИ НА ЦЕЛИНИТЕ

- Читај го расказов тивко, обележи ги со моливче логичките целини и дај им наслов.
- Така ќе го направиш планот на расказот по кого ќе го прераскажеш многу лесно.

ПОСТАВИ ПРАШАЊА

- Постави ѝ две прашања на младата црешна и две прашања на ветрот.

ВЕЖБАМ ИЗРАЗНО ЧИТАЊЕ

- Прочитај го овој расказ пред твоите родители.
- Притоа потруди се речениците да ги прочиташ со правилна интонација.
- Менувај ја и бојата на гласот за да ги имитираш чавката, ветрот и младата црешна.
- **Размисли** за поинаков крај на расказот!

ЗНАЧЕЊЕ НА ЗБОРОВИТЕ

- Разговарај со твоите родители и пронајди го **значењето на следниве зборови:**
  - дрдори –
  - витка –
  - раскошна –

ДОМАШНА ЗАДАЧА

- Прераскажи го расказов во тетратката според планот што го направи.

ЗБОРОВИ СО ИСТО ИЛИ СЛИЧНО ЗНАЧЕЊЕ

СОГЛЕДАЈ И ЗАКЛУЧИ

ОДИ се движи
чекори
брза
доаѓа
трча

КНИГА дневник
учебник
роман
сликовница
речник

- Зборовите од десната колона иако се различни по форма, имаат исто значење како и зборот со кого се поврзани со стрелките. Сите го означуваат поимот ОДЕЊЕ или КНИГА.
- За да постигнеме поголема сликовитост и прецизност во искажувањето често користиме **различни зборови што имаат исто или слично значење.**

ПРИМЕНИ ГО НАУЧЕНОТО

- За секој збор пронајди по еден или повеќе зборови со исто или слично значење и запиши ги во ваква табела:

говори	куќа	улица	весел	обувки	учител	родител
кажува				патики чизми		мајка

- Препиши го следниов текст. Притоа секој збор напишан со сина боја, замени го со збор што има исто или слично значење:

„...На исток **осамнуваше** новото утро. Во цветната градина **трендафилот** жедно го очекуваше плисокот на сончевите зраци. Низ неговите цветови, како бисерни **зрна**, **светкаа** безброј капки роса.

Ама нивниот живот е **кус**. Со **изгревот** на сонцето веднаш **ќе исчезнат**. Нечујно. Без **шум**...“

ЗБОРОВИ СО СПРОТИВНО ЗНАЧЕЊЕ

Цветко е весел.

Каков е Томе?

ЗАКЛУЧИ

Пронајди збор таму каде што недостасува и кажи му го на другарчето до тебе:

ден ↔ **ноќ**

богат ↔

болест ↔ **здравје**

висок ↔ **низок**

добри ↔ **лоши**

грдо ↔

утро ↔

глад ↔ **ситост**

љуби ↔ **мрази**

умна ↔

смел ↔

светло ↔

- Какво значење имаат зборовите што им ги додаде на дадените зборови?

ВЕЖБИ

- Препиши го следниов текст. Притоа секој збор напишан со розова боја замени го со **збор што има спротивно значење**. Така текстот ќе ја добие својата целосна смисла и убавина:
Далеку од нашата **нова** куќа имаше едно **ниско** дрво со **ретка** крошна. На **најниската** гранка секоја пролет две **тажни** птици го обновуваа старото **големо** гнездо. Набргу ќе се чуеше и **грубиот** цвркот на **големите** и **груби** пиленца. Кога ќе потпораснеа и тие нè **растажуваа** со својата **тажна** песна.
- Препиши ги речениците во тетратката. Притоа потруди се во секоја реченица да замениш по еден или два збора со спротивно значење:
  1. Моето летало летна нагоре.
  2. Птиците се вратија од студените краишта.
(Птиците си заминаа во топлите краишта)
  3. Имам многу пријатели.
  4. Денеска имав лош ден.

ПОТСЕТИ СЕ

- Потсети се на некоја песничка што ти ја пееле додека си бил мал, а сега ти му ја пееш на некое детенце. Кажи му ја на твоето другарче од клупата.

ИГРА СО ДЕТЕ

На ќерка ми

Дај ми ги рачињата,
здружи ги прстињата,
нашата игра да си ја почнеме
стара и проста:

Чук, чук!
Кој чука?
Стојанче.
Што бара?
Оганче.
Влези,
земи си.

Мило, ти се смееш како сребро,
ти се смееш како изворче:
тече смеа во браздичка бистра,
по зелени тревки,
пее смешна песна,
скокотлива игра –
за прстињата
за ножињата:

Малото прсте просенце,
а до него – бобенце,
а до него – грозјенце,
а до него – лешниче,
а до него – јаготче,
врапче да го чапне,
шатче да го лапне!

Блаже Конески

РАЗГОВАРАМЕ ЗА ПЕСНАТА

- На кој период од детството те потсети оваа песна?
- На кого му ја посветил песната поетот Блаже Конески?
- На која возраст била неговата ќерка кога ѝ ги пеел овие песнички?
- Кое силно чувство на поетот е изразено во оваа песна?
- Најди ги двете споредби во песната и објасни ги.
- Каков ефект се постигнува со следниве зборови: прстињата, рачињата, Стојанче, оганче, изворче...?

ГО ЗБОГАТУВАМ РЕЧНИКОТ

просенце – просо (од милост)

бобенце – гравче (во источните говори)

- Пронајди ги и запиши ги во тетратката сите зборови со кои се искажува нешто мало или мило.

ЗАБЕЛЕЖИ

- Кои две строфи се **залагалки** кои најверојатно и тебе со нив те заигрувале твоите родители или баби и дедовци.
- **Запиши** во тетратката и ти некоја детска залагалка.

КОЈ Е БЛАЖЕ КОНЕСКИ

- Кажу ми на другарчето што знаеш за поетот. Ако си заборавил, заедно побарајте во првата тема од овој учебник и прочитајте гласно. Повторете што сте научиле.

ЗАДАЧА

- Научи ја песната напамет и рецитирај ја на часот.
- Изберете најдобар рецитатор.

ПОТСЕТИ СЕ И РАСКАЖИ

- Потсети се на едно твое интересно доживување од минатиот Велигден и раскажи му го на другарчето до тебе.

ВЕЛИГДЕН

Велигден, тој раскошен пролетен и празничен ден е незаборавен. Деца со бели плетени кошнички, со цветни гранки од овошките и со црвени јајца ставени на памук во кошничката, за да не се „скершет“. Сите бевме облечени во нешто убаво, во ново плетено џемперче, нови гумени опинчиња. А ако пак ти купиле патики, тоа беше радост голема. Да ти е жал да стапнеш со нив на патот.

Со кошничката со црвени јајца, одевме в црква, да ги пее попот. Еден од тие велигденски денови беше исто така интересен и забавен за нас децата, кога кружевме околу црквата и со свеќи си ги горевме косите на главите. Тоа беа убави празнични денови, на училиште сите бевме изгорени во косите.

Одевме и со по две-три црвени јајца во училишните торби, за да „се кершиме“, како што вели-

ме во Вевчани. Училишниот двор тие денови беше полн со луспи од велигденските јајца во разни бои.

Но, бидејќи секој ден не е Велигден, потоа влегувавме во „нормален колосек“, зашто полека, но сигурно се ближеше летото, а со него и крајот на учебната година.

Наум Попески

РАЗГОВАРАМЕ ЗА РАСКАЗОТ

- Опиши што носеле децата од Вевчани кога оделе в црква на Велигден? Како биле облечени?
- Покрај обичаите во црквата, што уште им било интересно и забавно на децата?
- Како изгледал училишниот двор за време на велигденските празници?
- Пронајди ги и подвлечи ги со моливче двата збора што не се литературни. Напиши ја нивната литературна форма.
- По што ти е познато тебе селото Вевчани?

ДОЗНАЈ И ЗАПИШИ

- Разговарај со твоите родители, баба и дедо за велигденските обичаи во нивниот крај. Она што е ново и интересно за тебе запиши го во тетратката.

ПИСАТЕЛОТ НАУМ ПОПЕСКИ ЗА СЕБЕ

Детството е мојот неисцрпен извор на инспирација. Дел од моето детство опеав во стихозбирката „Детелинка со четири листа“, а еве, сега уште едно навраќање, преку книгава „Спомени во слики“.

Ти, почитуван читателу, меѓу кориците на оваа книга, ќе се сретнеш со моето детство, со спомени кои сликовито зборуваат за тие незаборавни денови од моето детство во Вевчани, во пазувите на планината Јабланица. Секој запис во книгава е приказна за себе, а во сите заедно сум јас, детето вевчанче од педесеттите години на 20 век...

ПРЕПОРАКА ЗА ЧИТАЊЕ

- Побарај ја во твојата библиотека и прочитај ја книгата „Спомени во слики“ од Наум Попески

- Кажи му на другарчето неколку брзозборки што ги знаеш.
Натпреварувајте се кој ќе каже повеќепати една брзозборка без грешка.

ШУШКАЧ ШУШКА - ШУТРЕ ДУШКА

Нешто шушна, се зашушка
штукна кутре да надушка
што ли шушна, кај се мушна
шекна шутре кога слушна.

Шуми шума од шушлање
штука шутре од душкање
ама ништо не надуши
што зашушка да доуши.

Штуро шутре душкањето
ветре ти е шушкањето
батали го, шушкач катил
никој ветрот не го фатил.

Шу-шу, шу-шу, шушкач шушка
ветре шутре да надушка.

Васил Пујоски

ЗНАЧЕЊЕ НА ЗБОРОВИТЕ

штукна – збесна

шутре и **штуро** – празноглаво, глупаво (од шут – без рогови)

шушлање – шушкање

да доуши – да сфати, да разбере

батали го – запостави го, напушти го

катил – многу лош

- Кои од овие зборови првпат ги сретнуваш?

РАЗГОВАРАМЕ ЗА ПЕСНАТА

- Објасни што те развесели во оваа песна.
- Која согласка е најзастапена во песната?
- Што постигнал со тоа поетот?
- Кој е шушкачот, а кој душкачот?

- На кои народни кратки умотворби те потсети оваа песна? Што му кажа на другарчето пред почетокот на часот?

ЗАДАЧИ

- Нацртај ваква табела во твојата тетратка и извлечи ги сите именки и глаголи кои во себе ја содржат согласката **ш**

Именки со ш	Глаголи со ш

- Допиши уште по пет именки и глаголи што ќе ги измислиш во кои ќе се повторува некој глас по твој избор (согласка или самогласка).
- Обиди се и ти да составиш брзозборка од една реченица. Кажи му ја на другарчето и натерај го да ја каже трипати едноподруго без грешка.

ОРГАНИЗИРАЈТЕ СЕ ЗА ИГРА

- Секој нека научи напамет една строфа од песната. Организирајте натпревар во рецитирање без грешка.

ТИ ПРЕПОРАЧУВАМЕ ЗА ЧИТАЊЕ

- Побарај во училишната или градската библиотека книга со брзозборки од македонски автор. Научи неколку напамет и користи ги во играта со твоите другарчиња.

СЕТИ СЕ

- Со кои особини најчесто е закитена лисицата?
- Раскажи некоја поинтересна басна за неа.

ЛИСИЦАТА, ЕЖОТ И КРТОТ

Ежот и кртот се заортачиле некогаш, за да работат селска работа.

– Е, бре крту, – му рекол ешко – сега што да фатиме работа?

– Ами што ќе фатиме, бре ешко, – му одговорил кртот – како прво ќе нè чека да го изораме полето. Еве јас ќе изорам, а пак ти да посееш.

– Многу арно – рекол ешко – ти изорај, а јас ќе посеам.

Се запрегнал кртот и изорал едно место, за кеф го беше сторил. Фатил ешко и беше го посеал изораното место. Потоа го беше израмнил со трњето со кои бил испозакачен, тркалајќи се по посеаното место. Беше се сторил еден берикет, страшна работа! Го ожнале и го овршиле. Зеле едно кутле да си ја делат пченицата. Арно ама уште со прво беа се закарале, чунки ешко сакал кутлето да е понагнетено, бидејќи тој повеќе се мачел кога го влачел местото! И кртот сакал да е кутлето понагнетено, чунки тој во орањето си ги искршил ноктите. Така велејќи не можеле да се погодат, ќе се испотепале: перче за перче се беа фатиле. Немало никој да помине да ги кутрулиса. За пакост, ете ја кума лиса кај врвела и без да ја повикаат беше се вратила да види што е таа гурултија.

– Море, што се карате, бре ешко и ти кртуле? Што имате да делите, та што толку се карате? – им рекла кума лиса.

Откако ги праша кума лиса, беше си го кажале алот пред неа како пред некој праведен судија и беа ја помолиле, таа, како што е право, да им ја дели пченицата, само да не се караат.

– Е ти, ешко мешко, и ти, кртуле мртуле, вие имате девет кила и кутле и сламата за делење, еве право како се дели: тебе, еже меже, на ти ја сламава да си лежиш; тебе, кртуле мртуле, пченица едно кутле – толку доста ти е за цело зимовиште. А за лисица мисица ќе бидат деветте кила пченица, за да си ги однесам на воденица. Еве вака бидува за вас правина, права како јаже в торба, за да се прикажува, – им рекла лиса и ја ограбила од кртулето и ешка печалената стока.

Македонска народна приказна

ЗБОР ПО ЗБОР - РЕЧНИК

- Во приказната ќе сретнеш многу зборови од народниот јазик од кои некои ретко се користат. Запиши ги во твојата тетратка.
- Можете да направите одделенски речник во кој ќе ги запишувате сите нови зборови на кои ќе најдете.

се заортачиле – се здружиле
ќеф – желба, мерак
берикет – род од нивите
кутле – стара мерка за мерење жито
чунки – зашто

перче – прамен коса
куртулиса – се спаси
пакост – штета, беља
ѓурултија – кавга, расправија
алот – маката

РАЗГОВАРАМЕ ЗА ПРИКАЗНАТА

- На каков јазик е напишана оваа македонска народна приказна?
- Зошто се скарале ежот и кртот?
- Како пресудила лисицата? Зошто не се сложуваш со нејзината пресуда?
- Објасни ја мислата на лисицата: „Еве вака бидува за вас правина, права како јаже в торба, за да се прикажува“.

ПОВРЗИ

- Кои народни поговорки одговараат на содржината?
Криво седи, право суди.
Ако не си богат, биди работлив.
Двајца се караат, третиот користи.
Гладна мечка оро не игра.

РАЗМИСЛИ - ПОТРУДИ СЕ

- Со техниката коцка обидете се со твоео другарче од клупата да ја претставите лисицата од оваа приказна и од басните во кои сте ја сретнале.

	ОПИШИ (бои, форми, величини)	
	СПОРЕДИ (на што е слична)	
ПРИМЕНИ (кој дел од неа се користи и за што)	АСОЦИРАЈ (на што те наведува да размислуваш)	АРГУМЕНТИРАЈ (за или против)
	АНАЛИЗИРАЈ (од што е составена)	

- Направете ваква коцка на лист и пополнете ја. Вашите коцки закачете ги на таблата и разговарајте за вашето мислење.

ПРЕТХОДНА ПОДГОТОВКА

- Пронајди неколку нови гатанки и научи ги. Научи и неколку брзозборки.
- Замоли ги повозрасните да ти кажат неколку интересни поговорки.

ЗАБАВНА ТРАДИЦИЈА

ГАТАНКИ

Три месеци е празно,
а девет полно.

(у.....е)

На две стебла вити,
тенки, израснале
пет гранки.

(р... и п....)

Секогаш седи в куќа,
а пак е влажен.

(п....в)

БРЗОЗБОРКИ

Бел петел, бела пепел преташе.
Наш расол, лош расол.
Лош кантар катран мереше.
Мара мала, Мара голема
Петре плетит плот, да помини
поп.

ПОГОВОРКИ

Долга коса – краток ум.
Водата и огнот пријатели не
стануваат.
Честа е поскапа од парата.
Мрзата е краста.
Арен збор – златен клуч.

ДОСЕТИ СЕ И ПОБЕДИ

- Организирајте неколку игри низ кои ќе покажете колку сте научиле од нашата богата народна ризница. Натпреварувајте се и забавувајте се:

- Секој нека напише по една гатанка и нека ѝ ја даде на учителката. Таа ќе ги одбере најинтересните и ќе ви ги поставува како прашање. Нека одговара кој прв ќе се досети и ќе крене рака. Поставете ѝ и вие една гатанка на учителката.

- Одбери си една од дадените брзозборки или онаа што си ја научил. Секој треба да ја изговори брзо и без грешка трипати еднопосредно. Тој што ќе згреши отпаѓа од играта. Кругот се повторува додека остане само еден – победникот.

- Наредете се во круг. Еден ученик ќе ја почне поговорката и ќе му го фрли топчето на другарчето кое треба да ја доврши. Ако ја доврши – тоа почнува нова поговорка и подава на друг. Тој што не знае да ја доврши поговорката излегува од играта.

ПОВТОРУВАМ И СЕ ПРОВЕРУВАМ

ЗБОРОВИ СО ИСТО ИЛИ СЛИЧНО ЗНАЧЕЊЕ

За да не повторувам исти зборови, а за да постигнам поголема сликовитост и прецизност во искажувањето умеам да користам други зборови кои имаат исто или слично значење.

1. Во мојата тетратка ќе напишам по неколку зборови со исто или со слично значење за зборовите: радост, кревет, покривка, таблетка, чевли.

ЗБОРОВИ СО СПРОТИВНО ЗНАЧЕЊЕ

Научив кои зборови имаат спротивно значење и затоа можам брзо да се досетам да ги кажам зборовите кои имаат спротивно значење од посочените:

далеку – ____; густо – ____; нежен – ____; напред – ____; ниско – ____;
весел – ____; насмеан – ____; награда – ____; широко – ____.

1. Во тетратката ќе ги препишам речениците и во нив ќе заменам по еден или два збора со зборови со спротивно значење:

Малечката Мила има ретка коса.

Немам снимено тажни песни.

Следниве одговори ќе ги кажам усно:

1. Одговорот на гатанката **Долга Неда сенка нема** е:

а) брод

б) манекенка

в) река

2. Следниве зборови од народниот јазик ќе ги заменам со зборови од стандардниот јазик: кеф – ____, пакост – ____, комшика – ____, муабет – ____.

3. Поетот **Блаже Конески** во песната „**Игра со дете**“ што ѝ ја посветил на својата ќерка, искористил две народни творби посветени на децата што се викаат:

а) брзозборки;

б) залагалки;

в) броеници.

4. Која песна во оваа тема поетот ја напишал по примерот на народните брзозборки?

а) **Птици**

б) **Шушкач шушка штуре душка**

в) **Игра со дете**

ВРЕДНА ЛЕКЦИЈА

Многу одамна, селаните кои сееле компири, ги изедувале поголемите, а за садење ги оставале помалите компири. Го правеле тоа со години, но забележале дека секоја година компирчињата станувале сè помали, додека не станале мали како жирчиња! Тогаш сфатиле дека е подобро да ги јадат поситните, а за садење да ги чуваат поголемите компири. Само така природата им обезбедувала добра берба секоја година.

ШТО НАЈВАЖНО НАУЧИВ ОД ОВАА ЛЕКЦИЈА

- Зошто на селаните секоја година им се раѓале сè помали и помали компири?
- Што сфатиле на крајот селаните?
- Каква била бербата наредните години?
- **Запиши добро во тетратката што научи ти од оваа куса, но многу поучна приказна.**

СЕ ЗАМИСЛУВАМ

- Објасни како ја разбираш поговорката **ШТО ЌЕ СИ ПОСЕЕШ ТОА ЌЕ ТИ НИКНЕ.**
- **Што сееш ти во животот?**
- Како се однесуваш со блиските во семејството, со другарите, со луѓето кои ги познаваш и тие што не ги познаваш?
- Како се однесуваш кон природата, а како кон учењето?

- Кога ти извикуваш „охо–хо“, какво чувство изразуваш?

ЖИТЕЛИТЕ НА ОХОХО

На Охохо, најбогатиот остров на измислената планета Икс, луѓето имале сè. Таму можело да се пронајде и она што не можат да го измислат и најмудрите, најлукавите и најалчните.

И бидејќи имало сè и бидејќи престанале да размислуваат за утрешниот ден, на задоволните Охохонци им станало многу здодевно, па почнале да се караат. А што друго да правиш кога не мораш ни да учиш, ни да работиш, а ни да се грижиш за нешто?

Па, ништо. Ќе носиш вода во решето или ќе бараш влакно во кокошкино јајце.

И така, еден ден, браќата Измен и браќата Чизмен од островот Охохо, ем се скарале, ем се степале. А што да се прави со луѓе кои ги вознемируваат оние што не се како нив, а го попречуваат и јавниот ред и мир? Ништо друго, освен да се протераат од островот Охохо.

И браќата Измен и браќата Чизмен биле протерани на островот Ех, најсиромашниот остров на планетата Икс. Казната што им ја изрекол градскиот суд, ја измислил познатиот мудрец Косо Белобрад.

– Па, нека го сменат малку воздухот, – рекол мудрецот Белобрад, – белки тоа ќе им го придотера паметот.

А на островот Ех нема шега. Да не се најдеш таму. Сè е суво, пусто. Ќе јадеш само сува риба испечена на жешкото сонце и ќе гледаш во небото дали ќе заврне за да се напиеш вода како човек. Инаку не ти преостанува друго освен да цедиш сок од бодликавите кактуси.

– Ех, – рекле браќата Измен по три дена на островот – нека ни се исушат јазиците кои знаеја да ломотат и да прават нереди, само да се вратиме на нашиот убав остров Охохо!

– Ех, – рекле и браќата Чизмен – и нам јазикот да ни се исуши и слуги да ви бидеме додека сме живи, само да се вратиме на островот Охохо.

Но браќата Измен и браќата Чизмен не се вратиле по три дена. Не се вратиле ни по три месеци. Се вратиле дури по три години кога станале кожа и коска, а брадите им се спуштиле дури до колената.

Жителите на Охохо не можеле да ги препознаат. Помислиле дека тие се од планетата Земја, за која учеле дека луѓето таму не знаат друго освен да се караат и да се тепаат. И веднаш ќе побегнеле од нив. Но мудрецот Косо Белобрад им ја раскажал приказната за нивното страдање на пустиот остров Ех и чесните Охохонци се смириле.

– Така е, – признале браќата Измен и браќата Чизмен – тоа сме ние измамниците и поранешни неранимајковци, Изменовци и Чизменовци, кои пред три години го загрозија редот и мирот.

Откако увиделе колку се поаметни и помирни браќата Измен и браќата Чизмен, сите жители од островот Охохо се собрале пред судот. Се собрале и викале во хор:

– И ние сакаме да нè прогоните на островот Ех!

– Што да правиме? – прашал главниот судија. – Доколку не им ја исполниме желбата, како што навалиле, овие ќе не скалпираат!

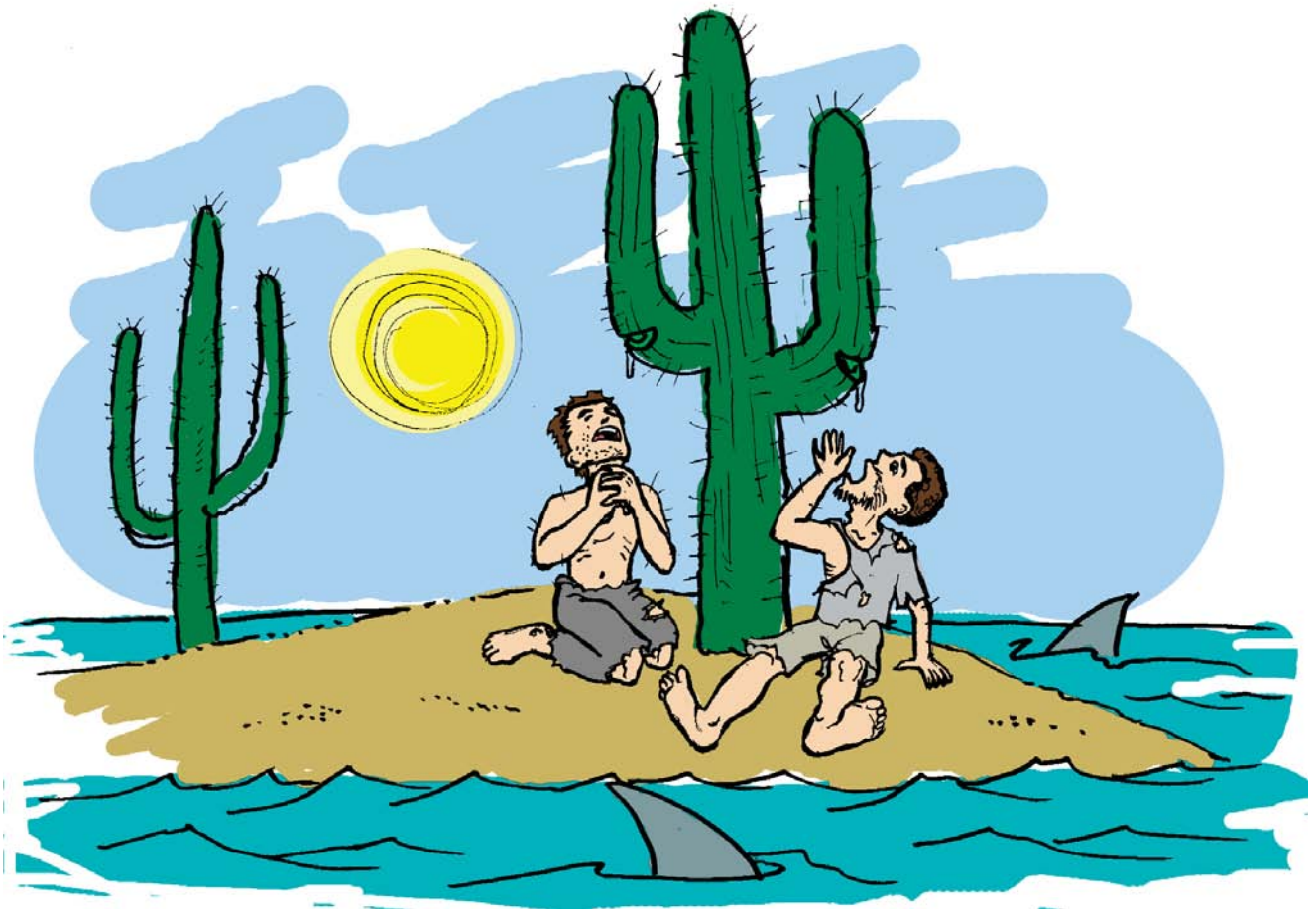
А мудриот Косо Белобрадиот одговорил:

– Се разбира дека мораме да ги казиме. Задоволството толку ги заслепило, што почнале да стануваат лоши. А слепи ќе бидат сè додека не им допуштиме да ги увидат богатствата и добрините на островот Охохо.

– Како може да не ги гледаат добрините, убавините и богатствата на островот Охохо кога живеат овде? – се зачудил судијата.

– Не ги гледаат, – објаснил мудреџот Белобрад – за да можат да ги видат треба да ги оддалечиме од Охохо. Убавините на Охохо најубаво се гледаат од неубавините на островот Ех.

Ристо Давчевски

РАЗГОВАРАМЕ ЗА НЕОБИЧНОТО ВО РАСКАЗОТ

- Што ти беше необично во овој расказ?
- На која планета се наоѓаат островите Охохо и Ех? Си чул ли досега за неа?
- Како живееле жителите на островот Охохо?
- Зошто биле протерани на островот Ех браќата Измен и браќата Чизмен?
- Каква промена настанала кај нив по тригодишниот престој на островот Ех каде што владееле сушата и гладот?
- Какви биле жителите на Земјата според она што го учеле на планетата Икс?

ЈА ОТКРИВАМ ПОРАКАТА НА РАСКАЗОТ

- Поврзи го овој расказ со реалноста и откриј ја неговата порака. Нека ти помогнат последните две реченици. Разговарајте на часот, изберете најдобра формулација за неа и запишете ја на табла, а ти во твојата тетратка.

ОДБЕРИ СИ ЗАДАЧА И СОЗДАВАЈ

- **Запиши** ги во тетратката сите необични имиња што ги сретна во расказот. Покрај нив измисли и запиши необични имиња на уште пет планети, градови, земји или острови, а до нив изведи ги имињата на нивните жители. (Охохо – Охохонци)
- **Напиши им писмо** на Охохонците на планетата Икс и објасни им дека жителите на Земјата не се караат и тепаат меѓу себе, туку дека тие учат и работат вредно, се почитуваат и се помагаат меѓу себе. Не заборавај да ги поканиш да ти дојдат на гости за да се уверат во тоа...
- **Напиши состав** со наслов „Ја чувам мојата планета Земја“. Поврзи го со пораката од расказот.

ПРАВОПИСНИ ЗНАЦИ НАВОДНИЦИ

ПРАВИЛНО УПОТРЕБУВАЈ ГИ НАВОДНИЦИТЕ:

1. Кај наслови на книги, списанија, весници: Ја купив книгата „Готварски сказни“ од Славка Манева. Брат ми го чита списанието „Наш свет“.

2. Кај имиња на емисии, филмови, театарски претстави, манифестации: Ќе пеам на „Златното славејче“. Мајка ми вечер ќе ја гледа операта „Травијата“. Многу ми е интересна емисијата „Ај ти замижи“.

3. Кај имиња на улици, хотели, фирми, претпријатија: Хотелот „Александар палас“ е секогаш полн со гости. На Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ се изучуваат многу јазици. Улицата „Партизански одреди“ е многу широка.

4. Кога се наведуваат туѓи мисли и зборови: Дедо секогаш ни велеше: „Кој не слуша мајка, многу ќе страда во животот!“

СРАБОТИ САМОСТОЈНО И ПРОВЕРИ СЕ

- Препиши ги следниве реченици во твојата тетратка и стави ги наводниците каде што мислиш дека треба:
  1. Штотуку ја дочитав книгата Сказни за Возовија од Глигор Поповски.
  2. Глигор Поповски е добитник и на наградата Курирче.
  3. Мојот другар живее на улица Гоце Делчев.
  4. Дедо го чита весникот Дневник, тато Утрински весник, а јас моето омилено списание Развигор.
  5. Баба ми не пропушта ни една емисија Добро утро, Македонијо. А мене ми е омилена училишната програма Свон.
- Разменете си ги тетратките со другарчето и откријте си ги евентуалните грешки и исправете ги.

РАЗМИСЛИ И ПОДРЕДИ

- Подреди ги глаголите кои ги означуваат сите дејства со кои се добива лебот – од почетната до завршната фаза: се сее, се меси, се ора, се жнее, се пече, зрее, се вее, се меле.

ЗОШТО Е СЛАДОК ЛЕБОТ

Лебот е сладок
од топлите бразди на орачите.
Лебот е сладок
од тврдите дланки на сејачите.

Лебот е сладок
од срцата на житните зрна,
од топлите капки што врнат
по зелените жита,
ко море што се нишаат.

Лебот е сладок и кога
со ладна голтка в грло
жетварот жедно ќе рече:
– Жега е, лебот се пече.

Лебот е сладок
и од бессоните ноќи,
на пекарите
што не знаат за почин.

За секоја работа тешка
со право се вели и збори:
– Ова е тежок леб,
леб со девет кори!

Размисли зошто за некој
ти рекле или се слуша:
– Дobar е како леб.
Тој има добра душа.

Лебот е труд и радост.
Затоа е лебот сладок!

Од сабота до сабота,
за лебот сите работат.

Васил Мукаетов

РАЗГОВАРАМЕ ЗА ПЕСНАТА

- Одговори му на поетот со една реченица: Зошто е сладок лебот?
- Кој стих од песната можеш да го наведеш како одговор на ова прашање?
- Во првите четири строфи е опишан макотрпниот процес на производство на леб. Објасни го процесот и спореди дали точно си ги подредил глаголите на почетокот на часот! Кои фази од процесот на производство на лебот не се спомнати во песната?
- Одговори на поетовото прашање: Зошто за некого се вели **добар е како леб**?
- Откриј ги двете споредби во песната и објасни ги.

СОЗДАВАЈ

- Напиши состав со наслов „Кога мама меси леб“ (пита, кифли, колачиња...)
- **На часот по ликовно** нацртај ја поетската слика која ти остави најсилен впечаток.

НАРОДОТ РЕКОЛ - ЈАС ПОВРЗУВАМ

ЛЕБОТ Е ПОБЛАГ КОГА Е ЗАРАБОТЕН
АКО СЕ СКРШИ ЛЕБОТ, ЛЕСНО НЕ СЕ ЛЕПИ.
ЛЕБ НЕМА, МАНЏА САКА.
ЛЕБОТ САКА ПОТЕН ГРБ.
ЛЕЖИ, ЛЕБУ, ДА ТЕ ЈАДАМ!
ЛЕБ БЕЗ КВАС НЕ БИДУВА.

- Дискутирајте со другарчето за народните изреки за лебот и потруди се секоја да ја поврзеш со ситуации од секојдневниот живот.

- Која народна изрека ќе ја одбереш како заклучок од содржината на песната?

ISKA@I SE

- Koj posakuva da ima brat ili sestra?
- Ste im ka`ale li na roditelite za va{ata `elba? [to vi odgovorile?

ZA EDEN DIME I NEGOVATA @ELBA

Dime znae da -ita i pi{uva. No, najmnogu saka da crta. Site mu velat deka koga }e porasne }e bide slaven slikar. Vo posledno vreme najmnogu crta {trkovi koi nosat bebiwa vo klunovite. Nacrtal celo nebo na-i-kano so {trkovi. Se -udi u-itelkata, se -udat i negovite roditeli. Ama, nikoj ni{to ne go pra{uva, site mol-at. Dime e uporen, ne se otka`uva lesno od namerata da im ka`e na site {to i kako naumil.

Zav-era, na yidot vo detskata soba, so crvena kreda nacrtal golem {trk so golem klun na koj visi bebe zavitkano vo peleni. Koga vleze majka mu i koga vide...

- Ne, so ova dete nikoj ne mo`e da izleze na kraj. Odi da vidi{ {to napravil sin ti vo detskata - vika{e majka mu i gleda{e kon tatko mu.

Dime mol-e{e.

Vo detskata vleze i tatko mu. Prvin se fati za glava, a potoa go fati za raka Dimeta i go odnese vo dnevnata soba. Go sedna na trosedot...

- Ka`uvaj! - mu podvikna tatko mu.

- Sakam sestri-e! - mu vrati naluteno Dime.

Site mol-ea. Bidej}i mol-enjeto e malku neprijatna rabota, tatkoto se svrte kon majkata i i podvikna:

- Svari kafe!

Dime ne pie kafe, no znae{e deka ne{to }e se slu-i i deka negovata `elba, tie {to treba ja razbraa.

[to se slu-i potoa?! Ajde da se dogovorime vaka: Jas bo`em ne znam {to se slu-i, a vie znaete, neli?!

Ako e taka, po-nete so pi{uvanje...

Vlado Dimovski

DA RAZGOVARAME

- Na koj na-in Dime im pora-al na roditelite deka saka sestri-ka?
- [to misli{: zo{to Dime ne razgovaral za negovata `elba direktno so roditelite?
- Kako bi postapil ti da si na mestoto na Dime?

ZNAE[LI?

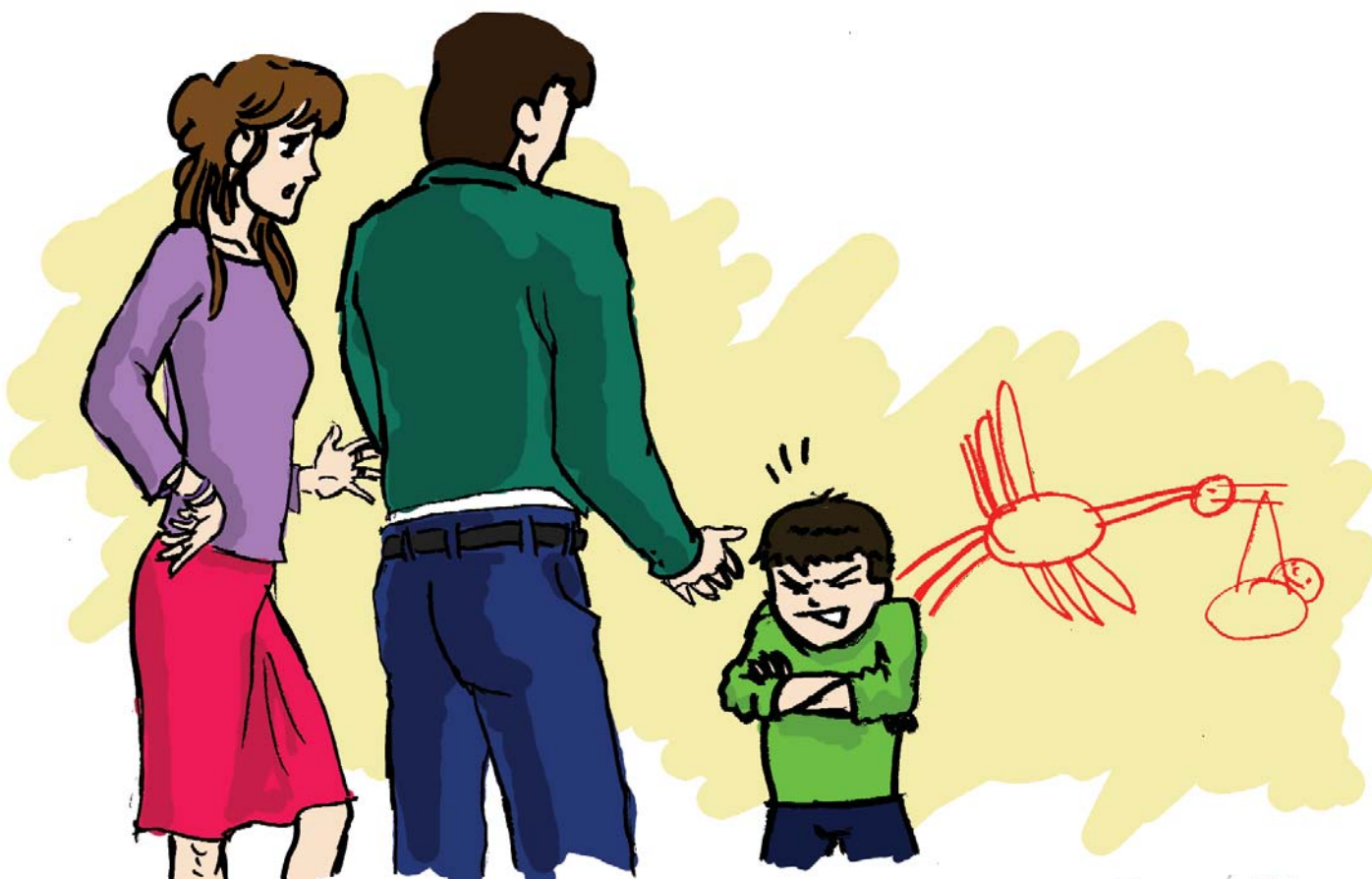
- [to misli{ - nosat li {trkovite bebinja?
- Koj te donel tebe na ovoj svet: {trkot na Dime ili majka ti?
- Objasni so svoi zborovi kako si nastanal.

DOVR[I GO RASKAZOT

- Raskazot ima voveden i glaven del, no nema zavr{en del.
- Raska`i go raskazot, a potoa dovr{i go. Sigurno ima{ mnogu idei. Napi{i gi.

IZRAZI SE SO CRTE@

- Na -asot po Likovno obrazovanie nacrtaj go tvoeto semejstvo. Tie {to sakaat da imaat brat-e ili sestri-e neka gi nacrtaat.
- Podarete im go crte`ot na roditelite. Taka }e im ja iska`ete va{ata`elba.

ПО ПРЕТХОДНО ДОЖИВУВАЊЕ

- Опиши го патувањето со воз што го организиравте со вашите учители.

ЖЕЛЕЗНИЧАР

Од сè срце жедно чекав
и одамна сакав, пекав,
железничар јас да бидам,
сите места да ги видам.

Машината да ја терам,
сите луѓе да ги зберам.
Да го носам кој кај сака,
да не трга никој мака.

Сегде така трака-трика
патниците да ги викам,
да си дојдат, да се качат,
нема зошто да се мачат.

Боро Ситниковски

РАЗГОВАРАМЕ ЗА ПЕСНАТА

- Што научи од песната за работата на железничарот?
- Од кои стихови заклучуваш дека железничарот си ја сака својата професија?
- Пронајди ги римуваните зборови и кажи како се распоредени во стиховите.
- Што би сакал ти да бидеш? Зошто тоа го сакаш? Кои други занимања ги познаваш?

ОБИДИ СЕ

- Во прозорецот нацртај се како се гледаш себе си сега и како се замислуваш по дваесет години. Работи во твојата тетратка.

сега	по дваесет години

- Разгледајте ги вашите прозорци и објаснете што сте нацртале.

ЗАДАЧИ

- Додај ѝ на песната уште два стиха. Нека бидат римувани зборовите: одат – водат или пее – се смее.
- Опиши ја професијата на твојата мајка или татко.

АЈ, ПОГОДИ СЕГА...

И сонце кога грее,
И по ветер и по бури,
По железни, сјајни шини
Коњ челичен смело јури.
(. . .)

А СЕГА...?

Возови, возови – од сите страни!
И многу патници на перонот збрани.
Едни доаѓаат – други поаѓаат.
Од утро до мрак –
тука има голема мешаница!
Тоа е (Ж . . . . . с . . . . .)

- Опиши како изгледа една ваша роденденска прослава.
- Прочитај му на другарчето што си напишал.

РОДЕНДЕНСКИ ВОЗДИШКИ

Пополека и нежно. Тортата мора да се опише парче по парче. На тој начин и таа трае подолго. А како што е познато, обични торти – нема. Има само невозможно убави и уште поневозможно големи. Овие вториве се толку големи што кога треба да се сечат, сечачот влегува во лифт, се вози до најгорниот кат од таа куќа, таму му даваат специјален падобран и уште посспецијален нож за сечење торти.

Спуштајќи се нежно како снегулка покрај тортата, тој со ножот цап–ца–рап... ја сече на парчиња.

Таа дури тогаш станува раскошна. Обоена е со виножито, слатка е со слаткоста на сите слатки во светот, а од секое парче веднаш штом ќе биде исечкано, излегуваат едни такви... тортини раце, се подаваат кон јадачот, а се слушаат и едни вакви зборови: изеди ме, те молам лапни ме, те преколнувам твоја сум, само твоја и на никој друг.

Уаау!!!

Е сега, внимание. Кога таа торта ќе почнела да им се дели на гостите, постоела опасност да дојде до различни воздишки од типот:

–Уф, кај најде моето парче да биде најтенко!..

– Леле, ама е просирно... низ него можам да ја видам целата торта...

– Ова?! Го нејќам, си сакам друго.

– ОВА ЗА МЕНЕ?! Ама, ајде не шегувајте се! Па ова ни за во забот не е...

Таквите воздишки не се баш најпријатни, особено кога е во прашање роденден. Тогаш настапува господин Собирачот На Воздишки, кој има таинствена задача да ги впие во себе непријатните воздишки, а од себе да испушти други, поубави. Воздишки собрани на убави места и во згодно време, таму каде што луѓето и без да сакаат почнуваат најблагопријатно да воздивнуваат.

Тоа се таканаречени супер родендени, а нив ги има безброј.

Ванчо Полазаревски

ОТКРИЈ ГО НЕОБИЧНОТО

- Што те насмеа најмногу во овој расказ? Објасни зошто.
- Пронајди ги необичните и чудни појави кои, веруваме, дека најмногу те насмеаја.
- Како си го замислуваш господин Собирачот На Воздишки? Измисли му друго име.
- Во кои видови раскази ќе го вброиш овој расказ? Подвлечи го со моливче соодветниот вид: патриотски, необичен, хумористичен, реалистичен, фантастичен.
- Зошто не ти се смешни и необични четирите воздишки на децата? Присети се и ти колкупати си ги употребил.

СОЗДАВАЈ ПО ТВОЈ ИЗБОР

- **Нацртај** ја најинтересната слика од овој расказ.
- **Прераскажи** го писмено расказот. За да ти биде полесно, прво направи план на расказот.
- **Напиши состав** во кого ќе опишеш еден супер роденден. На тој роденден треба да се испуштаат најблагопријатните воздишки. Од што ќе бидат предизвикани таквите воздишки, ти треба да ја пронајдеш и опишеш причината. Не заборавај да го повикаш на помош господинот Создавач На Воодушеувачки Воздишки.
- **Опиши** ја тортата што најмногу ја сакаш. Започни од надворешниот изглед, па продолжи со состојките од кои е направена и заврши со вкусовите на тие состојки.

ДОСЕТИ СЕ

- Во кои видови приказни ги сретнуваш самовилите како измислени ликови?
- Какви самовили си сретнал во нив: добри или лоши?
- Разменете го мислењето со другарчето.

ВОДНАТА САМОВИЛА

Си живееја братче и сестриче. Еден ден, играјќи си крај бунарот, се случи двете да паднат во него. Во бунарот живееше водна самовила, која им рече:

– Сега ми паднавте в раце! Мои сте! Ќе ми ги работите најтешките работи! – па ги поведе со себе.

На девојчето му нареди да преде нерасчепкан лен, а мораше и катаден да носи вода во едно дупено ведро, додека момчето мораше да сече дрва со тапа секира. За јадење добиваа само по некоја сува корка леб. Најпосле, децата го загубија трпението, па кога една недела самовилата отиде в црква, тие побегнаа.

Кога заврши службата в црква, самовилата се врати дома. Таа веднаш забележа дека птичките одлетале, па со големи скокови се загна по нив.

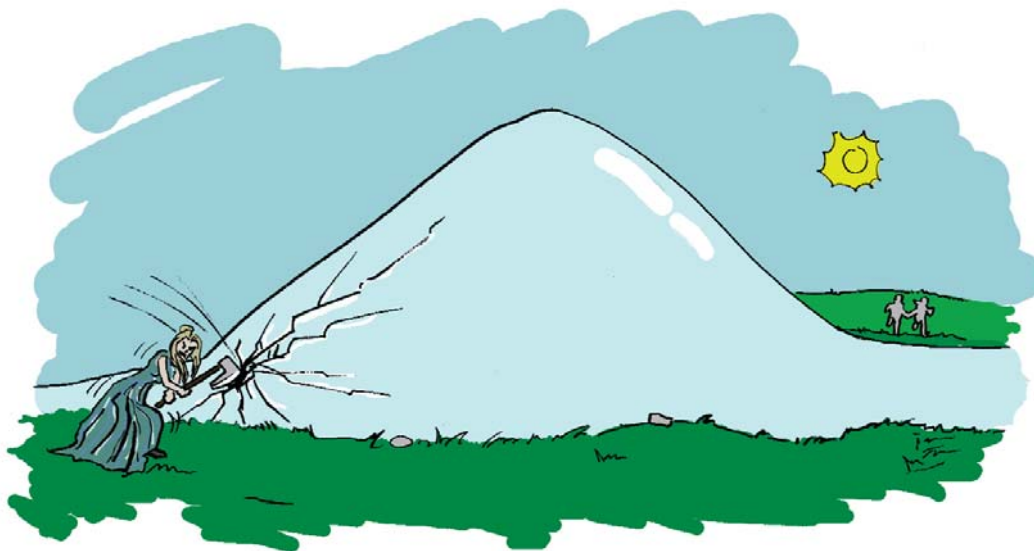
Меѓутоа, децата ја забележаа уште оддалеку, па девојчето фрли зад себе една четка што се претвори во огромна фрча голема колку рид, со илјадници трње место влакна, та самовилата мораше да се качува преку неа со голема мака. Сепак, таа успеа да ја помине оваа голема пречка. Кога го видоа тоа децата, момчето фрли зад себе чешел, кој се претвори во огромно грибло колку рид, со илјадници запци. Со голема мака самовилата некако успеа да се протне низ запците, па ја совлада и оваа пречка.

Тогаш зад себе девојчето фрли огледало што се претвори во стаклен рид. Ридот беше толку мазен што самовилата не можеше никако да го премине, па помисли:

„Да се вратам дома и да ја земам секирата, па да го преполовам стакле-ниот рид“.

Меѓутоа, додека таа се врати и додека го расече ридот на две, децата веќе беа многу далеку, па на самовилата не ѝ остана ништо друго освен да се врати во својот бунар.

Браќата Грим

РАЗГОВАРАМЕ ЗА БАЈКАТА

- Зошто на крајот на бајката почувствува радост и задоволство?
- Како се случило братчето и сестричето да се најдат кај самовилата?
- Како се однесувала самовилата со нив?
- Објасни на кој начин децата успеале да се спасат од лошата самовила. Која пречка не успеала да ја совлада?
- Наброј ги фантастичните елементи во бајката.

ИЗВЛЕЧИ ПОУКА ОД БАЈКАТА

- Зошто самовилата постапувала сурово кон децата? Кои луѓе се претставени преку неа?
- А кои преку децата? Покрај невиноста, што е тоа што им помогнало да се спасат? Која нивна особина?

ГО ОТКРИВАМ ЗНАЧЕЊЕТО НА ЗБОРОВИТЕ

- катаден – секој ден
- ведро – сад за носење вода
- фрча – голема четка со остри и цврсти влакна;

СОЗДАВАЈ

- Направи измена на бајката. Самовилата нека биде добра и нека им помогне на децата.
- Прочитај им на твоите родители што си напишал и слушни го нивното мислење.

ЗНАЕШ ЛИ?

- Што значи твоео име? Ти се допаѓа ли?
- Од кого си го добил името?

ИМИЊА

Ако си Драган –
на сите биди им драг.
Ако се викаш Благој,
како мед биди благ.

Ако си Цвета –
треба да личиш на цвет.
Ако се викаш Петко,
петки реди со ред.

Ако си Тихо –
тих биди како сон.
Ако се викаш Свонко,
разлевај смев како свон.

Ако си Искра –
заискри како пламен.
Ако се викаш Здравко,
биди здрав како пламен.

Ако си Вера,
Снежана, Ленче,
ако си Борче,
Гордана, Менче,
Ако си дете –
мил мајски цвет,
биди ми живо,
биди ми здраво,
биди ми украс
на овој свет!

Глигор Поповски

РАЗГОВАРАМЕ ЗА ЗНАЧЕЊЕТО НА ИМИЊАТА

- Според името поетот на секое дете му испраќа по една пожелба. Пронајди ги и прочитај ги гласно.
- Која од тие пожелби ти се допаѓа најмногу и зошто?
- Што мислиш ти: може ли името да влијае на карактерот на детето? Образложи го својот став со примери од имињата на твоите другарчиња.
- Без разлика на името, што му посакува поетот на секое дете? Пронајди во последната строфа и прочитај наглас?

ВООЧИ

- Кои имиња ќе им ги дадеш на децата од илустрацијата?
- Прочитај ја песната неколкупати. Размисли што значат останатите имиња.
- Колку строфи има во песната? По колку стихови има во нив?
- Прочитајте ги римите. Смисли со кои зборови ќе ја збогатиш секоја рима. Запиши ги во твојата тетратка вака:
драг – благ – праг

ТВОРИ

- Обиди се да напишеш песна за твоето име. За да биде интересна користи римувани зборови. Прочитај ја пред другарчињата.
- Најинтересните песни препишете ги на лист и закачете ги во вашето литературно катче на училничкото пано.

ЈАЗИЧНА ВЕЖБА

- Кои сопствени именки ги сретна во песната?
- Пронајди ги придавките што ги објаснуваат имињата и желбите на поетот?
- Потцртај ги споредбите и прочитај ги. Пронајди споредби за Драган, Цвета, Петко, Верче, Снеже, Ленче, Борче, Гордана и Менче.

КОЈ ЌЕ ГО ЧУВА УЧИЛИШТЕТО

Дојде крајот на учебната година. Сите се весели.

– Јас ќе одам на езеро! – се пофали Златка.

А јас го сакам морето! – рече Стефан.

Мене ќе ми биде убаво – в село, кај баба ми – се јави Марко. – Таму има ливади и река.

А планината зарем не е убава? – се вмеша Марија. – Јас ќе летувам на планина.

Чичко Трифун ги слушаше децата и се смешкаше. Тој е „домаќин“ во училиштето и се грижи да има ред. Многу работи одат преку него и сите го сакаат и почитуваат.

А ти, чичко Трифун? – праша некое од децата. – Каде ќе летуваш?

Каде...? – се подзамисли тој. – Јас ќе останам овде. Училиштето треба да се вароса. Кога ќе се вратите наесен да ви биде чисто.

Така? – се погледнаа децата.

А кој ќе го чува преку летово? Старите пријатели не се оставаат туку-така, зар не?

Децата се подзамислија. Беа и весели и тажни. Весели – затоа што ќе има кој да го чува училиштето и преку лето. Но, многу потажни – затоа што чичко Трифун не ќе може да појде на летување.

Горјан Петревски

- На што се веселат децата?
- Каде ќе заминат в лето?
- Што ќе прави чичко Трифун преку летото?
- Што чувствуваш ти сега на крајот на учебната година?
- Кој останува во твоето училиште преку летото?

РАЗМИСЛИ

- Зошто треба секое училиште некој да го чува преку летото?
- Што може да му се случи на училиштето?

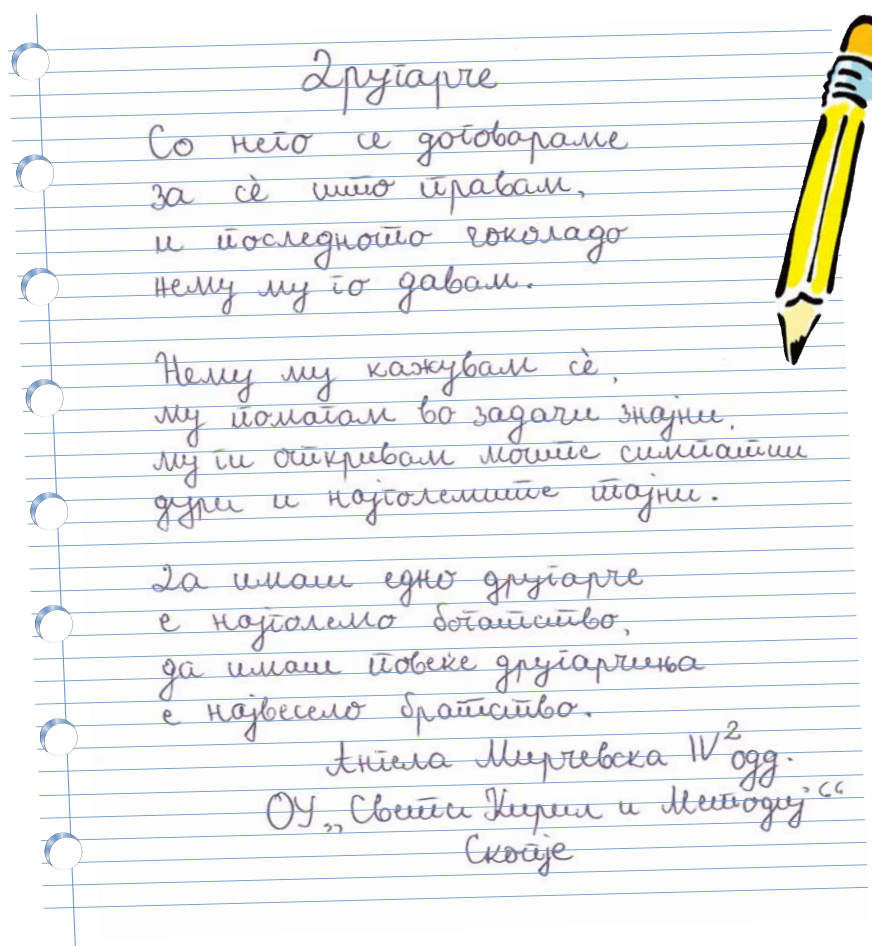
ДЕТСКИ ИЗВОРЧИЊА

НА ЛЕТЕН ОДМОР

Дојде крајот на учебната година. Ние другарчињата нема веќе секој ден да се собираме во училишните клупи. Но ќе си играме во училишниот двор и пак ќе бидеме заедно. Ние сме веќе како браќа и сестри.

Јас многу ги сакам моите другарчиња. Без нив ми е многу здодевно. Затоа секој ден ќе се собираме во нашите домови и ќе си играме разни игри. Една поголема група ќе летуваме на Пелистер. Со нас ќе биде и нашата мила учителка. Знам дека ќе ми биде многу убаво, зашто кога сме заедно со другарчињата измислуваме разни интересни игри.

Бргу ќе помине летото и во септември повторно ќе долетае како распеани птички во нашето драго училиште.

Симона Спирковска
IV одделение
ОУ „Стив Наумов“,
Битола

- За што пишуваат двете твои другарчиња во нивните творби?
- Како се другарува за време на летниот распуст?
- Откриј во песничката што претставува другарството за твојата другарка. Зошто се сложуваш со неа?
- Изненади ја твојата учителка во септември со повеќе твои творби што ќе ги запишуваш во една тетратка. Летото ќе те инспирира со многу интересни теми.

- Зошто го сакаш летото?

ВО ЛЕТО НАЈУБАВО СЕ СОНУВА

Во лето
кога главата ти е резервирана за одмор
и не мислиш на домашната од математика,
кога во дланките го ловиш сонцето,
а во срцето песната на птиците ти одзвонува –
легнат сред тревата зелена во полето
најубаво се сонува.

Во лето
кога срцето ти е отворено
за игра и убавина
како расцутена божурика
и кога среде тишината
само шепотот на брановите ти одзвонува –
легнат врз топлиот песок крај езерото
најубаво се сонува.

Во лето
кога од сета убавина
крилја ти пораснуваат
и кога ти е сеедно дали прирокот е глагол
а предметот – именка,
кога во срцето само харфата
на летото ти одзвонува –
качен на некој облак
најубаво се сонува.

Македонка Јанчевска

РАЗГОВАРАМЕ ЗА ПЕСНАТА

- Кога најубаво се сонува? Зошто?
- За што ти е отворено срцето во лето?
- За што не се грижиш во лето?
- Кое основно чувство го доживеа во песната?

ВООЧИ - ПРОЧИТАЈ - ИСКАЖИ СЕ

- Прочитај ги стиховите во кои се објаснуваат сите причини зошто во лето најубаво се сонува. Тие започнуваат со зборот КОГА, а во следниот стих се објаснува таа причина.
- Во лето поетот сонува:
  - легнат сред тревата зелена во полето;
  - легнат врз топлиот песок крај езерото;
  - качен на некој облак.
- На кој од овие начини можеш и ти да сонуваш? Што е невозможно?

ИСКАЖИ ГИ ТВОИТЕ СОНИШТА

- Во твојата тетратка во ваков двоен прозорец претстави се себе со цртеж како си ги поминувал деновите досега, а како ќе ги поминуваш во летото што доаѓа.
- Ако во вашето училиште го имате инсталирано образовниот софтвер Tool Kid, во една од игрите можете да го претставите својот сон така што ќе можете да внесувате разни елементи на една плажа. Можете и да направите летна слика во играта за годишните времиња и многу други нешта на кои ќе ве наведе вашата учителка.

Досега	Отсега

ПОВТОРУВАМ И СЕ ПРОВЕРУВАМ

ПИШУВАЊЕ НА ГОЛЕМА БУКВА КАЈ ИМИЊАТА НА ИНСТИТУЦИИ, АДРЕСИ И СПИСАНИЈА

Веќе не грешам во пишувањето на голема буква кај институциите, адресите и списанијата. Знаам како да напишам име составено од два или повеќе збора и кога таквите имиња се пишуваат со голема буква во секој збор.

• Одговорите на прашањава ќе ги напишам во тетратка:

1. Правилно се напишани имињата на:	2. Одговори во тетратката:
а) Стопанска Банка	а) Каде работи мајка ти?
б) Булевар „Првوماјска“	б) Која лектира ти е најомилена?
в) ОУ „Димо Хаџи Димов“	в) Во кое училиште учиш?
г) весникот „Нова Македонија“	г) Кое е полното име на кратенката РМ?

ПРАВОПИСНИ ЗНАЦИ - НАВОДНИЦИ

Сега точно знаам каде сè треба да ставам наводници. Во тетратката точно ќе ги препишам речениците:

- а) Учителката секогаш вели: Другарството и знаењето се најголемо богатство.
- б) Мирјана ми ја подари книгата Пипи Долгиот Чорап од Астрид Линдгрен.
- в) Купив ЦД од фестивалот Поточиња.
- г) Живеам на улица Марија Кири, а учам во ОУ Кочо Рацин.

• Продолжувам во тетратката:

1. Во која приказна од оваа тема орачот е помудар од министрите?
2. Од која песна се стиховите: „**Лебот е труд и радост.**
Затоа е лебот сладок!“
3. Присети се која била најголемата желба на Диме?
4. Со неколку реченици опиши се како се гледаш себе си по дваесет години.
5. Напиши ги насловот и авторот на хумористичниот расказ од оваа тема!
6. Во која песна има многу сопствени именки?
7. Каде ти најубаво ќе сонуваш за време на летото?

До видување, вредни ученици! Летото со нетрпение ве очекува.
Одморете се, играјте, забавувајте се... Запознајте нови другари на
плажите, на планините, во селата кај вашите роднини и на страниците
на возбудливите книги што ќе ви ги препорача вашата учителка.
Сонувајте, другарувајте, безгрижно поминувајте си го летото.
Ќе се видиме повторно во септември!

РЕЧНИК

А

АЛЧЕН – ненаситен

АНАЛИЗА – расчленување на целината на нејзините составни елементи за да се дојде до некаков доказ

АНЕГДОТА – шега

АСТРОНОМ – човек што ги проучува небеските тела

АТМОСФЕРА – воздушната обвивка околу Земјата

Б

БАДИЈАЛА – напразно, попусто, залудно

БАНАЛНО – обично, секојдневно

БЕЛКИ – веројатно

БЕЉА – зло, несреќа

БЛАГОРОДЕН – човек што има добри особини, великодушен, хуман

БЛИКА – истекува во големи количини

БОЖУРИКА – украсна билка со крупни, најчесто црвени цветови

БРАЗДА – тесен долг трап којшто го остава плугот во почвата

В

ВАРДИ – пази, чува

ВЕБ-САЈТ – веб-страница

ВЕТО – забрана

ВИНОЖИТО – лак од седум бои што се појавува веднаш по дождот.

ВИТАМИН – органска состојка што му е неопходна на секој организам

ВИТКА – тенка, слаба

ВОЗВИШЕНО – што заслужува или влева почит

ВОЛШЕБЕН – магичен; **пренесено значење:** прекрасен, чудесен

ВООБРАЗЕН – се прави важен, надуен

ВРЕСКА – силно вика, гласно се расправа, силно плаче

ВСЕЛЕНА – космос, сиот свет што нè опкружува

ВСЛУША СЕ – се заслужа, внимателно слуша

ВЏАШЕНА – запрепастена, згрозена од нешто

Г

ГЕНИЈ – човек со исклучително голема дарба

ГЛАСНИЦИ – пренесувачи на вести, известувачи

ГОБЛЕН – ткаена или везена слика

ГРОМОГЛАСНА (смеа) – премногу гласна, како гром

Д

ДАМАР – крвен сад, пулс

ДЕМНЕ – чека и посматра од заседа

ДЕМОНСТРИРА – јавно покажува нешто, изведува

ДИРЕКТНО – поврзано, без посредник

ДРДОРИ – многу зборува за безначајни работи

Е

ЕКОЛОГИЈА – наука за здрава и чиста животна средина

ЕКОЛОШКА(акција) – се однесува на
здравата и чиста животна
средина

ЕМОЦИИ – чувства

Ж

ЖИР – плод од даб или бука (желад)

ЖИРЧИЊА – мали жирови

ЖОЛТИЦИ – златна монета (пара)

З

ЗАКИКОТЕ (се) – почна да се смее
гласно, незапирливо

ЗАНЕС – претерано воодучевување,
восхит

ЗЈАПА – упорно гледа во нешто или во
некого

ЗОРНИЦА (свезда) – утринска свезда,
што се гледа и откако
другите ќе згаснат

И

ИДЕЈА – замисла, поттик за некоја
акција

ИЛУСТРАТОР – цртач на илустрации,
сликар

ИМИТИРАЊЕ – правење нешто по
примерот на некој друг

ИНДИРЕКТНО – преку некого, преку
нешто, заобиколно

ИНЖЕНЕР – лице со високо техничко
образование

ИНИЦИЈАЛИ – првите букви од името
и презимето

ИНСПИРАЦИЈА – поттикнување на
нешто, побуда

ИНСТАЛИРАНО – поставено

ИНСТИТУЦИЈА – установа, орган на
власта, научен или
образовен центар

ИНТЕРНЕТ – светски раширена
компјутерска мрежа

ИНТИМЕН – внатрешен, скриен,
длабоко личен

ИНТОНАЦИЈА – различен начин на
снижување и
повишување на гласот
при говорење, изразу-
вање чувства,
расположби

ИСТРАЖУВАЊЕ – со посета и со
стручна работа се
врши испитување,
собирање податоци
и опишување на
некоја неиспитана
област

Ј

ЈУРНА – брзо се затрча

К

КАТАДЕН – секој ден

КВЕЧЕРИНА – при крајот на денот,
пред да падне самрак

КВИЗ – натпревар во знаење

КЛАЊААТ (се) – се поклонуваат

КЛЕЧКА – тенка, куса прачка

КОЛОНА – вертикален ред во табела;
редица луѓе

КОМУНИЦИРА – одржува врска со
некого

КОНСТРУИРА – составува, изработува
нешто

КРАСНОПИС – убаво пишување

КРЕАТИВЕН – творечки, што твори,
што создава

КРИСТАЛ – фино брусено стакло

КРОТКИ – мирни, питоми

Л

ЛЕГЕНДА – предание за животот на некој човек или за необичен настан
ЛЕТНИНА – пролетен посев што зрее во лето
ЛИЦЕМЕР – неискрен, дволичен, подлец
ЛОКАЛНА – ограничена на едно место; својствена за едно место
ЛОМОТАТ – постојано зборува, обично за неважни нешта: дрдори
ЛУКАВ – дволичен, што ги крие вистинските чувства и мисли, обично со лоша намера

М

МАГИЈА – волшебство, натприродно дејство
МАЃЕПСНИК – волшебник, лице што прави маѓии
МАНИФЕСТАЦИЈА – јавно изразување на нешто
МАНТИЈА – свештенички црн долг фустан
МАРАТОНСКИ (разговори) – долги
МИЛНИ – галежливи, нежни
МИНИЈАТУРА – нешто што е многу мало
МИНИСТЕР – член на влада што управува со некое министерство (пример: министер за образование)
МНОГУКАТНИЦА – зграда со многу катови
МОЛКНА – закуте, престана да зборува
МОНИТОР – апарат за проверка на сликата

МОКНО – со голема сила
МУДРЕЦ – многу паметен човек со животно искуство

Н

НАПАТИ – понекогаш
НЕВИНОСТ – без вина, чистота на душата
НЕРАНИМАЈКОВЦИ – лоши, нечесни, расипани луѓе
НИШТОЖНА – безвредна, неважна, незначителна

О

ОБЛЕА – преплави, обзеде (Бабата ја облеа ведрина)
ОБРАЗЛОЖИ – објасни, даде коментар, поткрепи со аргументи
ОВЕН – мажјак на овца
ОКОКОРИ – широко отвори очи
ОПЕРА – музичко дело што се изведува од пејачи и оркестар
ОРИГИНАЛЕН – изворен, вистински, првосоздаден
ОСПОРУВА – не се согласува со нешто

П

ПАЗУВА – местото меѓу облеката и градите
ПАНО – поголема површина што служи како табла за изложување на слики, цртежи и други творби
ПАТЕМ – случајна, незначајна забелешка
ПАТРИОТСКИ – со чувство на љубов кон својот народ и земја

ПЕТОРЕД – што има пет реда
ПИШТИ – писка, гласно плаче
ПЛАКАТ – голем оглас, објава со цртеж или текст за рекламирање
ПЛЕНУВА – воодоошевува, восхитува
ПОДБИВНО – со потсмев, иронично, потсмешливо
ПОДРОБНОСТИ – многу детали, поединости
ПОЕТЕСА – таа што пишува поезија, творби во стихови
ПОПУЛАРНОСТ – уживање симпатија кај поширок круг луѓе, општопознат, прифатлив
ПОСТРОЈУВА – ставе во ред, во строј
ПРАВДОЉУБИВ – тој што ја сака и што ја брани правдата
ПРЕДАНИЕ – усно пренесување на историски настани од минатото, животни искуства, што се предаваат од колено на колено
ПРЕДЕЛ – крај, област
ПРЕПИРКА – кавга, расправија, спор
ПРИКАЗ – прикажување, претставување
ПРИНЦЕЗА – кралска ќерка
ПРОГОНИТЕ (да) – да истерате далеку од земјава, да протерате
ПРОЕКТ – разработен план за градежен објект или машина
ПРОЕКТАНТ – тој што изработува проекти
ПРОЕКТИРА – изработува проекти
ПРОПЕЛТЕЧИ – несигурно, одвај чујно прозборува
ПРОФЕСИЈА – занимање, струка

Р

РАМНОДУШЕН – кој не пројавува интерес кон некого или нешто
РАСАД – растенија што се одгледуваат за расадување
РАСКОШЕН – многу убав, кој восхитува, прекрасен
РЕВОЛУЦИОНЕР – учесник во револуција
РЕДОСЛЕД – определен ред на нешто
РЕЖИСЕР – уметнички раководител при подготовката на некое дело за Изведба на сцена
РИЗНИЦА (народна) – народното културно богатство
РИТАМ – рамномерно редување на звуци, тонови, движења; брзина на нешто
РОНКИ – трошки, сосема мали парчиња од леб, од тестенина и слично
РУБРИКА – постојан оддел, страница во весник, списание

С

САЛ – само
САМОВИЛА – според народното верување – женско суштество што живее по планините и шумите чија моќ е во нејзиниот фустан
СЕДЕЛО – гнездо, место каде што седат птиците
СЕЗНАЈКОВЦИ – оние што знаат сè
СЕКНАТ – пресушен (извор)
СЕКНУВА – песушува, снемува

СКРАЈА – далеку
СКУЛПТУРА – фигура од дрво, камен,
метал – дело на уметник
СОЛИТЕР – висока куќа, облакодер
СПАСТРИ – суреди, намести
СПОКОЈНА – мирна, рамнодушна,
не се возбудува лесно
СПРАШТИ – избега, се изгуби, фати
магла
СПРАВЕДЛИВОСТ – правичност,
праведна постапка
СТАВ (свој) – мислење за одреден
проблем, гледна точка
СТАДИОН – место за спортски
натпревар со трибини
за гледачите
СТАНДАРДЕН – кој одговара на
определени правила
СТАПИЦА – спава за фаќање диви
животни
СУРОВА – безмилосна, груба
СЦЕНОГРАФИЈА – сите работи што ја
оформуваат сцената

Т

ТАИНСТВЕН – во кој се крие некаква
тајна
ТАЛКА – скита бесцелно
ТЕМА – предметот за којшто се
зборува во делото
ТЕРМОС – специјален сад (шише)
каде што подолго време се
задржува температурата
на храната

У

УРЕДНИК – лице што го обликува
весникот или списанието

Ф

ФАЗА – етапа, одделен период во
развојот на нешто
ФАСАДА – надворешната страна
(изглед) на зграда
ФАНТАСТИЧЕН – волшебен, прекрасен
ФОНТАНА – украсна чешма од која
водата излегува во силни
вертикални млазеви;
водоскок
ФОРМУЛАЦИЈА – јасно и збиено
изразена мисла

Х

ХАРФА – вид голем инструмент со
жици
ХИТ – голем и брз успех, популарност

Ц

ЦЕЛУЛОЗА – составен дел на
растенијата; се применува
за производство на
хартија

Ч

ЧАРЕ – излез, спас, решение, помош

Ш

ШТАФЕТНО (читање) – секој ученик
продолжува со читањето
онаму каде што прекинал
претходниот
ШУПЛИВА – внатре празна, изедена
од црв, црвосана

СОДРЖИНА

ЗАЕДНИЧКИ ПРОДОЛЖУВАМ

НОВИТЕ ДРУГАРИ (Горјан Петревски).....	7
ТАТКОВИНО (Бистрица Миркуловска).....	9
УСТЕН И ПИСМЕН ГОВОР	10
УЧИЛИШНАТА ТАБЛА ПОСТРОЈУВА.....	11
АЛО, ЗОКИ, КАКО СИ? (Наум Попески) – телефон – јавна говорница.....	12
СКАРУВАЊЕ И СМИРУВАЊЕ (Славка Манева).....	14
НАРОДЕН И СТАНДАРДЕН (ЛИТЕРАТУРЕН) ЈАЗИК	16
СТРАЧКАТА СО СТРАЧИЊАТА (Македонска народна приказна).....	17
НА ГОСТИ В СЕЛО (Ванчо Николески).....	19
ESEN (Makedonka Jan-evska).....	22
ПИШУВАЊЕ ГОЛЕМА БУКВА КАЈ ИМИЊАТА НА ИНСТИТУЦИИ, АДРЕСИ И СПИСАНИЈА (ВЕСНИЦИ, КНИГИ)	24
САМОГЛАСКИ И СОГЛАСКИ	25
ПОВТОРУВАМ И СЕ ПРОВЕРУВАМ.....	26

РАБОТАМ ВРЕДНО И УПОРНО

ВОЛШЕБНОТО ПЕНКАЛО (Ненад Џамбазов).....	27
СЛОГ	30
ПРЕНЕСУВАЊЕ НА ДЕЛ ОД ЗБОРОТ ВО НОВ РЕД	31
ОКТОМВРИСКИ ПАТОКАЗ (Велко Неделковски).....	32
НЕМИЛ ГОСТИН (Вера Бужаровска).....	34
ЗИМНИЦА (Ристо Давчевски).....	37
КНИГАТА Е ИЗВОР (Никола Алтиев) – градска библиотека.....	38
СКАЗНА ЗА ВЏАШЕНАТА ПРИНЦЕЗА (Славка Манева).....	40
РАДИОЕМИСИЈА И ТЕЛЕВИЗИСКА ЕМИСИЈА	43
ЗОШТО ГРАМАТИКАТА Е ТЕШКА (Оливера Шијачки).....	44
POVTOРУВАМ I SE PROVERУВАМ.....	46

ВЕРУВАМ ВО СЕБЕ

BEЛATA ^AVKA (Tolstoj).....	47
ВОЛШЕБНАТА ТЕТРАТКА (Горан Б. Стојаноски).....	48
РОДОТ КАЈ ИМЕНКИТЕ	50
БРОЈОТ КАЈ ИМЕНКИТЕ	51
ВЕЧЕР (Волче Наумчески) – споредба.....	52

ОВОШНА КАРАНИЦА (Еди Мајоран) – куклена претстава.....	54
КОНКРЕТНИ И АПСТРАКТНИ (МИСЛЕНИ) ИМЕНКИ	57
SOOBRA] AJNI ZNACI (Nusret Di{o Ulku).....	58
МАГАРЕТО, ЛИСИЦАТА И ЛАВОТ (Езоп).....	60
ФИЛМ	61
ИСТРАЖУВАЧИ (Радован Павловски) – енциклопедија.....	62
ПОВТОРУВАМ И СЕ ПРОВЕРУВАМ.....	64

ЈА ПОЧИТУВАМ РАЗВИВАМ ДОБРИНАТА

ОД ДОБРО ПОДОБРО (Кузман Кузмановски)	65
ОПИСНИ ПРИДАВКИ	66
ДЕВОЈЧЕТО СО КИБРИТЧИЊАТА (Ханс Кристијан Андерсен)	68
ТЕАТАР	71
ИГРА СО СНЕГУЛКИТЕ (Наум Попески) – детски печат	72
DOBRINA (Mihail Janu{ev).....	74
БОЖИКНИ СНЕГУЛКИ (Виолета Ѓуровска).....	76
ЛИЧНИ ЗАМЕНКИ	79
КАКО ДООГА НОВАТА ГОДИНА (Душко Аврамов).....	80
ПОВТОРУВАМ И СЕ ПРОВЕРУВАМ	82

ГО НЕГУВАМ ДРУГАРСТВОТО И ПРИЈАТЕЛСТВОТО

ЛИЦЕМЕР (Езоп)	83
ДРУГАРСТВОТО Е НЕШТО СВЕТО (Стојан Тарапуза).....	84
СО БРОЕВИТЕ СЕ ИСКАЖУВА И ПРИБЛИЖНА БРОЈНОСТ	86
ПИШУВАЊЕ НА БРОЕВИТЕ ЗА ПРИБЛИЖНА БРОЈНОСТ И ПОВЕЌЕЦИФРЕНИТЕ БРОЕВИ	87
СЛОЖНА ДРУЖИНА (Славка Манева).....	88
НАШ ГОЦЕ (Глигор Поповски)	90
ЧЕСТИТКА (Наум Попески) – интернет	92
ТИ РЕКОВ, МИ РЕЧЕ (Васил Мукаетов).....	94
ПРЕПИРКА (Велко Неделковски)	96
ВРЕМЕ КАЈ ГЛАГОЛИТЕ	99
ОЦЕНКА ПО ДРУГАРСТВО (Томе Арсовски).....	100
ПОВТОРУВАМ И СЕ ПРОВЕРУВАМ.....	102

СЕ ГРИЖАМ ЗА ОКОЛИНАТА

VALKANATA U^ILNICA (Liljana Eftimova).....	103
ПЛАСТЕСА, ХАРТЕСА И ПЛАТНЕСА (Земено од практиката).....	104

ПИСМО ОД ДЕЦАТА НА ГОЛЕМИОТ ГРАД (Косара Гочкова).....	107
НА МОЈАТА МАЈКА (Ненад Џамбазов)	109
ГЛАВНИ ЧЛЕНОВИ НА РЕЧЕНИЦАТА	111
ПОДМЕТ	111
ПРИРОК	112
КАМЕНЕН ЦВЕТ (Киро Донев)	113
ОД ДЕТСКИТЕ СРЦА.....	116
МОЕТО СЕЛО (Ванчо Николески)	118
ЦАРОТ И ОРАЧОТ (Македонска народна приказна).....	120
ПОВТОРУВАМ И СЕ ПРОВЕРУВАМ.....	122

ЈА ПОЧИТУВАМ РАЗЛИЧНОСТА

ПТИЦИ (Перо Миленкоски).....	123
APRILSKA (Risto Dav-evski) – дневен печат	124
НАВРЕДА (Горјан Петревски).....	126
ЗБОРОВИ СО ИСТО ИЛИ СЛИЧНО ЗНАЧЕЊЕ	128
ЗБОРОВИ СО СПРОТИВНО ЗНАЧЕЊЕ	129
ИГРА СО ДЕТЕ (Блаже Конески).....	130
ВЕЛИГДЕН (Наум Попески)	132
ШУШКАЧ ШУШКА–ШУТРЕ ДУШКА (Васил Пујовски).....	134
ЛИСИЦАТА, ЕЖОТ И КРТОТ (Македонска народна приказна)	136
ЗАБАВНА ТРАДИЦИЈА – гатанки, брзозборки и поговорки.....	139
ПОВТОРУВАМ И СЕ ПРОВЕРУВАМ.....	140

СВЕТОТ ОКОЛУ МЕНЕ

ВРЕДНА ЛЕКЦИЈА (Кинеска народна приказна)	141
ЖИТЕЛИТЕ НА ОХОХО (Ристо давчевски).....	142
ПРАВОПИСНИ ЗНАЦИ – НАВОДНИЦИ	145
ЗОШТО Е СЛАДОК ЛЕБОТ (Васил Мукаетов).....	146
ZA EDEN DIME I NEGOVATA @ELBA (Vlado Dimovski).....	148
ЖЕЛЕЗНИЧАР (Боро Ситниковски).....	150
РОДЕНДЕНСКИ ВОЗДИШКИ (Ванчо Полазаревски).....	152
ВОДНАТА САМОВИЛА (Браќата Грим)	154
ИМИЊА (Глигор Поповски)	156
КОЈ ЌЕ ГО ЧУВА УЧИЛИШТЕТО (Горјан Петревски)	158
ДЕТСКИ ИЗВОРЧИЊА	159
ВО ЛЕТО НАЈУБАВО СЕ СОНУВА (Македонка Јанчевска)	160
ПОВТОРУВАМ И СЕ ПРОВЕРУВАМ.....	162
РЕЧНИК.....	163

